

**JIHO ČESKÁ UNIVERZITA V PRAZE
FEDAGOGICKÁ FAKULTA**

Diplomová práce

2013

Renáta Horská

Jiho česká univerzita v českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra anglistiky

METODA CLIL V PRAXI ČESKÝCH
ŠKOL

(IMPLEMENTING CONTENT AND LANGUAGE INTEGRATED
LEARNING IN CZECH SCHOOLS)

Diplomová práce

Autorka: Renáta Horská, 5. ročník j-Aj/Z–

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Dvořáková, Ph.D.

české Budějovice 2013

Prohlášení:

Prohláuji, že jsem diplomovou práci na téma Metoda CLIL v praxi českých škol vypracovala samostatně s použitím pramenů uvedených v seznamu citované literatury.

Prohláuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky kolektivu a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 15. prosince 2012

í í í í í í í í í í í í ..

Renáta Horská

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí práce Mgr. Kateřině Dvořákové Ph.D. za odborné vedení, připomínky a čas, který mi v průběhu zpracovávání diplomové práce. Děkuji také učitelkám a učitelům, kteří mi umožnili provést výzkum k diplomové práci. V neposlední řadě děkuji své rodině za podporu během celého studia.

Anotace:

Tato diplomová práce se zabývá metodou CLIL s cílem postihnout základní principy této metody a popsat, jak hodiny CLILu probíhají na dvou českých školách. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

Teoretická část pojednává o podobách, historickém vývoji a cílech metody CLIL. Dále mapuje metodologii, která zahrnuje informace o cílovém jazyce, podmínkách vhodných pro metodu CLIL, možnostech její implementace a problémech z ní vyplývajících. Vlastní kapitola je věnována metodě CLIL v České republice.

Praktická část je zaměřena na to, jakým způsobem je metoda CLIL uplatňována na dvou českých školách. Výzkum je založen na pozorování CLIL hodin na těchto školách. Jeho součástí je také analýza dotazníků pro učitele a rozhovory s žáky zaměřené na jejich názory a zkušenosti s metodou CLIL.

Abstract:

This diploma thesis deals with CLIL. Its aim is to describe the main principles of this method and how CLIL is implemented into lessons in two Czech schools. The thesis is divided into two parts.

The theoretical part is concerned with the forms, historical development and aims of CLIL. It also maps the methodology including information about target language, suitable subjects for CLIL, possibilities and difficulties of its implementation. The final chapter of the theoretical part deals with CLIL in the Czech Republic.

The practical part is aimed at the analysis of CLIL in two Czech schools. The research is based on the observation of CLIL lessons at these schools. The part of the research is to analyse the questionnaires for teachers and interviews with students focused on their views and experience with CLIL.

OBSAH

Úvod	9
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1. Metoda CLIL	10
1.1 Vymezení pojmu CLIL	10
1.2 Historický vývoj	12
1.3 Cíleí í í í í í í í í í í í	14
2. Metodologie CLILu í í í í í	16
2.1 Jazykí í í í í í	22
2.2 Předmětí í í	23
2.3 Výhody a nevýhody CLILu.....	24
2.3.1 Výhodyí í í í í í í í í	24
2.3.2 Nevýhodyí í í í í í í í í í í í í í í	27
2.4 Hodnoceníí í í í í í í í í	27
3 CLIL v české republiceí í í í í í í í	31
3.1 Realizace CLILu ve výuce	32
3.2 Podmínky integrace CLILu do výuky.....	34
3.3 Učitelé	35
3.4 Kurzy a semináře	37
3.5 Materiály.....	37
3.6 Internetové zdroje	39
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	40
1. Cíle výzkumu.....	40
2. Metodologie výzkumuí í í	41
2.1 Výzkumné metody	41
2.2 Aktéři výzkumuí í í í í í í í	41
2.2.1 Z TM Matice –kolskéí	42
2.2.2 Biskupské gymnázium J. N. Neumanaí í í í í í í í í ..í í í í í ..	43
3. Popis průběhu hodin	44
3.1 Z TM Matice –kolskéí í í í í	44

Úvod

Ve své diplomové práci se budu zabývat novou, ale v českém školství velmi málo uplatňovanou výukovou metodou CLIL. Uvedené téma jsem si zvolila proto, že jsem metodu CLIL vůbec neznala a chtěla jsem o ní získat více informací. Zajímalo mě, co je podstatou této metody, jaké jsou její cíle a kdy je možné tuto metodu použít. Dále jsem se vnovala otázce realizace CLILu ve výuce, způsobu zapojení učitelů v CLILu a jeho uplatnění v české republice. Přestože mé okolí o této metodě nikdy neslyšelo, ukázalo se, že CLIL je téma velice aktuální. Vznikající zájem o tuto metodu lze nepřímo pozorovat ve větší produkci publikací, řadě jejich internetových diskuzí, článků a videoukázkách v nově vydaných tomuto tématu.

Hlavním cílem práce je představit metodu CLIL a popsat, jakým způsobem je uplatňována alespoň na dvou českých školách. Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se věnuji charakteristice metody CLIL, jejím cílům a historickým kořenům. Dále se pokusím vysvětlit klíčové rysy, výhody a nevýhody při uplatnění CLIL a hodnocení fláky v těchto hodinách. V neposlední řadě se zabývám realizací a podmínkami CLIL v české republice. V navazující praktické části se zaměřuji na průběh CLIL hodin uskutečněných na dvou školách v českých Budějovicích. Pozorované hodiny na obou školách podrobně popisuji a jako doplňující materiál přikládám analýzu dotazníků pro učitele a rozhovor s flákami orientovaných na jejich názory a zkušenosti s metodou CLIL.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Metoda CLIL

Cílem jazykové politiky Evropské unie je, aby každý občan EU ovládal kromě svého mateřského jazyka také nejméně dva další jazyky společně. Díky této politice uhlaví dobu existují ve světě školy, ve kterých se předemty využívají v jiném než mateřském jazyce a používají metody, které jsou založeny na principu dvojjazyčné výuky, na integraci odborného předemtu a cizího jazyka.

1.1 Vymezení pojmu CLIL

Autor publikací zabývajících se touto tematikou popisují zkratku CLIL různými způsoby, přesto jejich názory spojuje hlavní myšlenka o význam této metody. Z toho je patrné, že CLIL není jednoznačně definovaná metoda.

Podle Dalton-Pufferové (2007) se termín Content and Language Integrated Learning (CLIL) vztahuje ke vzdělávacímu prostředí, kde je jazyk (jiný než mateřský) používán jako prostředek vyučování. Dalton-Pufferová dále dodává, že jiným jazykem může být také v druhý nebo cizí jazyk.

Jeden ze zakladatelů termínu CLIL, David Marsh a jeho spolupracovníci (Coyle a kol. 2010), vnímají CLIL jako vzdělávací přístup s dvojitým zaměřením, ve kterém je další jazyk používán k výuce jazyka a obsahu vyučování. Tito odborníci také zastávají názor, že: *„an additional language is often a learner's foreign language, but it may also be a second language or some form of heritage or community language“* (Coyle a kol. 2010: 1).

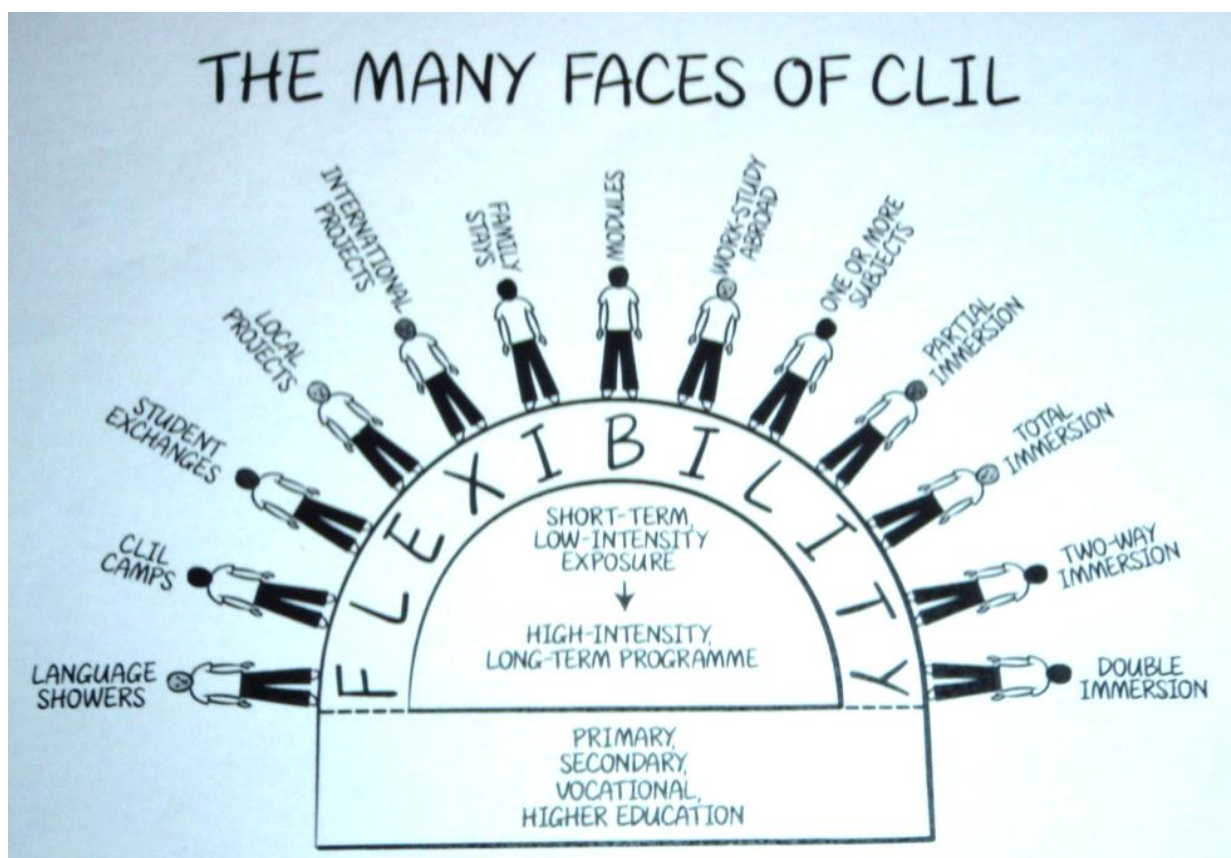
Edith Majlers, Marsh a Wolff v knize *Windows on CLIL* (2007) nabízí podrobné informace o tom, jak je CLIL organizován ve dvaceti evropských zemích. Autor zde uvádí, že se CLIL stává hlavní vzdělávací novinkou, která zahrnuje zdokonalování schopností v jazycích a komunikaci. Součástí se také podílí na rozvoji v domostí a dovedností. Nejedná se tedy pouze o jazykové vzdělávání nebo vzdělávání v předemtu samotném, ale zahrnuje kombinaci obou těchto sloček tzn., že CLIL vždy zahrnuje dvojitý cíl. Ve třetí je tak pozornost věnována tématu i jazyku zároveň.

Zajímavý pohled p iná-í Mehisto a kol. (2008). Mluví o CLILu jako o tzv. ōumbrella termō- zast e-ujícím termínu, protoſe se vztahuje na r zné podoby jazykového a integrovaného vzd lávání (viz Obrázek . 1). Jedním z projev ſ jsou tzv. ōlanguage showersō tzn. jazykové sprchy ve form jazykových vstup , jako jsou nap . b flné pokyny, hry, písn v cizím jazyce. Dal-í formou CLIL je ōpartial immersionō neboli áste ná imerze. Spo ívá v tom, ſe pouze n které ásti vzd lávacího obsahu jsou vyu ovány v cizím jazyce. ōTotal early immersionō neboli úplné imerzní vzd lávání naopak znamená, ſe flák je vystaven vzd lávacímu obsahu v cizím jazyce ufl od -kolky nebo prvního roku -koly afl po dal-í stupn vzd lávání. Jinou formou za azení CLILu do vyu ovacího procesu jsou projekty. Marsh a Langé (1999) dopl ují ōumbrella termō o bilingvní vzd lávání. Bilingvní neboli dvojjazy né vzd lávání tzn. uflívání mate ského a cizího jazyka se uskute uje áste n nebo úpln v cizím jazyce. Dle slov Sladkovské (2011): „CLIL je n kdy ozna ován jako jeden z p ístup k bilingvnímu vzd lávání. Bilingvní výuka vede ke zvládnutí jazyka tém na úrovni rodilého mluv ího a zam uje se p edev-ím na receptivní dovednosti. Metoda CLIL se zam uje jak na receptivní, tak i na produktivní dovednosti. Rozvoj kognitivních dovedností a p emý-lení v cizím jazyce jsou klí ovým p ínosem této metody.ō

V eském prost edí se prozatím objevují pouze lánky, stat a projekty, které jsou dostupné na internetových stránkách. Autorka jednoho z projekt , Hánková (2007) charakterizuje CLIL jako integrovanou výuku cizího jazyka a odborného p edm tu. CLIL je tedy vzd lávacím p ístupem, kde jsou nejazykové p edm ty vyu ovány v cizím jazyce. Zmi uje také eskou verzi akronymu CLIL ſIJOVō (integrované jazykové a odborné vyu ování), ov-em zkratka s tímto významem na internetu neexistuje a nutno dodat, ſe i dal-í eské autorky lánk a statí pouflívají zkratku CLIL a eská verze se u nich neobjevuje. CLIL je zkratka mezinárodn známá, srozumitelná a dokonale vystihuje podstatu tohoto p ístupu k výuce.

Dal-í eská autorka zabývající se touto metodou, Slezáková (2004), vymezuje pojem CLIL jako společné vyu ování cizího jazyka a vyu ovaného p edm tu. Dopl uje, ſe „obsah daného p edm tu je rozvíjen v cizím jazyce a naopak cizí jazyk se procví uje a zdokonaluje pomocí obsahu p íslu-ného p edm tuō. To znamená, ſe fláci získají znalosti z daného nejazykového p edm tu a zároveň rozvíjejí své schopnosti v cizím jazyce. Postupem ásu se obsah i jazyk stávají rovnocennými sloflkami a integrují se (in Eurydice 2006).

Obrázek . 1: Realizace metody CLIL (Mehisto a kol. 2008)

1.2 Historický vývoj

Metoda CLIL, podobně jako jiné vyučovací metody, prošla za dobu své existence určitým vývojem. Počátky CLIL sahají hluboko do naší historie a některé její základy spatřujeme již za počátky v dávných dobách. Důležitým mezníkem byl ale rok 1965, kdy vzniklo mnoho programů podporujících tuto myšlenku. Vznikl tím prostor k jejímu dalšímu rozvoji a v důsledku zvyšování nároků na vzdělávací program docházelo k rozšiřování i metody CLIL. (Mehisto a kol. 2008)

Využívání především v cizím, regionálním nebo minoritním jazyce má dlouholetou tradici. Mehisto a kol. (2008) popisují situaci před 5000 lety na území dnešního Iráku. Tehdejší Mezopotámii osídlenou Sumery ovládli Akkadové, kteří se chtěli učít místnímu jazyku a začali proto navštěvovat zdejší školy. Sumerština se tak stala médiem pro několik především zahrnujících teologii, botaniku a zoologii. Jiným příkladem z historie je užívání latiny jako vyučovacího jazyka na evropských

univerzitách. Latina se stala primárním jazykem práva, medicíny, teologie, vedy a filozofie. I přes podobnosti s metodou CLIL neměla být považována za její pravý předklad. Přivoučení latinského jazyka totiž nebyla věnována velká pozornost jazyku mateřskému, jako tomu je u metody CLIL, která sice podporuje cizí jazyk, ale zároveň prosazuje i rozvoj jazyka mateřského.

Hlavní myšlenka se nezměnila ani o několik tisíc let později. Podmaňování národů sebou neslo jednu důležitou potřebu, a to potřebu komunikace. Coyle a kol. (2010) uvádí jako příklad starověký Řím, kdy se římské impérium dostalo do kontaktu s cizím územím, jazykem a kulturou. Římské rodiny nechaly své děti vzdělávat v cizím jazyce a tím jim zajistily sociální a profesní přizpůsobivost pro jejich budoucí život v cizím mluvícím společenství.

Jak bylo již nastíněno v úvodu této kapitoly, hlavním mezníkem v rozvoji metody CLIL se stal rok 1965. Mehisto a kol. (2008) tvrdí, že geografická, demografická a sociální skutečnost dala vzniknout mnohojazyčným programům. Jedním takovým příkladem je kanadský experiment *immersion teaching* (metoda vyučování druhého jazyka, ve kterém cílový jazyk slouží jako prostředek výuky), který vznikl na podnět anglicky mluvících rodičů žijících v Québecu. Z obavy, že by jejich děti mohly být v budoucím životě znevýhodněny neznalostí francouzského jazyka, se jim rodiče snažili zajistit vzdělání v tomto jazyce. Vznikly tak jazykové programy, které umožňovaly výuku v cizím jazyce ve francouzštině na školách, kde výuka probíhala v anglickém jazyce. Programy pro *immersion teaching* byly v Kanadě velice úspěšné a podporované jak ze strany vládních orgánů, tak ze strany rodičů. Postupem času se zjistilo, že kanadské zkušenosti nemohou být aplikovány do evropského prostředí. Staly se však cenným a povzbuzujícím materiálem pro další výzkum a široké spektrum experimentální činnosti v této oblasti (in Eurydice 2006).

V polovině devadesátých let se díky globalizaci přenesl v této zájem na požadavky hlavního vzdělávacího proudu. Rychlost rozvoje CLILu napříč Evropou od roku 1994, jak uvádí editoři *Windows on CLIL* (2007), překvapila i ty nejhörlivější obhájce této metody. Období let 1994 - 2004 můžeme označit jednak jako první desetiletí používání metody CLIL, jednak za období jejího hlavního rozvoje. Uvedená doba je charakterizována také jako mezník nadnárodních prohlášení, událostí a vydávání nových publikací. V druhé fázi vývoje tohoto přístupu (2004 - 2014) se pozornost přenesla na zdokonalování kompetencí (tvorbu materiálů pro učitele) a vytváření rámců pro školy a organizace.

Dnešní Evropa si klade za cíl zlepšit jazykovou výuku pro mladou generaci, aby se zvýšila evropská soudržnost a konkurenceschopnost. Globalizace propojila svět v oblastech, které byly předtím opomíjeny. Nové technologie usnadňují výměnu informací a znalostí, a tím pohánjí světovou ekonomiku a veškeré změny v našem životě. Tuto situaci vystihnul Mehisto a kol. (2008: 10) v tou: *„The world is rapidly becoming a very mixed global village.“* Smíšená globální společnost má dopad na to, jak se učíme a co se učíme. Tato skutečnost se týká jak jazykového vzdělávání, tak jakékoliv jiné formy osvojování učiva. Mehisto dodává (*ibid.*,11), že v integrovaném světě je integrovaná výuka stále více vnímána jako moderní forma vzdělávání a je navržena tak, aby byl žák lépe vybaven vhodnými znalostmi a dovednostmi pro globální dobu. Uvedený přístup je důležitý uhlí pro generaci Y (lidé narození v letech 1982 až 2001), jejíž myšlení se zaměřuje na bezprostřednost - *„learn as you use, use as you learn - not learn now, use later“* (Mehisto a kol. 2008: 11). Pro Cyber generaci (lidé narození po roce 2001), která je ještě více ovlivněna vlastní přímou zkušeností s integrovanými technologiemi, je tato metoda přímo nutností. Metoda CLIL je tedy flexibilní, inovativní a může uspokojit potřeby nové generace.

1.3 Cíle

Důležitým parametrem každé metody je bezesporu stanovení cíle. Jak pro žáky, tak pro učitele je důležité znát smysl a cíl výuky. Bez daného cíle by u žáků a učitelů mohlo dojít k tomu, že nebudou dostatečně motivováni a mohli by být negativně ovlivněni jejich přístup k práci.

To, čím se CLIL liší od jiných vyučovacích metod, je dle Novotné (2010) dualita cíle, kdy se žáci učí nejen jazykový obsah, ale zároveň si rozvíjí znalosti z cizího jazyka. Marsh¹ doplňuje, že v hodinách CLIL jsou jazyk a obsah přímě propojeny. Lze tedy říci, že ve výuce jsou dva hlavní cíle. Jeden cíl se týká přímě samotného, tedy obsahu - tématu a druhý cíl se týká cizího jazyka. To je také důvod, proč se někdy CLIL označuje jako *„dual-focused education“* neboli vzdělávání s dvojitým zaměřením. Podobný názor sdílí i Craen (2006), podle kterého je CLIL nebo jakákoliv jiná forma

¹ Jelikož publikace neobsahovala rok vydání a název je příliš dlouhý, odkazují tímto způsobem v celé diplomové práci do zdrojů.

vícejazyčné vzdělávání výukovou metodou, kde nejsou jazykové znalosti konečným cílem, ale pouze prostředkem výuky.

Jak již bylo řečeno výše, mezi hlavní cíle patří osvojení si základních znalostí daného předmětu a rozvíjení jazykových schopností žáků v cizím jazyce. Autoři příručky Content and Language Integrated Learning (CLIL) at School in Europe (2006) uvádí, že vedle těchto dvou základních cílů se oficiální doporučení jednotlivých zemí liší. V závislosti na zemi je pak kladen důraz na:

- 1) společensko-ekonomické cíle: připravit žáky pro život v internacionalizované společnosti a zajistit jim lepší pracovní uplatnění na trhu práce
- 2) společensko-kulturní cíle: rozvíjet u žáků hodnoty tolerance a respektu k jiným kulturám prostřednictvím cílového jazyka
- 3) jazykové cíle: rozvíjet řečové dovednosti, motivovat žáky ke studiu jazyk jejich využitím pro praktické účely
- 4) vzdělávací cíle: rozvíjet v domosti a schopnosti v oblasti nejazykových předmětů pomocí nových a inovativních metod

Výše zmíněné cíle se týkají především žáků, ale jsou to právě učitelé, kteří se budou snažit vést žáky, aby tyto cíle dosáhli. Vašílek (2008), autor zabývající se výukou hry na klavír prostřednictvím CLIL, zmiňuje také cíle z hlediska učitele a žáka, a to:

- 1) získat komunikační příležitosti, ve kterých by bylo možné využít znalostí a dovedností v cizím jazyce
- 2) rozšířit slovní zásobu o odborné termíny
- 3) zdokonalit výše uvedené dovednosti a znalosti v cizím jazyce prostřednictvím komunikačních situací
- 4) posílit integraci vzdělávacích cest učitelů a žáků

2. Metodologie CLILu

Rozdílnost mezi jazykovým vyučováním a vyučováním neязыkových, tedy odborných předmětů v cizím jazyce, je podstatným rysem. Jak uvádí Mlísta (2012), v běžných jazykových hodinách je pozornost věnována především procvičování čtyř základních jazykových dovedností (čtení, psaní, poslech a mluvení) a gramatických pravidel. V hodinách odborných předmětů jsou tyto čtyři dovednosti a gramatika prostředkem k získání nových informací a porozumění neязыkovému předmětu. „Ve výuce metodou CLIL je podstatné, aby se žák naučil nové v domoví přijímat, analyzovat a prezentovat v cizím jazyce, který zde má sloužit jako prostředek komunikace.“ (Mlísta 2012: 11). Tabulku (viz Tabulka 1), která shrnuje rozdílnosti a prolínání mezi výukou cizích jazyků a CLILu, prezentuje Mířová na stránkách metodického portálu RVP (2010).

Tabulka 1: Rozdíly i prolínání metodologie výuky cizích jazyků a CLILu
(Mířová 2010, Metodický portál RVP)

	Jazyková výuka	Výuka CLIL
Cíle učebního plánu	<ul style="list-style-type: none"> jazykové zaměření 	<ul style="list-style-type: none"> dvojitě zaměření (obsah + jazyk)
Délka učební jednotky, její náplň	<ul style="list-style-type: none"> zpravidla kopíruje rozdělení na kapitoly dle učebnice rozvíjí 4 jazykové dovednosti (mluvení, psaní, čtení, poslech) 	<ul style="list-style-type: none"> resahuje délku jedné vyučovací hodiny, často volí formu modul nebo projekt může být rozdělena na tematicky řadí témata cílené úkoly a úlohy prokazující znalost obsahu rozvíjí klíčové kompetence

<p>Výběr jazyka</p>	<ul style="list-style-type: none"> • u žitel mluví cizím jazykem po celou u učební jednotku • žáci používají cizí jazyk, v omezené míře mateřský jazyk 	<ul style="list-style-type: none"> • u žitel používá cizí i mateřský jazyk podle stupně vzdělávání a používané formy CLIL • žáci mohou používat mateřský jazyk ve většině, zejména v úvodních stádiích CLIL
<p>Hodnocení a testování</p>	<ul style="list-style-type: none"> • jazykové dovednosti 	<ul style="list-style-type: none"> • oddělené hodnocení odborných a jazykových znalostí a dovedností • alternativní (neformální) hodnotící techniky

Hlaváčková (2011) ovšem tvrdí, že záleží na učiteli, jaké cíle si pro danou vyučovací hodinu stanoví, to znamená i cíle jazykové, které vychází z cílů odborného předmětu, a že je zde rozvoj těchto základních dovedností (mluvení, psaní, čtení, poslech) na místě. Dodává, že rozvoj těchto dovedností v odborném předmětu je pro žáky motivujícím faktorem, jelikož se během učení uplatí uje jazyk, který se pro ně stává nástrojem k porozumění a navíc využítí těchto dovedností je pak přirozené a smysluplné, protože jsou rozvíjeny obdobně jako v hodinách mateřského jazyka. Velký podíl na rozvoji dovedností mají také aktivity (viz Obrázek 2), které jsou na rozdíl od jazykových hodin automaticky vytvářeny pro potřebu osvojení a procvičení si obsahu.

Obrázek . 2: Dovednost tení s porozum ním (Hlavá ová 2011, Metodický portál RVP)

Každým rokem zaplavovala nilské údolí voda. Obyvatelé p e kávali zátopy ve vesnicích.ç

zbudovaných na místech, kam voda nedosahovala. Po záplavách z stávaly na polích nánosy bahna plné flivin. V mnohém tak ç

p ispíval Nil (6671 km dlouhý) k tomu, aby lidé v Egypt netrp li +

hladem. Farmers dug ditches and canals between the fields to ç store flood water for the cropsí ?

Along the Nile River lived two main groups. One group lived around the mouth of Nile River, near the Mediterranean Sea. ç

Their king (pharaoh) wore the Red Crown. Their land was called Lower Egypt. +

The other group lived near the mountains to the South. Their king wore the White Crown.+

Their land was called Upper Egypt. 3000BC ó Lower and Upper Egypt were united, then it was called Egypt. + ?

ç	+	?
Po záplavách úrodné bahno na polích.	Upper Egypt ó the king had the Red crown.	Jak dlouho uchovali vodu?
Nile River ó to Mediterranean Sea	Egypt united 3000 BC.	Who united Egypt?

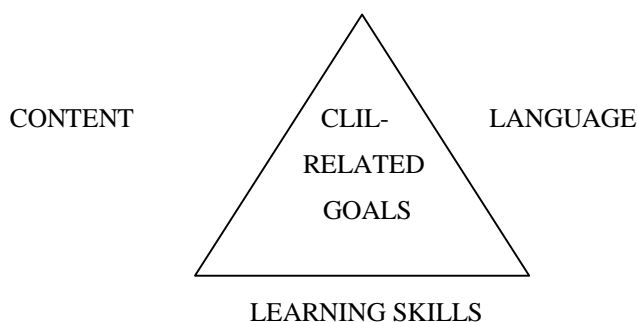
Tato ukázka prezentuje téma Starov ký Egypt. fiáci obdrželi základní informace o starov kém Egypt v p edchozích hodinách a nyní mohou pracovat s textem vytvo eným pro CLIL výuku (anglicko- eský text), v n mfl mají dopl ovat symboly charakteristické pro metodu I.N.S.E.R.T. a poté si zapsat do tabulky 465 informací k vyhodnocení.

Tento příklad také demonstruje názor Mehista a jeho kolegů (2008), podle kterých je CLIL nástrojem pro využití obsahu a jazyka, jehož základem je integrace, která má dvojí zaměření:

- 1) Výuka jazyka je součástí nejjazykových hodin (matematika, historie, zeměpis, výtvarná technika, přírodopis, občanská výchova atd.). Učitelé by se měli snažit podávat informace tak, aby usnadnili jejich pochopení. Měli by používat grafy, diagramy, obrázky, praktické experimenty, klíčové pojmy a názvosloví.
- 2) Obsah jednotlivých odborných předmětů je vyučován i v jazykových hodinách, protože učitel jazyka ve spolupráci s učiteli odborných předmětů zahrnuje do svých hodin slovní zásobu, názvosloví a fráze související s tématy odborných předmětů. Učí se tak učit jazyk, který potřebují k pochopení a následnému použití výukového obsahu.

Mehisto a kol. (2008) uvádí ještě další podstatnou složku. Jedná se o rozvoj studijních dovedností (viz Obrázek 3), které podporují dosažení obsahových a jazykových cílů.

Obrázek 3: Tři podstatné složky: obsah, jazyk a studijní dovednosti (Mehisto a kol. 2008)

K dosažení výše zmíněných cílů je nutný rozvoj speciálního přístupu ve výuce takovým způsobem, kdy není nejjazykový předmět vyučován „vůči cizím jazyce, ale „s ním a „skrz něj cizí jazyk. Celkově to tedy znamená integrovaný přístup k výuce a učení. Učitelé by měli proto věnovat větší pozornost vzdělávacímu procesu obecně, nikoli pouze tomu, jak mají být lépe vyučovány jazyky (in Eurydice 2006). Je tedy jasné, že do hodin CLIL je třeba zahrnout více učebních strategií na podporu porozumění a učení, jak uvádí Dellerová a Priceová (2007). Používání vizuálních prostředků (obrázky, grafy

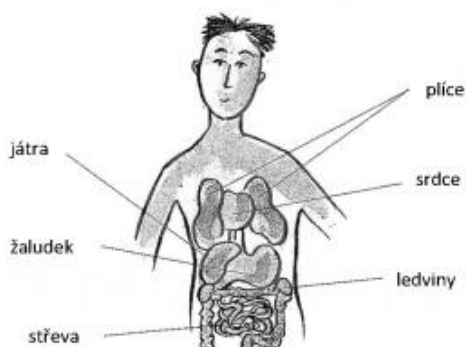
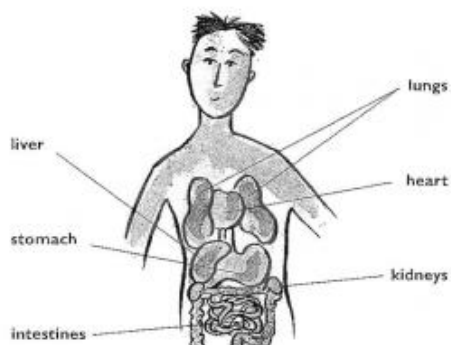
a diagramy) je jednou z těchto strategií. Další z možností je plánovat hodiny tak, aby podporovaly jazykové a vzdělávací potřeby, jako například tení textu doplnit tabulkou, kterou musí žáci vyplnit nebo připravit aktivitu zaměřenou na psaní, kde by žáci měli k dispozici osnovu. Učitelé by se měli snažit zahrnovat do hodin aktivity, na kterých pracují nejen jednotlivci, ale celá třída, skupinky i dvojice. Důležitě je aktivity opakovat a upevňovat. Podle Novotné (2010) se v CLIL výuce uplatňují především tyto typy i základní typy vstupů :

- vizuální (obrázky, objekty z běžného života, modely, grafické reprezentace a symboly) (viz Obrázek . 4)
- akustické (mluvené slovo, i prostřednictvím audiovizuálních prostředků)
- kinestetické (gesta, mimika, pohyb, prvky dramatizace)
- taktilní (manipulace s modely)

Bentleyová (2010) považuje za velice důležité vizuální a grafické organizátory (viz Obrázek . 5), protože pomáhají studentům:

- spojit znalosti a myšlenky prezentované v hodinách CLIL
- porozumět a vybavit si informace
- zvolit, přenést a rozšířit informace
- mluvit a psát v cizím jazyce
- nápadit přemýšlet

Obrázek . 4: U íme se odbornou slovní zásobu (Novotná 2010, Metodický portál RVP)

Obrázek . 5: Ukázka n kolika organizátor , které si student vybere na základ zadaného úkolu (Bentley 2010)

binary key	to divide information into two parts using a series of questions, each of which has only two possible answers Language closed questions										
Carroll diagram	to sort yes/no information according to two sets of opposite criteria Language for example, such as subject vocabulary	<table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th></th> <th style="text-align: center;">living</th> <th style="text-align: center;">non-living</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <th style="text-align: left;">natural</th> <td style="text-align: center;">tree</td> <td style="text-align: center;">stone</td> </tr> <tr> <th style="text-align: left;">manufactured</th> <td></td> <td style="text-align: center;">computer</td> </tr> </tbody> </table>		living	non-living	natural	tree	stone	manufactured		computer
	living	non-living									
natural	tree	stone									
manufactured		computer									
cycle	to show a series of events which happen again and again in the same order Language then, next, after that, later										
mind map	to show facts and their relationships about specific people, places, objects or events – the information does not need to be in any particular order Language and, also, in addition, as well as, too										

2.1 Jazyk

Stejně jako v jiných hodinách, kde je komunikačním prostředkem cizí jazyk, i v této metodě funguje jazyk jako nástroj vyjádření představ, myšlenek, zážitků, dojmů atd. Je využíván k popisu věcí, akcí a stavů. Metoda CLIL má však jednu podstatnou výhodu navíc. Prostřednictvím cizího jazyka se učí nejen jazykový prostředek jako například matematiku, dějepis, zeměpis nebo výtvarnou výchovu, ale i klasickou výuku jazyka. Specifikum této metody je také v možnosti učení mateřského jazyka v průběhu vyučování, jak dále doplňuje Dellerová a Priceová (2007), v hodinách CLILu není vhodné používat mateřský jazyk. Může sloužit jako podpůrný nástroj pro výuku. Dobrým příkladem je skupinová práce, ve které mohou studenti diskutovat o problému nebo informaci v mateřském jazyce. Důležitým učivem mateřského jazyka se pak stává jedním ze způsobů, jak zvládnout zadaný úkol v angličtině.

Podobně jako v jiných metodách i tato metoda si klade za cíl rozvíjet u žáků nové dovednosti a schopnosti komunikovat v cizím jazyce. Schopnost používat jazyk jako takový je podle Marshe¹ mnohem důležitější než znát slovníka, gramatiku a mluvit dokonale vytvořenými větami. Tvrdí, že stejně jako dítě může mít výjimečné schopnosti komunikovat s pár slovy i na úrovni schopnost komunikace v jazyce může být úspěšná i přesto, že na úrovni gramatika je chybná, znalost slov slabá, nebo výslovnost špatná. Neměli bychom očekávat, ať se nám bude zdát náš jazyk dokonalý a měli bychom se snažit používat jazyk jako nástroj komunikace a učení, jak jen to bude možné. CLIL toto umožní, protože studenti používají jazyk v přirozeném prostředí, a tak brzy zapomenou na to, že cizí jazyk vůbec používají a soustředí se pouze na téma hodiny. Mehisto a kol. (2008) dodávají, že studenti se učí jazyk pouze pro jazyk samotný, ani pro jeho budoucí použití, ale učí se jazyk okamžitě používat, zatímco pracují s tématem daného předmětu.

Naproti tomu Bentleyová (2010) však tvrdí, že studenti potřebují znát jazyk daného předmětu. Tím má na mysli slovníka, gramatické struktury a specifický jazyk určitých předmětů. Pro žáky je důležité, aby porozuměli danému předmětu a dokázali sdělit své nápady, myšlenky (například v zeměpisu učí se žáci poznávat slovní zásobu týkající se mapy) a aby byli schopni v mapách orientovat. Dále by měli být v hodinách schopni běžně komunikovat, což se naučí v hodinách angličtiny. Například při orientaci z mapy mohou žáci použít základní slovesa *ögoesö* a *ötravelsö* k popisu cesty po škole. Dále mohou využít

podmínkové v ty k vyjádění píiny a následku. Dodává, že CLIL poskytuje studentům p íefektivitu rozvíjet své jazykové znalosti, a to jak získáním slovní zásoby, tak i osvojením gramatiky. Nicméně CLIL hodiny se zam ůjí na porozum ění obsahu p edm tu nikoli na gramatickou stavbu. Jak dokazují v ýzkumy, v t ěina u itel nevyu ůje gramatiku b ěhem t chto hodin, protože nápl ů p edm tu a jazyk jsou propojeny. Je uflite ěné zam ěit se na n sp ěe jako na celky nefl na jednotlivé jevy, protože slovní zásoba a gramatika jsou na sob ě závislé.

Jazyková situace je jedním z parametr ů, které nejvíce ovliv ůjí CLIL. To je obzvlá-t ě jasné p ě pohledu na situaci v Evropské unii, kde myšlenka o CLIL vznikla poprv ě. Evropská unie je jako politická jednotka charakterizovaná z hlediska jazyka dv ěma skute nostmi: jazykovou r znorodostí v rámci hranic EU a jazykovou r znorodostí v rámci jejich ělenských stát ů. T ěm v ěchny evropské zem ě soused ě se státem, ve kter ěm se mluví jiným jazykem. Tato komplexní situace p ěispívá k rozvoji r zných typ ů CLIL. V n kterých p ěípadech se CLIL jazykem stává druhý oficiální jazyk zem ě (Belgie: nizozem-t ěina, francouz-t ěina a n ěm ěina), v jiných p ěípadech je vybrán jazyk sousední zem ě (Británie: angli t ěina a vel-t ěina) (Wolff 2005).

V Evrop ě a v mnoha ěstech Asie má dominantní postavení anglický jazyk. Tento fakt podporuje i zm ěnka ve sborn ěku materiál ů ECML v Grazu z roku 2005, podle kter ě *English is a language frequently used in contemporary CLIL*. ě (in Project 3D-CLIL matrix 2005: 8). S v ývojem CLIL se postupn ě p ěidávají i jiné jazyky jako je francouz-t ěina, n ěm ěina, ital-t ěina, ěpan ěl-t ěina a ru-t ěina. V mnoha zem ěch Evropské unie a Rady Evropy se prost ednictv ěm CLIL podporují také men- ěinové jazyky, jako nap ě . breton-t ěina, katalán-t ěina, okcitán-t ěina ve Francii, ru-t ěina v Estonsku ě i ukraj ěin-t ěina v Rumunsku. N kter ě z t chto jazyk ě mají ěst minoritní status (fr ěí-t ěina v Nizozemsku), jiné jsou naopak majoritními jazyky obvykle v sousedních zem ěch, nap ě . slovin-t ěina v Rakousku, která je majoritním jazykem ve Slovinsku (Wolff 2007).

2.2 P edm t

Neexistuje fládn ě ná ězení, které by ur ěoval, jak ě p edm ty musí být vyu ůvány prost ednictv ěm ciz ěho jazyka. Novotná a Hofmannová (2007) dokládají, že v podstat ě v ěchny p edm ty mohou být vyu ůvány prost ednictv ěm ciz ěho jazyka. Rozd ěl je pouze v tom, že kaflďý p edm t nabízí jiné v ýhody. Existují p edm ty, ve kterých je d ěleflitá

verbální i neverbální komunikace. V jiných hodinách nachází své uplatnění vizuální a grafické materiály k objasnění a podpoře verbálního projevu. V rámci nejazykových podmínek, využívaných prostřednictvím cizího jazyka v ČR, se může zařadit do druhé skupiny. Patří mezi ně matematika, fyzika, chemie, biologie, zeměpis a dějepis. Profesor Wolff (2007) naopak tvrdí, že výběr vhodného podmínětu je velice důležitý. I přesto, že diskuze o vhodnosti některých podmínek s ohledem na jejich výuku v cizím jazyce nedošla velmi daleko, je docela jisté, že podmínky patří do vzdělávacích humanitních jsou vhodnější, pokud jde o podporu interkulturality. Měly by zde totiž nalézt charakteristické rysy pro určitou kulturu, které vedou k posílení v domluvě, s ohledem na kulturní zvláštnosti cílového jazyka dané kultury (Wolff 2005). Podmínky rozdělujeme do tří skupin:

- humanitní a společenské (dějepis, zeměpis, společenské vědy)
- přírodních (matematika, fyzika, biologie)
- tvůrčí podmínky (umění, sport, hudba)

V rámci zemí nechává na rozhodnutí školy, jaký podmínětu si pro výuku metody CLIL zvolí. Výjimkou je pouze Estonsko a některé části Belgie, kde jsou povoleny výhradně podmínky umleckého zaměření (Wolff 2007).

2.3 Výhody a nevýhody CLILu

O metodě CLIL se obecně mluví v kladném slova smyslu. I přesto, že má řadu pozitivních stránek, lze u ní najít i některá slabá místa.

2.3.1 Výhody

Důležitým argumentem pro CLIL podle Dalton-Pufferové (2007) je to, že vytváří pro žáky přirozené prostředí pro výuku cizího jazyka, čímž kontrastuje s klasickým zaměřením výuky cizích jazyků. Studenti tak vidí jazyk jako něco normálního a přirozeného, a to jim může pomoci při učení. V hodinách se pak nesoustředí tolik na jazyk samotný, jako spíše na to, o čem chtějí hovořit, diskutovat - tedy na obsah. Pro žáky je důležité učit se v kontextu, a to CLIL svou kontextovou bohatostí jednoznačně umožňuje. Tento názor sdílí i Dellerová a Priceová (2007)

a dodávají, že pro studenty může být více motivující učít se skrze cizí jazyk než co, co jsou součástí jejich školní výuky a myšlení, než se učí pouze jazyk, který může a nemusí mít zřejmý cíl.

Dalším hlavním argumentem se soustřeďuje na úlohu a význam používání jazyka ve třídě. Jak uvádí Pufferová (2007) učení se zeměpisu, v dějepisné historii v CLIL třídách nabízí využití cizího jazyka nad rámec jazyka samotného. Tímto způsobem je výuka odborných předmětů konstruována tak, že nepostrádá smysluplnost na rozdíl od klasické výuky. Smysluplná komunikace je také hlavním principem komunikativního přístupu ve výuce jazyka, který je v metodě CLIL hodně využíván. Žáci opravdu komunikují, snaží se vyjádřit své pocity, zážitky, názory, ale podstatné je to, že nepoužívají jazyk v uměle vytvořené situaci. Díky tomu, že je pozornost hlavně přenesena na obsah komunikace, je strach z děláních chyb snižován na minimum.

Tímto dalším argumentem dle Pufferové (2007) je efektivita. Tím, že ve CLIL třídách dochází ke studiu dvou vzdělávacích oblastí zároveň, setí se srovnání s běžnými třídami se CLIL třídami snaží znásobit počet hodin využívaných v cílovém jazyce.

Přehledný a rozsáhlý náhled o hlavních rysech a zároveň pozitivích CLILu předkládají autoři Mehisto a kol. (2008):

Mnohostranné zaměření

- 1) Podpora výuky jazyka v neязыkových hodinách.
- 2) Podpora výuky obsahu v jazykových hodinách.
- 3) Integrace několika předmětů.
- 4) Organizace vzdělávání prostřednictvím projektových témat a projektů.
- 5) Podpora vzájemné vazby procesu učení.

Bezpečné a obohacující prostředí k učení

- 1) Používání běžných činností a instrukcí, pokynů.
- 2) Prezentace jazyka i obsahu ve třídách.
- 3) Používání výukových center na stolech.
- 4) Budování důvěry hlavně k experimentování s jazykem a obsahem.
- 5) Přístup k autentickým učením materiálům a prostředí.
- 6) Zvyčování jazykového prostředí u studentů.

Autenti nost

- 1) Vedení student k tomu, aby dokázali pofádát o pomoc p i jazykových obtíflích, pokud ji pot ebují.
- 2) Maximální p izp sobení se zájm m studenta.
- 3) Propojování výuky s flákovým flivotem.
- 4) Spolupráce s rodilými mluv ími jazyka pouflíváného v CLIL hodinách.
- 5) Pouflívání aktuálních materiál z oblasti medií a jiných zdroj .

Aktivní u ení

- 1) V t-í komunikace ze strany flák .
- 2) Stanovení obsahových, jazykových a studijních výsledk , kterých cht jí fláci dosáhnout.
- 3) Hodnocení svého pokroku p i dosahování u ebních výsledk samotnými fláky.
- 4) Up ednost ování vzájemné spolupráce flák v hodinách i mimo n .
- 5) Mluvení s fláky o významu jazyka a obsahu.
- 6) U itelé jsou v rolích pomocník .

Scaffolding

- 1) Stav ní na studentových stávajících znalostech, dovednostech, postojích, zájmech a zku-enostech.
- 2) P edávání informací p ív tivým zp sobem.
- 3) Respektování r zných u ebních styl .
- 4) Podporování tvo ivého a kritického my-lení.
- 5) Podn cování student k tomu, aby se nebáli ud lat dal-í krok vp ed a ned lali v ci pouze ze setrva nosti.

Spolupráce

- 1) Plánování kurz /hodin/témat ve spolupráci s CLIL a ne-CLIL u iteli.
- 2) Zapojení rodi .
- 3) Zapojení místní komunity, odborník a zam stnavatel .

Tento rozsáhlý a vy erpávající vý et pozitivních vlastností CLIL potvrzuje, jak je pro fláky výhodné zapojit CLIL do vyu ovacího procesu. Názory ostatních autor se

p eváfn shodují. Mezi nejast ji uvád né výhody pat í p irozené a smysluplné prost edí.

2.3.2 Nevýhody

A koliv by bylo mofné po p edchozím vý tu konstatovat, že CLIL je po v-ech stránkách dokonalou metodou i p i její realizaci se mohou objevit nedostatky. Podle Dellerové a Priceové (2007) m že CLIL p edstavovat ur ité problémy pro u itele i fláky. P i spolupráci s CLIL u iteli autorky zjistily, že si asto st flují na tyto v ci:

- 1) vysv tlování v angli tin je pro m obtífné
- 2) moji studenti neradi poslouchají angli tinu
- 3) mým student m d lá problém tení v angli tin
- 4) musím si napsat v t-inu svých vlastních materiál kniha, kterou jsem dostal/a, je neuv íteln nudná
- 5) nemohu p im t své studenty ke spolupráci v angli tin

Tyto výroky jsou pom rn znepokojující, vezmeme-li v úvahu, že se s t mito problémy potýkají u itelé, kte í vyu ují metodou CLIL. Pro CLIL u itele je d lefité, aby ovládal cílový jazyk, stejn tak je d lefitá spolupráce flák , bez kterých by hodiny nemohly být uskute n ny. Tyto problémy jsou proto naprosto zásadní a ve svém d sledku by mohly znemožnit realizaci této metody.

Dal-ím rizikem m že být podle Va-í ka (2008) p ed asný odchod u itele nebo fláka z CLIL. D vody mohou být r zné, nap . absolutorium -koly, dojífd ní, p echod na jinou -kolu, p esycení cizím jazykem v-eobecn apod. Reálné riziko tkví také v nechuti se dále cizojazy n rozvíjet, protože u itel nebo flák budou spokojeni s dosavadním dosaženým stavem.

2.4 Hodnocení

Nedílnou sou ástí metody CLIL je hodnocení. Co a jak mají u itelé hodnotit? M li by hodnotit spí-e jazykovou i obsahovou stránku? Nebo by m li hodnotit ob dv sloflky dohromady? Bentleyová (2010) uznává, že v-ichni u itelé jsou si v domi

problém při hodnocení, a dodává, že se CLIL hodnocení může zaměřit jednak na oblasti nejazykového učení (např. odpovědi na otázky z matematiky), jednak na oblasti jazykové (např. užití podmínkových vět v hypotézách). Hodnotit však můžeme i obě dvě složky najednou. Například při popisu nějakého postupu si vímáme užití odborné slovní zásoby, poadí slovní tvorbu sloves v přítomném tense. CLIL hodnocení lze také zaměřit na komunikační a kognitivní dovednosti (studenti přemýšlejí o tom, co se naučili, jak a proč se to učili), praktické dovednosti (pokusy, měření, kreslení) a schopnost učít se. K získání efektivního hodnocení je potřeba zjistit, čeho jsou žáci schopni dosáhnout při studiu daného učiva v cizím jazyce. U učitelů si musí být v domě jazykové úroveň a vzdělávacích potřeb žáků v jednotlivých učivech. Je také důležité, aby si sami žáci uvědomovali, co je předmětem hodnocení.

Předtím, než začnou učitelé žáky hodnotit, musí mít jasno v tom, proč je hodnotí. Základní otázky, které je nutno brát v úvahu při hodnocení, zformulovala Bentleyová (2010) takto:

Hodnotíme žáky:

- 1) abychom zjistili, co studenti vědí o našem učivu
- 2) abychom zjistili silné stránky a naopak ty, které potřebují zlepšit
- 3) abychom zjistili, co žáky motivuje
- 4) abychom sledovali pokrok v učení, praktických dovednostech a učení
- 5) abychom stanovili podporující strategie
- 6) abychom podpořili studenty v jejich pokroku v učení se obsahu a jazyka
- 7) abychom zjistili, zda naše plánování a využití daného učiva bylo užitečné
- 8) abychom informovali kolegy, rodiče a nadřízené
- 9) abychom jim dali kvalifikaci na konci kurzu
- 10) nebo je to kombinace výše uvedených bodů

Hodnocení je součástí každé hodiny. U učitelů často kontrolují žáky, aby zjistili, jestli pochopili danou látku, zda mluví více či méně než učitel, zda jsou plánované obsahové a jazykové výsledky reálné nebo zda existují nějaké překážky, které je potřeba odstranit. U učitelů také vedou své žáky k tomu, aby sami zhodnotili své pokroky, a to není vždy lehký úkol. U studentů se posuzuje (Mehisto a kol. 2008):

- 1) dosažení obsahových a jazykových cíl
- 2) dosažení cíl studijních dovedností
- 3) užití jazyka pro různé účely (např. akademické, sociální)
- 4) schopnost pracovat s autentickými materiály, s rodilými mluvčími a učiteli CLIL jazyka
- 5) pocit bezpečí při experimentování s jazykem a obsahem
- 6) schopnost zdokonalovat se

Auto i na tyto body navazují dalšími oblastmi, které lze hodnotit:

- 1) snaha
- 2) zapojení se do hodiny
- 3) upravené styly učení
- 4) každodenní práce
- 5) všechny typy jazykové dovednosti (poslech, mluvení, čtení, psaní)
- 6) každodenní komunikace
- 7) ústní prezentace
- 8) projekty
- 9) plánované a spontánní úkoly
- 10) práce ve dvojicích a skupinová práce
- 11) sociální a emocionální rozvoj
- 12) rovnováha mezi spoluprací a samostatností

Způsob klasifikace však je n kolik. Nejjednodušším typem je postupová klasifikace. Nkte u itelé dávají postup slovnímu hodnocení, což je sice časově náročnější, ale z dlouhodobého hlediska může přinést lepší výsledky než hodnocení klasické. V současné době je kladen větší důraz na hodnocení schopností, dovedností, znalostí a pokroků. Při hodnocení v CLIL hodinách je potřeba si uvědomit, na co se mají učitelé zaměřit, a podle toho zvolit vhodný způsob klasifikace.

Bentleyová (2010) popisuje dva hlavní způsoby CLIL hodnocení, a to sumativní a formativní. Sumativní hodnocení je často velmi formální a používá se, když chceme zjistit, co se studenti naučili a jakých výkonů dosáhli za určitou dobu. Toto hodnocení často probíhá na konci lekce nebo kurzu. Formativní hodnocení, více preferované v CLILu, je průběžné hodnocení, díky kterému učitel zjistí, zda dělají pokroky a jak rozumí probírané látce. Poskytuje také vzájemnou vazbu, která může vést ke změnám budoucí výuky, materiálů a úkolů. Jedná se o hodnocení neformální, které může

probíhat denně například efektivním dotazováním na to, co ufl se fláci naučili, sledováním flák, sbíráním známek z ústního zkoušení, skupinové práce nebo písemných prací. Jinou podobou formativního hodnocení je vzájemné hodnocení, kdy se studenti hodnotí mezi sebou a dávají si vzájemnou vazbu a sebehodnocení. Dleflitou součástí jsou písemná vyjádření o studentov práci. Tyto připomínky vyjadují studentovy silné stránky, nebo naopak oblasti, které by mly zlepšit. Bentleyová (*ibid.*, 90) dodává, fl mnoho evropských CLIL program podporuje učitele v tom, aby zaváděli u svých flák portfolio. Portfolio neboli sbírka studentov prací, které shromáždil v průběhu roku, zahrnuje poznámky, testy, diagramy, výkresy apod. O portfolio se zmíní i Mehisto a kol. (2008) jako o prostředek k učení (více viz Mehisto a kol. 2008). Dvořáková (2012) považuje portfolio za jednu z možností hodnocení a tvrdí: „Hodnocení musí respektovat běžné normy práce ve výuce a mlo by zjišovat převážně to, co fláci dokážou, ne to, co neovládají.“ (Dvořáková 2012: 40).

Učitelé ZTMMatice školské v projektu *Propojení cizího jazyka a vyučovacího programu na základní škole* zvolili za hlavní způsob hodnocení v CLIL hodinách matematiky a výtvarné výchovy na 1. stupni sebehodnocení flák prostřednictvím sebehodnotících dotazníků (viz Příloha . 10). K sebehodnocení fláci použili vždy jednoho ze tří smajlíků (usmavý, neutrální, zamražený). Zda tento způsob hodnocení flák m vyhovuje, vyplývá z výsledků sebehodnotících dotazníků, které ukazují, fl fláci 4. tříd přijímají tento způsob hodnocení vstícenji než fláci 5. tříd (*ibid.*, 41).

3. CLIL v České republice

Dle řitými evropskými organizacemi zabývajícími se rozvojem a zlepšením jazykové úrovn ve vzdávání jsou Rada Evropy a Evropská komise. Tyto organizace vytvá í nové metodické postupy, poskytují finan ní podporu projekt m a program m a vydávají adu doporu ení a dokument . Na základ t chto doporu ení byl v České republice vypracován a vydán Ministerstvem kolství, mládeře a t lovýchovy *Národní plán výuky cizích jazyk* pro období 2005-2008 (2006), jehoř cílem je:

- a) vytvo it dostate né podmínky pro zvý-ení jazykových znalostí a kompetencí všech obyvatel R v cizích jazycích
- b) zajistit dostate ný počet kvalifikovaných u itel jazyk a jejich dal-í vzdávání
- c) roz-í it a uplatnit nové výukové metody
- d) zpracovat kvalitní výukový materiál (v tiskové i multimediální form)
- e) dostate n vyuffvat informa ní a komunika ní technologie
- f) umofnit výuku cizích jazyk i znevýhodn ným skupinám obyvatel
- g) zajistit dostate né finan ní zdroje

Sou ástí tohoto plánu je také vyuffití metody CLIL p i výuce n kterých p edm t (áste n nebo úpln) v cizím jazyce. Roz-í ení tohoto typu výuky je podmín no zvý-ením jazykových kvalit u itel nejazykových p edm t . Problém s nedostatkem u itel cizích jazyk chce ministerstvo vy e-ít zvý-ením po tu a rozmanitosti studijních program fakult, které vzdávají budoucí u itele, rovn řl chce podporovat zahrani ní studijní pobyty a nabízet u itel m dal-í p íleřitosti zdokonalit se ve svém oboru. Sou ástí je i roz-í ení nabídky studijních program nejazykových p edm t s jazykem a studijních program , které budou zám rn p ípravovat u itele na výuku odborných p edm t ó tzv. CLIL (In Národní plán výuky cizích jazyk 2006).

Internetové stránky Ministerstva kolství, mládeře a t lovýchovy nabízí p i detailn j-ím vyhledávání zkratky CLIL p íblifn t ináct odkaz , z nichř pouze jeden poskytuje podrobn j-í informace o metod CLIL v R. Jeho poslední aktualizace se uskute nila v lednu 2009. CLILu se v nuje také metodický portál RVP. Auto i lánk se snařl p íblifit CLIL eským pedagog m, řlák m i rodi m. Jsou tak mořná jediným eským zdrojem informací, které mohou tená e více informovat o této metod . Tyto

lánky se staly také mým zdrojem informací. Za zajímavé články považuji například Kompetence CLIL u učitele a Pojetí CLIL a bilingvní výuky. Kromě článků popisujících metodu CLIL se zde začínají objevovat i konkrétní realizace hodin, například Pythagorova věta metodou CLIL v němčině. I když články o této metodě v českém prostředí neustále přibývají, informace nejsou dostatečné. Důvodem toho, proč je ve světě tato metoda propracovaná, je skutečnost, že v ČR je CLIL teprve na počátku své existence. Jednou z možných příčin je podle Novotné a Hofmannové (2007) odmítání nových trendů v oblasti vzdělávání pocházejících z vyspělých demokratických zemí uplynulých od druhé světové války. Podobně jako v Rakousku a jiných zemích střední Evropy i v České republice existuje pouze to, co je dané zákonem. Proto je legislativní rámec důležitý pro všechny typy školské reformy. Zároveň připadné mezery v zákonech často dělají reformy téměř nemožné. To může být vysvětlením toho, proč je počet bilingvních programů omezen pouze na sedmáct škol. Další příčinou jsou sami učitelé, kterým připadá obtížné zavádět něco nového, obávají se změn, které mají ať negativní postoj k novým výukovým formám. Naštěstí tento postoj s nastupujícími mladými učiteli, kteří jsou více otevření a mají pozitivní postoj k novým reformám ve školství, ustupuje.

3.1 Realizace CLILu ve výuce

Způsob realizace CLILu a jeho zapojení do školního kurikula závisí na škole samotné. CLIL může být součástí povinné školní docházky nebo si ho školy mohou vybrat jako volitelný předmět. Jeho podoby jsou různorodé – od krátkých herních aktivit tzv. jazykových sprch uskutečňovaných v cizím jazyce až po celou vyučovací jednotku (Jahnová 2011). Výzkumný ústav pedagogický v Praze (2008) v článku na stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy uvádí tři nejbližší podoby realizace CLILu u nás:

- 1) Obsah cizího jazyka je zaměřen na slovní zásobu, která je tematicky spojená s odborným předmětem. Osvojování úkolů a sestavování úkolů odborného předmětu se uskutečňuje prostřednictvím českého jazyka. Pokyny jsou stále v českém a cizím jazyce. Tato podoba je vhodná pro 1. stupeň ZŠ
- 2) Osvojování úkolů a formulování úkolů je realizováno v českém jazyce, informace hledají žáci v cizojazyčných textech a na otázky odpovídají

v e-tin . Instrukce vyuující podává v cizím jazyce, ale ve-kerou gramatiku, slovní obraty cizího jazyka vysv tluje esky. Tato podoba je vhodná pro druhé období 1. stupn a pro 2. stupe ZTMp ípadn na STM

- 3) Osvojování u iva a formulování úkol odborného p edm tu je vedeno prost ednictvím cizího jazyka, fláci mohou p i odpov dích na otázky pouflít oba jazyky, vyhledávat informace v obou jazycích. Gramatiku cizího jazyka objas uje u itel esky nebo v cizím jazyce, ale v-e ostatní (slovní obraty, jazykové styly a textové útvary) vysv tluje v cizím jazyce, p ípadn objasní v e-tin . Tato podoba je vhodná pro fláky vy-ích ro ník 2. stupn ZTMa fláky st edních -kol.

Vrcholem metody je výuka odborného jazyka kompletn v cizím jazyce v etn ovládání odborných pojm nejen v cizím jazyce, ale i mate -tin . Novotná a Hofmannová (2007) popisují dvojjazy ný program -estiletého studia. První dva roky, b hem kterých je kladen d raz na p ípravu cizího jazyka, jsou sou ástí povinné -kolní docházky. Je tedy d leflité, aby výuka odpovídala osnovám pro tuto úrove . Od t etího do -estého roku jsou p edm ty vyu ovány v cizím jazyce. Jak cizí jazyk, tak obsah p edm tu nejsou p izp sobeny úrovni flák . Vzd lávací programy pro tuto úrove jsou procedurální. Mohou se li-it v závislosti na rozsahu spolupráce se zahrani ní m partnerem. Nicmén cíle týkající se obsahu eských u ebních osnov jsou závazné pro v-echny dvojjazy né sekce. V posledním roce si fláci mohou zapsat volitelný seminá pro zvládnutí celé terminologie daného p edm tu v mate ském jazyce.

Výzkumný ústav pedagogický v Praze (2008) souhlasí s tím, fle v po átcích výuky cizího jazyka by se m li u itelé soust edit více na jazyk samotný a hodina CLILu m fle být uskute n na nanejvý- jednou. Postupem asu lze sjednotit výuku cizího jazyka s jedním nebo více nejazykovými p edm ty. Integrace cizího jazyka do odborného p edm tu nemusí probíhat ve v-ech ro nících 1. a 2. stupn základní -koly, protofle se základní terminologie v daném p edm tu opakuje v každém ro níku a fláci jsou schopni získat znalosti b hem jednoho -kolního roku. Dal-í moflností m fle být integrace jazyka v každém ro níku do jiného nejazykového p edm tu. Jako náro n j-í verzi CLIL uvádí integraci dvou cizích jazyk do r zných nejazykových p edm t , nap . spojení anglického jazyka a d jepisu a n meckého jazyka a zem pisu u flák 8. t ídy.

3.2 Podmínky integrace CLILu do výuky

Díky CLIL konferencím a workshop m postupn nar stá pov domí o této metod a s tím souvisí i diskuze o mofnostech zavedení CLILu na b flných -kolách. Zapojení této metody do praxe s sebou p iná-í adu obtíflí. Novotná a Hofmannová (2007) podotýkají, fle každá -kola má ur itou míru volnosti ve zp sobu realizace CLIL na -kole. Jedná se o výb r v oblasti p edm t , po tu vyu ovacích hodin za týden, volbu vhodných u ebnic a materiál , zp sob výuky a hodnocení takto odu ených hodin. Naopak Výzkumný ústav v Praze (2008) zd raz uje, fle je t eba splnit n kolik podmínek p i zavád ní metody CLIL do výuky:

- 1) zavést výuku metodou CLIL a uvést tuto skute nost v TMVP, cofl je pln v kompetenci editele
- 2) naplnit o ekávané výstupy jak v cizím jazyce, tak v nejazykovém p edm tu;
- 3) zachovat minimální asové dotace cizího jazyka a nejazykového p edm tu podle RVP
- 4) nep ekro it týdenní maximální asové dotace vymezené v RVP pro jednotlivé ro níky
- 5) uznat kvalifikovanost u itele/ pro výuku metodou CLIL, cofl je pln v kompetenci editele. V p ípad nedostatku kvalifikovaných u itel m fle metodou CLIL vyu ovat pouze jeden u itel, a to ve v-ech ro nících v rámci d lené výuky a ve spolupráci s u iteli nejazykových p edm t

Dle Jahnové (2011) by si -kola p ed zavedením CLIL do výuky m la položit tyto ty i otázky:

- 1) Má -kola k realizaci CLIL kompetentní u itele, kte í by byli ochotni tento p ístup za lenit do vyu ování?
- 2) Má -kola dostatek didaktických materiál a pom cek, které by mohly být p i realizaci CLIL vyuffity?
- 3) Jakým zp sobem je mofné CLIL na -kole realizovat?
- 4) Souhlasí rodi e flák se za len ním CLIL do vyu ování a jsou fláci ochotni tuto výuku absolvovat?

K první otázce připojuje, že v ČR nejsou zatím stanovena žádná omezení pro učitele, kteří chtějí používat CLIL, o čem tedy rozhoduje ředitel školy. Nutno dodat, že takový učitel by měl mít dobré znalosti z odborného předmětu a cílového jazyka. Neznamená to však, že učitelé, kteří tyto kvalifikace nesplňují, by měla být možnost uplatnit se v CLILu zamezena (více viz 3.3). Druhá otázka opět souvisí s učiteli a jejich přípravou materiálů na CLIL hodiny, které by měly splňovat dané téma a být přiměřené vzhledem k úrovni žáků. Samozřejmostí je využití vizuálních a multimediálních pomůcek, časopisů, slovníků apod., které přispívají k lepšímu porozumění a usnadňují učení prostřednictvím cizího jazyka. Jahnová doporučuje učitelům spolupracovat ve výměně materiálů s jinými učiteli školami. Odpověď na tuto otázku viz kapitola 3.1. V odpovědi na tvrdou otázku považuje informovanost rodičů a žáků o možnostech CLILu a zjistí jejich názoru za jeden z nejdůležitějších kroků k úspěšné implementaci.

3.3 U učitelé

Jak již bylo výše řečeno, někteří učitelé nedávají přednost novým trendům před svou tradiční výukou. Výuka metodou CLIL je pro učitele, a to nejen české, značnou zátěží z toho důvodu, že musí ovládat cizí jazyk. Z této skutečnosti má vztína učitel obavy. Ne každý učitel zvládá cizí jazyk natolik dobře, aby využíval nejazykový předmět v cizím jazyce. Anketa, kterou provedl Třmista (2012) mezi učiteli matematiky na základních a středních školách v roce 2009 potvrdila nejen nedostatek kvalifikovaných pedagogů pro CLIL výuku, ale také obavy ze zavádění CLIL do praxe. Tyto obavy vyplývaly například z neznalosti problematiky CLIL a nedostatečné jazykové vybavenosti žáků a jejich učitelů. Další výsledky zobrazuje následující tabulka (viz Tabulka 2).

Tabulka 2: Procentuální výsledky ankety učitelů matematiky o metodě CLIL v praxi (Třmista 2012)

učitelé	Názor
90 %	Očekává zpomalení výukového procesu
88 %	Očekává zvýšení hodinových dotací v matematice

51 %	Očekává zhoršení výsledků žáků v matematice
Uitelé ZTM a STM	Názor
22 % a 28 %	Považují svou znalost cílového jazyka za dostatečnou
16 % a 26%	Považují svou znalost matematické terminologie za dostatečnou
6 % a 28 %	Předpokládají dostatečnou znalost cílového jazyka u svých žáků
16 % a 30 %	Je ochotno využívat matematiku metodou CLIL

Tyto výsledky jsou způsobeny především malou informovaností učitelů o metodě CLIL a mylnou představou o nutnosti dokonalého ovládnutí cizího jazyka, jak dodává Tůma (ibid., 13). Přesto u učitelů, kteří nemají v aprobaci cizí jazyk, mohou využívat metodou CLIL. Nutným předpokladem je jejich ochota a motivace, protože při přípravě takových hodin je z časového hlediska velmi náročná. Pedagogové, kteří se rozhodnou v nově využívat CLIL, by měli podle Klekové (2011) splňovat tyto kompetence: odbornost nejazykového předmětu, jazykové dovednosti a didaktické dovednosti (např. užívání aktivizujících metod, upravování výuky podle různých učebních stylů a potřeb, zohlednění jazykové úrovně žáků apod.). Je samozřejmé, že učitel cizího jazyka nemůže být kvalifikován a odborně využívat odborný předmět, pokud ho nemá v aprobaci, stejně tak jako učitel výtvarné výchovy nemůže kvalitně využívat dějepis, pokud tento obor nestudoval. Avšak pedagog, který nemá v aprobaci cizí jazyk, může vést CLIL výuku, i když si určitě pocítí jisté znevýhodnění. Minimální jazykové dovednosti takového učitele, jak uvádí Kleková (2011), zahrnují komunikaci, porozumění a používání cizího jazyka v odborném předmětu, ale také organizaci výuky a prezentaci učiva v cizím jazyce. Pokud ovšem učitelé postrádají výše zmíněné kompetence, nabízí se tzv. team teaching neboli učení ve dvou (viz níže). Rozvoj a osvojení výše zmíněných kompetencí souvisí s dalším vzdáváním pedagogů v problematice CLIL výuky.

Na to, jak se učitelé mohou zapojit do výuky, opět poukazujelánek výzkumného ústavu pedagogického (2008). Na 1. stupni ZTM jsou hodiny CLILu vedeny především týdně u učitelů, na 2. stupni může být využívat CLILu jak učitel s aprobací cizího jazyka, tak učitel vybraného nejazykového předmětu. Nejlepší variantou je pak učitel s aprobací cizího jazyka i daného nejazykového předmětu. Existuje také možnost výuky CLIL dvěma učiteli, z nichž jeden má znalosti v oblasti cizího jazyka a druhý v daném předmětu. Hodiny probíhají tak, že se učitelé střídají během vyučovací hodiny nebo po hodinách. Tento typ hodin je dobrou příležitostí pro

ty u itele, kteří si nejsou jisti svými jazykovými kompetencemi. Podle Klekové (2011) je uskutečnění této výuky finančně náročné a vyžaduje dobrou spolupráci u itelů. Podobně představují typy CLIL u itelů i Novotná a Hofmannová (2007):

- 1) u itelů kvalifikovaných v daném nejazykovém předmětu, kteří mají dostatek kompetencí v jazykové oblasti
- 2) výměna (zahraničních) pedagogů podporovaných zahraničními ministerstvy –kolství, –kolskými úřady a evropskými programy
- 3) u itelů kvalifikovaných jak v nejazykovém předmětu, tak v cizím jazyce

3.4 Kurzy a semináře

Pro CLIL u itele dnes existuje několik zahraničních kurzů, které lze nalézt například na webových stránkách „Jazyky v zahraničí“ v sekci CLIL - kurz pro u itele angličtiny nebo na „E.S.L. jazykové pobyty“. Ze zahraničních zdrojů nabízí kurzy pro u itele například stránka „CLIL Cascade Network“. Většina těchto kurzů je financována z programu Evropské unie Comenius, který je zaměřen na –kolní vzdělávání. Cílem těchto kurzů je zvýšení jazykových kompetencí u itelů výukou nejazykového předmětu v cizím jazyce s využitím principů CLILu.

Národní institut pro další vzdělávání nabízí v nejbližších měsících (únor - červen 2013) semináře „Metoda CLIL poprvé v naší –kole“ a „Používáme metodu CLIL“, na které je možné se nyní přihlásit (odkazy na webové stránky viz zdroje).

3.5 Materiály

Učebnice, pracovní listy a výukové programy představují důležitou součást výuky. Bohužel nedostatek vhodných výukových materiálů je přetrvávajícím problémem CLIL u itelů. CLIL materiály (viz Obrázek 6) se obvykle liší od materiálů používaných v běžných hodinách cizího jazyka. Podle Bentleyové (2010) se materiály a témata z těchto hodin obvykle soustředí na procvičování gramatiky, funkcí a významů. CLIL materiály se zaměřují především na obsah daného předmětu. Materiály si mohou u itelé stáhnout z internetu, připravit si vlastní nebo přeložit z učebnice, kterou používají v běžných hodinách jednotlivých předmětů. Důležité je, aby odpovídaly věku a úrovni studentů, splňovaly svůj účel, byly progresivní v obsahu,

jazyce, kognitivních a pracovních požadavcích p edm tu a byly motivující. Problém s nedostatkem vhodných materiál by mohl vy e-it internet, který nabízí p ístup k ad t chto pom cek, a tím -et í práci a as. Na druhou stranu je pot eba, aby CLIL u ítelé um li internet poufívat, cofl m fle být pro n které je-t stále nelehký úkol a osvojení si materiál z jiných zemí m fle p inést n které problémy, jako nap . odli-nost výukových osnov jednotlivých národ .

Nabídku výukových materiál , prezentací, obrázk a diagram je mofné najít na stránkách nakladatelství Macmillan. Stránky obsahují adu ukázek pracovních list pro hodiny vedené podle princip CLILu. Dal-í pracovní listy a p ípravy jsou obsařeny v placené ásti. eská verze nakladatelství Macmillan nabízí také n kolik titul pro u ítele, kte í se cht jí v novat CLILu. Dal-í zdroj p íprav a aktivit poskytuji stránky britské rady. Velmi praktické stránky, které obsahují p ípravy na výuku jednotlivých p edm t , jsou k dispozici na stránkách ōDiscovery Educationō, ōForum for Across the Curriculum Teachingō (zam ené zejména na biologii) a ōCLIL Teachers Web Guideō (interaktivní materiály, p ehledn uspo ádané podle p edm t). Z eských zdroj jsou p ínosnými portály ōEnglish plusō - výuka angli tiny na druhém stupni ZTMa víceletých gymnáziích (umofl uje pedagog m vyuflít adu pracovních list pro výuku CLILu) a ōEnglish-timeō, nabízí materiály a metodickou podporu pro výuku základ anglického jazyka v 1. a 2. t íd ZTM(odkazy na jednotlivé webové stránky viz zdroje)

Obrázek . 6: U ební materiál z knihy *Essential of Science* (Bentley 2010)

The image shows a page from the book 'Essential of Science' (Bentley 2010) with several pedagogical annotations. The main content is a diagram titled 'HOW METAMORPHIC ROCKS ARE MADE'. It explains that metamorphism is 'changing form' and that metamorphic rocks are formed from other types of rock (usually sedimentary) due to heat and pressure. The pressure is caused by the weight of rock above, and the heat comes from molten magma. A cross-section of the Earth's crust shows magma at the bottom and sedimentary rock layers above. Two circular diagrams illustrate the transformation: one shows 'Sedimentary rock with lots of grains...' and the other shows '... changes to metamorphic rock with lined up crystals...'. Below this, a cause-effect diagram shows 'LAYERS OF MUPSTONE ...' being compressed by 'PRESSURE OF ROCKS ABOVE' and 'HEAT AND PRESSURE FROM MAGMA' into '... LAYERS OF SLATE'. Annotations on the right side include: 'subheading in capitals and in colour' pointing to the title; 'definition' pointing to the first sentence; 'key words in boxes and in capital letters' pointing to 'HEAT' and 'PRESSURE'; 'explanation in brackets' pointing to the text 'The PRESSURE comes from the huge weight of rock pressing down from above ...'; 'clear diagram to explain text visually' pointing to the circular diagrams; 'a variety of font sizes' pointing to the text; 'cause-effect organiser' pointing to the diagram showing the transformation of mupstone into slate; and 'sentence-level language support' pointing to the final sentence 'LAYERS OF MUPSTONE ... turned into ... LAYERS OF SLATE'.

Bentleyová (2010) na tomto u ebním materiálu poukazuje na to, že srozumitelnost prezentovaného obsahu podporují na textové úrovni různé vizuální pomůcky, organizátory, diagramy a animace, v oblasti slovní zásoby pak klíčová slova zvýrazněná podtržením, použitím velkých písmen i tučného písma. Z etelnosti obsahu dále napomáhají definice a krátké vysvětlivky.

3.6 Internetové zdroje

Kvůli nedostatku knižních publikací byl zpočátku pro tuto diplomovou práci jediným zdrojem informací internet. Z českých zdrojů to byly především stránky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a metodický portál RVP, který již dnes obsahuje několik článků o této metodě. Z cizích zdrojů to byly například stránky britské rady, kde je k dispozici pohled základních pravidel a principů CLIL. Dále pak stránky CLIL compendium, které obsahují materiály z projektu EU, ukončeného v roce 2002. Nejzajímavější částí je průvodce Davida Marshe¹ pro rodiče a mladé lidi, kde jsou vysvětleny principy metody. Sborník materiálů z workshopu ECML v Grazu na rok 2005 obsahuje pohled využití CLILu v různých zemích a zahrnuje odkazy na další stránky. Zajímavým odkazem jsou také stránky výzkumného centra CARLA (Centre for Advance Research on Language Acquisition) při University of Minnesota v USA. Obsahují velmi důkladné zpracování základní problematiky CLIL, zahrnují například otázky hodnocení jazyka a obsahu, otázky kultury ve vztahu ke CLIL, u ební strategie atd. Veškeré odkazy na tyto webové stránky jsou uvedené ve zdrojích.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

1. Cíle výzkumu

Cílem praktické části této diplomové práce je zmapovat, jak je metoda CLIL uplatňována alespoň na dvou českých školách. Výzkum se uskutečnil na dvou školách situovaných v oblasti českých Budějovic a probíhal od září 2011 do listopadu 2012. Do výzkumu byly zapojeny Základní škola Matice české a Biskupské gymnázium J. N. Neumana. Kritériem pro výběr těchto škol byla výuka některých odborných předmětů v anglickém jazyce.

Výzkum je rozdělen na dvě části. V první části se snažím zjistit, jak výuka touto metodou probíhala ve 4. následně pak v 5. třídě Základní školy Matice české a v kvartě následně pak kvintě Biskupského gymnázia J. N. Neumana. Ke sběru dat jsem použila metodu pozorování CLIL hodin. V druhé části mě zajímaly názory a zkušenosti vyučujících a žáků. Zde jsem využila metodu dotazníku a rozhovoru.

2. Metodologie výzkumu

2.1 Výzkumné metody

Pro získání informací jsem využila následující metody:

Metodu dotazníku jsem použila ke zjištění názoru a zkušeností vyučujících. Mými respondenty se stali paní učitelka Jana a pan učitel Mark. Dotazníky, jeden v češtině a druhý v angličtině, jsem zaslala učitelům elektronicky (viz Příloha 2). Bohužel tento způsob komunikace nesplnil má očekávání, protože se u učitelů dostatečně nevyjádřili k jednotlivým otázkám. Vhodnější volbou by byla metoda přímého rozhovoru s učiteli. Dotazník se skládá ze šesti otázek, které se týkaly názoru učitelů na metodu CLIL. Otázky, které jsem jim položila, byly zaměřeny na přípravu výuky metodou CLIL, klady a zápory CLILu, způsob hodnocení, názor na pokračování CLILu na jejich škole apod. Všechny otázky jsem se snažila koncipovat otevřeně, aby učitelům bylo prostor pro dostatečné vyjádření.

Metodu rozhovoru jsem využila při setkání s žáky, kteří se CLIL hodiny účastnili. Každému z dotazovaných žáků jsem položila tři základní otázky, které jsem postupně rozvinula doplňujícími otázkami. Rozhovory jsem nahrávala a následně jsem je přepsala. Otázkami jsem se snažila zjistit, jak se žákům hodiny líbily, jestli je bavily a proč, zda rozuměli všemu, co se týkalo jazykové stránky výuky a jestli by chtěli pokračovat s touto formou výuky. Dále mě například zajímalo, jaký jiný předmet by se chtěl učit metodou CLIL nebo jestli si myslí, že se jejich angličtina zlepšila od té doby, co začali s CLILem.

2.2 Aktéři výzkumu

Zkoumanými aktéry se staly ZŠ Matice kolské, kde jsem navštívila hodiny ve 4. (5.) třídě pod vedením paní učitelky Jany, a Biskupské gymnázium J. N. Neumana, kde jsem pozorovala hodiny v kvartě (kvintě) pod vedením rodilého mluvčího Marka. Celkem jsem navštívila ve školním roce 2011/2012 19 hodin. Během pozorování jsem si vedla poznámky a k nim kterým hodinám jsem přidala také zvukový

záznam. Z těchto záznam jsem pro ukázkou vybrala tři hodiny, které jsem následně popísala (viz Příloha . 1). Doplnující materiál představují práce žáků (viz Příloha . 9).

2.2.1. Základní škola Matice kolské

Základní škola Matice kolské je úplná škola, má devět postupných ročníků se zaměřením na rozšířenou výuku němčiny a angličtiny. Tato škola probíhá od roku 1994 a je zavedena v každém ročníku již od první třídy (v 1. a 2. ročníku ve formě volitelného předmětu). Součástí rozšířené výuky cizích jazyků jsou také zahraniční jazykové pobyty a školní poznávací zájezdy, které podporují využití cizího jazyka v praktickém životě. Ve spolupráci s katedrou informačních technologií Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity se škola podílí na projektech GLOBAL SCHOOL a CLIL a v roce 2009 se zapojila do projektu OPVK² - *Propojení cizího jazyka a využití předmětu na základní škole*, jehož cílem je zvýšit kvalitu vzdělávání. Prostředkem pro dosažení tohoto cíle bylo pilotní zavedení mezipředmětové výuky - všeobecného (matematika) a odborného (výtvarná výchova) předmětu v anglickém jazyce pro 4. - 9. ročník ve školním roce 2010/11. Projekt vyvrcholil konferencí v únoru 2012.

Součástí projektu bylo vytvoření a zavedení výukových modulů podporujících praktické využití cizího jazyka ve vzdělávání, rozvoj klíčových kompetencí, tvorba mezipředmětových výukových modulů (proškolení vybraných pedagogů v postupech metody CLIL, aktivní zapojení žáků školy do jednotlivých modulů, tvorba výukových materiálů a metodických příruček, učebních osnov a systému hodnocení), tvorba nových učebních pomůcek a zkvalitnění vybavení školy ICT (vybavení pedagogů, zřízení mobilní počítačové učebny, vybavení čtyř interaktivních tabulí), rozšíření spolupráce s místní samosprávou a partnerskými školami (workshopy, konference) a nakonec provedení aktualizace a inovace TřVP a vytvoření jednotného systému evaluace na základě navržených nástrojů, jak je uvedeno v TřVP (2007).

² Operační program vzdělávání pro konkurenceschopnost

2.2.2 Biskupské gymnázium J. N. Neumana

Biskupské gymnázium J. N. Neumana, s kapacitou 720 žáků, nabízí studium v osmiletém, šestiletém a čtyřletém cyklu. Prioritou školy je výchova v duchu křesťanské etiky a výuka cizích jazyků: německého, anglického, francouzského, španělského, dále pak latina a nepovinnou formou italština a ruština.

V osmiletém cyklu jsou od prvního ročníku povinné dva cizí jazyky, od tercie do sexty také latina. V šestiletém studijním cyklu je studium zaměřeno na výuku němčiny, od třetího ročníku přibývá povinná angličtina. V jednom ze šestiletých studijních cyklů probíhá výuka bilingvní, německo-španělské. V rámci tohoto studijního oboru se odborné předměty vyučují ve španělštině. Výše uvedený obor má svůj vlastní vzdělávací program (in ^{TMVP}-bilingva 2009). Ve čtyřletém studiu nabízí škola možnost výuky angličtiny, němčiny, španělštiny a francouzštiny, v prvních dvou ročnících také výuku latiny. Ve třetím a čtvrtém ročníku nižšího stupně gymnázia je v anglickém jazyce vyučován předmět svobodné práce.

Od roku 1992 je gymnázium zapojeno mezi školy, na kterých probíhá rozšířená výuka německého jazyka pod vedením rodilých mluvčích delegovaných německou vládou. Cílem tohoto programu je složit zkoušky k získání tzv. německého jazykového diplomu. Jedná se o celostátně uznávanou zkoušku, která umožní absolventům studovat na univerzitách v německy mluvících zemích bez jakýchkoliv dodatečných jazykových zkoušek. Při studiu anglického a francouzského jazyka jsou studenti připravováni na složení jazykových diplomů First Cambridge Certificate a DELF (in ^{TMVP} 2010).

Pro příští rok škola zavádí výuku reálií cizích jazyků v prvním a druhém ročníku vyššího stupně gymnázia se bude jednat o jednorodinovou dotaci týdně. To ovšem bude součástí aktualizovaného ^{TMVP}, jenž vstoupí v platnost v září 2012.

3. Popis průběhu hodin

3.1 ZTMMatice –kolské

V rámci výzkumu jsem se na této škole účastnila čtyř dvouhodinových lekcí výtvarné výchovy a jedné hodiny matematiky (viz Tabulka 3), a to ve 4. třídě a následně pak v 5. třídě s počtem 26 žáků.

Tabulka 3: Témata z hodin výtvarné výchovy a jedna hodinová matematická rozvíje

1.	Narozeninové přání
2.	Ryba se jménem
3.	Maska
4.	flirafa
5.	Matematická rozvíje

Hodiny probíhaly pod vedením paní učitelky Jany, která vystudovala aprobaci pro 1. stupeň ZTMa anglický jazyk pro 1. stupeň ZTM na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Patí tedy mezi učiteli kvalifikované v daném neязыkovém předmětu, kteří mají dostatek kompetencí v jazykové oblasti. V této třídě vyučuje pouze hodiny CLIL, které se konaly vždy jednou do měsíce.

Žáci během těchto hodin pracovali samostatně a role vyučujícího spočívala především v řízení jejich činností. Úkolem žáků bylo na základě jednotlivých činností, které byly předvedeny, prezentovány a vysvětleny vyučující, vytvořit své vlastní dílo. I když nebyli v nich zcela výtvarně zaměřeni, vždy si našli svůj způsob ztvárnění. V rámci práce se pak žáci setkali s tématy jako lidská postava, ilustrace, emoce, narozeninové přání, ryba se jménem, flirafa, maska atd. Během plnění úkolů rozvíjeli žáci kompetence komunikativní, pracovní a kompetenci k řešení a řešení problému.

Jedním z cílů těchto hodin bylo, aby žáci zvládli techniku malby temperami, voskovkami, akvarelovými barvami, pastelkami, aby dokázali používat různé druhy materiálů a uměli kombinovat techniky. Smyslem úkolů bylo také to, aby žáci

pochopili zadání práce a aby dokázali pojmenovat materiál a vyjádřit své pocity. V průběhu plnění povinností si žáci obohacovali slovní zásobu v angličtině.

Všechny hodiny výtvarné výchovy probíhaly následujícím způsobem. Na začátku každé hodiny byli žáci rozděleni do skupin a motivováni, například u tématu Narozeninové paní dávala vyučující žákům v angličtině pokyny, aby se dotýkali jednotlivých částí obličeje a následně si všichni společně zazpívali písně jako *Head, shoulders, knees and toes*. U tématu Ryba se jménem vyučující žákům ukázala předlohu obrázku a vyzvala žáky, aby podle něj jméno z obrázku. Následovala aktivita, ve které žáci vymýšleli další anglická jména. U tématu zvířata (viz Příloha 7) učitelka napsala na tabuli název *wild animal* a pomocí geometrických tvarů malovala na tabuli zvířata, které se stalo tématem hodiny. Úkolem žáků bylo poznat jaké zvíře je malováno. U tématu Maska vyučující žákům pomocí data projektoru ukázala obrázky různých masek, poté si společně s žáky říkali, jaké typy masek znají (divadelní, karnevalové, africké, čínské).

Po úvodní motivaci si žáci připravili pomůcky pro práci, které v této hodině zahrnovaly tvrdku formátu A4, ubrus na malování a kufrík, v něm mají žáci v této hodině svých pomůcek jako pastelky, voskovky, vodové barvy, tempery, štětec, tužka, nůžky, lepidlo a kelímek na vodu. Někdy žáci potřebovali i jiné pomůcky, jako například vlnu a nit k tvorbě vlasů na narozeninové paní, špejli k malbě tužkou, barevné papíry na výrobu masky apod. Tyto pomůcky si buď přinesli z domova, nebo je měli k dispozici učitelka.

Základem všech výtvarných děl byl obrys nakreslený tužkou, například obličeje a krk, obrys zvířat pomocí geometrických tvarů, obrys masky atd. žáci ho vytvořili podle názorné ukázky a pokynů vyučující *take a pencil and draw a contour*, *draw an oval*, *draw two lines*. Paní učitelka poté chodila mezi žáky a kontrolovala, zda žáci pochopili dané pokyny. V některých případech žákům poradila, například *it is too small*, *the legs are short*, *the head is too small*, *don't use a ruler*, pochválila *nice oval*, *perfect*, *excellent* a pomohla s případnými chybami *Have you got a rubber?*. Následoval další krok, a to vybarvování vodovými, voskovými, temperovými barvami. Vše se dělalo podle instrukcí a ukázek vyučující *prepare a brush and box of your watercolours*, *take wax crayons*, *take brown, orange*, *take blue and colour the backgrounds*.

Poslední fáze zahrnovala dozdobení výtvarných děl s použitím barevných papírů *take coloured papers and decorate the mask, you can roll up the paper, crinkle it, fold it, crumple it*, vlny *prepare a ball of yarn, glue and scissors, take the yarn and make*

*hair with it*õ, obtáhnutí tu-í pro zvýrazn ní *õtake a skewer and drawing ink*õ, *õchoose a drawing ink and trace the name*õ i vyst iflení *õcut it*õ. V dob , kdy fláci pracovali na svých dílech, paní u itelka v-echny obcházela a kontrolovala, zda postupují správn . Zda ilé výkresy zvedla nad hlavu a ukázala v-em flák m se slovy *õI like it very much*õ, *õvery nice*õ. Kdyfl fláci práci dokon ili, nechali výkresy obvykle zaschnout. Ke konci hodiny s nimi chodili ke kated e, kde dostali známku. Hodnocen byl pouze flák v výkres, nikoli jazykové schopnosti. Dále si fláci uklidili pom cky do sk ín , umyli lavice a p ipravili se k odchodu ze t ídy.

N kdy také docházelo k tomu, fle fláci nebyli na hodinu dostate n jazykov p ipraveni. Neovládali sloví ka, která se m li na danou hodinu nau it, aby byli schopni v hodin pracovat. Nap íklad na hodinu s tématem Ryba se jménem se m li v jazykové hodin nau it:

circle / s : (r)k()l/ - kruh
to decorate / dek re t/ - vyzdobit, ozdobit
rectangle / rek tæ ()l/ - obdélník
scale /ske l/ - upina
semicircle / semi s (r)k()l/ - p lkruh
square /skwe (r)/ ó tverec
star /st (r)/ - hv zda
stripe /stra p/ - pruh
to trace /tre s/- obkreslit
triangle / tra æ ()l/ ó trojúhelník
wax crayon /wæks kre n/ - voskový pastel

Jelikofl se neznalost sloví ek netýkala pouze jednoho fláka, je moflné, fle na to paní u itelka pov ená úkolem nau it fláky tuto slovní zásobu a procvi it ji s nimi v b flné hodin angli tiny, zapomn la.

Vyu ující v t chto CLIL hodinách poukázala na n které nedostatky v kooperaci mezi vyu ujícími. N kte í u itelé, kte í nejsou zainteresovaní v tomto projektu, nespolupracují. V b flných hodinách anglického jazyka se mají s fláky nau it 6 - 8 p edem zadaných sloví ek, procvi it je a prozkou-et na následnou hodinu CLILu. Bohufel se v praxi ukázalo, fle tomu tak n kdy není. D vod , pro se u itelé nepodílejí na spolupráci, m fle být hned n kolik. Prvním z nich je skute nost, fle práci navíc nemají finan n ohodnocenou. Druhou p í inou je z ejm neochota podílet se na práci s jinou t ídou. Každý u itel si vede fláky ve své t íd a nechce si proto p íd lávat dal-í práci a starosti. Pokud ale -kola vstoupí do takového projektu, je zapot ebí, aby se s ním

seznámili v-ichni u itelé na -kole, aby v d li a pochopili, pro se tento projekt d lá, a nedocházelo k podobným, vý-e uvedeným situacím.

3.1.1 Popis pr b hu konkrétní hodiny: Narozeninové p ání

Ze v-ech hodin, které jsem na této -kole zhlédla, jsem si k podrobn j-ímu popisu vybrala Narozeninové p ání. Tato hodina je zam ena na to, aby fláci zvládli kresbu tuflkou, vnímali proporce obli eje a dokázali pracovat s akvarelovými barvami. V rámci této hodiny bylo dal-ím cílem upevnit jifl nau enou slovní zásobu.

Tematický okruh: výtvarné vyjád ení skute nosti

asová dotace: 2 hodiny

Téma hodiny: Narozeninové p ání

U ivo: emocionální malby, rozvíjení smyslové citlivosti, uplat ování subjektivity

Cíl: fláci zvládnou kresbu tuflkou, vnímají p itom proporce, techniku malby

akvarelovými barvami, dle pot eby pouflívají vhodný -t tec a kombinaci technik

P edpokládané jazykové znalosti: ásti hlavy, popis známé osoby

Slovní zásoba: a ball of yarn / b l v j (r)n/ - klubí ko vlny, nit , p íze

birthday card / b (r) de k (r)d/ - narozeninové p ání

contour / k nt (r)/ - obrys

drawing ink / dr k/ - tu-

to fold /f ld/ - sloffit, p ehnout, zahrnout

ochre / k (r)/ - okrová barva

skewer / skju (r)/ - -pejle

to tidy / ta di/ - uklidit

Materiály, pom cky: vodové barvy, nit , tu-, tvrtka A4, n flky, lepidlo, papír A5 na p ípravu textu (blahop ání)

Pr b h hodiny:

Paní u itelka fláky p íjemn p ivítala pozdravem *õGood morning childrenõ*, poté v-ichni fláci odpov d li *õGood morning teacherõ* Na otázku, jak se dnes mají, odpov d li *õI am fine, thank youõ* a posadili se do svých lavic.

Úvod hodiny byl velice efektivní a dostal fláky do dobré nálady. Vyu ující seznámila fláky s náplní hodiny krátkým rozhovorem o tom, jestli ví, co je to *õbirthday cardõ*, a í obli ej mohou na narozeninové p ání nakreslit. Jako motiva ní aktivitu zvolila krátkou *õwarming-up activityõ* neboli šzah ívacíõ aktivitu, jejímfl cílem bylo

procvi it sloví ka týkající se ástí obli eje. fiáci se m li na pokyn paní u itelky *show me your head, touch it, touch your head, touch your nose, touch your nose, touch your mouth...* dotknout ásti obli eje, kterou vyslovila. Následovala v-emi známá písni ka *Head, shoulders, knees and toes*, p i které se d ti nejen aktivizovaly, ale zároveň si procvi ily n která sloví ka týkající se lidského t la. fiáci byli po této malé rozcvi ce vyzváni, aby si p ipravili ubrus na malování *and now children bring the tablecloth, please*, a vyu ující pustila interaktivní tabuli, kde se objevil obrázek narozeninového p ání. Následoval pokyn, aby si p ipravili vodové barvy a *water colours and a paint brush, you can use a flat one*. fiáci si tedy do-li pro své kuf íky do sk ín v zadní ásti t ídy a p ipravili si pom cky.

B hem vysv tlování postupu práce vyu ující v-e názorn ukazovala a dopl ovala mluveným slovem *take a paper and fold it in a half*, *now it is just like a book*. Poté si fiáci m li vzít oby ejnou tuflku a namalovat obrys obli eje a krku. Aby dob e pochopili, co po nich vyu ující chce, ukázala na interaktivní tabuli, co je obrys, a dodala, aby také namalovali u-i. Zatímco fiáci malovali, paní u itelka je obcházela a komentovala jejich práci *beautiful*, *it is a big, nice oval*, *it could be bigger*, *nice*, zda ilé obrysy ukazovala celé t íd *excellent, please children look*. N kte í krom obrysu malovali i o i a nos, cofil zadáno nebylo, takže to museli vygumovat *no eyes, no nose, no, only a contour of a head and a neck, yes?*, *only contours of a head, a neck and ears, no eyes, no nose, do not draw eyes, nose, mouth, have you got a rubber?*. Kdyfl ufl v t-ina flák m la namalovaný obrys, bylo ho pot eba vybarvit. fiáci si mohli vybrat mezi oranfovou a okrovou barvou. Jelikofl si vyu ující nebyla jistá, zda fiáci v dí, jaká barva je v e-tin *ochre*, zeptala se, jestli jí rozumí a jestli v dí, o jakou barvu se jedná. Poté, co fiáci do-li k tomu, fle se jedná o okrovou barvu, mohli vybarvovat svá díla. Po men-í vsuvce, kdy vyu ující zji- ovala, jestli fiáci rozumí v t *Do you understand me?*, op t procházela mezi fláky a kontrolovala, jak pokračují ve své práci.

Dal-í krokem bylo vybarvit pozadí modrou barvou *take blue colour and colour the background, yes?*, op t následovala kontrola a komentá e. Jakmile fiáci dobarvili pozadí, m li nechat obrázky uschnout a uklidit si n které pom cky ze stolu *if you are finished, leave it to dry and tidy your desk*. N kte í z nich nechápali, co mají d lat. Paní u itelka se jich tedy zeptala, co znamená *tidy your desk* a *leave it to dry*. Jeden z flák odpov d l, fle *tidy your desk* znamená *uklidit*, a na *leave it to dry* fiáci

odpovídali, *he* to znamená *neodcházej* nebo *he si mají nechat na lavici obrázek*. Paní učitelka objasnila, *he* to znamená *nechat uschnout* a *he* je to od slova suchý.

Když výkresy zasychaly, žáci se aktivně zapojili do předem připravené aktivity, při které byla vhodně využita interaktivní tabule. Aktivita měla sloužit ke zopakování slovní zásoby týkající se obličeje. Na interaktivní tabuli byly zobrazeny dva obličeje, muflský a flenský a okolo nich slovíčka jako *head, hair, ears, mouth, eyes, nose, neck, a face*. Úkolem žáků bylo přiřadit slovíčka k té části obličeje, kterou označují. Vyučující věděla, aby žák slovíčko vyslovil. Pokud ho pronesl špatně, jako například slovo *mouth* přetl jako *mouse*, paní učitelka ho ihned opravila. Pokud slovíčko vyslovil dobře a zařadil ho ke správné části obličeje, paní učitelka ho pochválila. Tato aktivita určitě přispěla k oživení hodiny, lepšímu procvičení, ale také osvojení této slovní zásoby. Žáci velmi dobře spolupracovali a dobrovolně se hlásili, aby mohli jít k tabuli. Aktivita je opravdu bavila.

Obrázky mezitím uschly a mohlo se pokračovat v dokončení narozeninového přání. Žáci si mohli na stole připravit tužku, pejli, lepidlo, nůžky. Vyučující se otázkami typu *what is a skewer, what is a stick of glue* ujišťovala, zda žáci vědí, co si mají připravit. Pokud neměli tužku, byla k dispozici na katedře. Když si žáci připravovali pomůcky, zazvonilo.

Po přestávce následovalo ještě 30 minut výuky, ale tu jsem z důvodu vlastních studijních povinností sledovat nemohla. Přesto si myslím, že prvních 60 minut dostatečně demonstrovuje to, jak hodiny probíhají.

3.1.2 Způsob realizace metody CLIL

Výtvarná výchova v angličtině se vyučuje ve čtvrtém a pátém ročníku jedenkrát měsíčně a je povinná pro všechny třídy ročníku. Matematika se v angličtině vyučuje prvního a druhého školního roku formou matematických rozvíječek (známé hry a soutěže), což nám umožňuje považovat za tzv. *language showers* později v celých vyučovacích hodinách.

3.1.3 Jazyk používaný v hodinách

Vyučující mluvila v hodinách anglicky, do češtiny přecházela pouze tehdy, když se chtěla ujistit, že žáci rozumí tomu, co říká, nebo u složitých slovíček a frází.

Zadávání jednotlivých úkol bylo několikrát zopakováno a předvedeno nebo doprovázeno mimikou a gesty. Žáci s využitím komunikovali ve většině případů, přesto mezi nimi převládalo, že ve většině případů správně reagovali a spolupracovali. Pokud nastala situace, že žáci nepochopili zadání, využití se obrátila na celou třídu a snažila se, aby sami žáci přišli na to, co po nich chtěla, čímž zapojila celou třídu. U žáků, kteří nerozuměli vůbec, docházelo pak k tomu, že pracovali s jinými pomůckami, neřekli, nebo nevěděli, co dělat. Během hodin chodila paní učitelka mezi žáky a komentovala jejich práci v angličtině.

3.1.4 Hodnocení

Učitelka si vytvořila vlastní systém hodnocení pro 4. - 9. ročník, do kterého zapojila i samotné žáky a rodiče, a který vychází z očekávaných výstupů TWP pro výuku metodou CLIL. U žáka je hodnocen:

- stupeň tvořivosti a samostatnosti projevu
- osvojení potřebných vědomostí, zkušeností, dovedností a jejich tvořivá aplikace
- poznání zákonitostí daných dovedností a jejich uplatnění ve vlastní dovednosti
- kvalita projevu
- vztah žáka k dovednostem a zájem o ně
- estetické vnímání, přístup k uměleckému dílu

Důležitou součástí hodnocení je průběžné hodnocení u učitele, sebehodnocení žáků (viz Příloha . 10), portfolio výtvarných prací, které si žák zakládá v průběhu roku, a následná prezentace portfolio v angličtině na konci roku. Výsledkem je pro 1. stupeň 4. a 5. třídy hodnotící stupnice „smajlík“ (viz Obrázek . 7): *splnil, do jaké míry splnil nebo nesplnil* (Beritová, Binterová a kol. 2012).

Obrázek . 7: Hodnotící stupnice „smajlík ō (Beritová, Binterová a kol. 2012).

3.1.5 Matematická rozcvi ka

Hodinu matematiky v angli tin vyu ovala studentka Pedagogické fakulty Jiho eské univerzity, která si pro fláky p ipravila opakování p irozených ísel od 1 do 1000. Procvi ování probíhalo v anglickém jazyce formou vyvolávání flák v lavicích, nap . *“Tell me the numbers from twelve to thirty”*, psaní na tabuli *“Write on the blackboard 304”* nebo paní u ítelka napsala íslovku na tabuli a fláci ji m li p e íst, nejprve kolektivn , poté individuáln . Poslední aktivitou byla matematická rozcvi ka s názvem „Na hadaō (viz P íloha . 8), p i které si fláci diktovali ísla v angli tin . V diktování se st ídali jeden za druhým a daná ísla zapisovali íslicí na tabuli a do se-itu. Cílem bylo procvi it se fláky v anglickém jazyce zápis a tení ísel v probíraném oboru p irozených ísel.

3.2 Biskupské gymnázium J. N. Neumana

V rámci výzkumu jsem se ve –kolním roce 2011/2012 na této –kole ú astnila deseti hodin geografie (viz Tabulka . 4) vedených v anglickém jazyce, a sice v kvart a následn pak kvint osmiletého gymnázia s po tem 11 student .

Tabulka . 4: Témata hodin geografie v angli tin

1.	Australia
2.	Australia
3.	The United States
4.	The United States
5.	Weather
6.	Climate
7.	Medecins Sans Frontieres
8.	Global Warming
9.	Oceans and seas
10.	Land and Sea

Hodiny zem pisu vyu oval rodilý mluv í Mark, který vystudoval historii a humanitní v dy na univerzit v Torontu v Kanad . Na Biskupském gymnázium J. N. Neumana u il sedm let. Od zá í 2012 p sobí jifl na jiné –kole.

B hem hodin geografie by si fláci m li osvojit komplexní v domosti o Zemi, nau it se pracovat se statistickými údaji, informa ními materiály a rozvíjet komunikaci a spolupráci se svými spolufláky v anglickém jazyce. Cílem hodin bylo p edev-ím osvojení si obsahové stránky p edm tu, tedy to, aby fláci dokázali vyhledat na map sv ta a globusu sv tadíly, ur it jejich geografickou polohu, zhodnotit lenitost sv tadíl , aby um li vyhledat významné ostrovy, poloostrovy, pr livy, zálivy, pr plavy, mo e, porovnat a vysv tlit podnebí v jednotlivých oblastech apod.

fláci v hodinách pracovali samostatn nebo ve dvojicích. Vyu ující vedl tém ve v-ech hodinách frontální výklad a ídil innost flák prost ednictvím instrukcí. Poznámky si fláci psali do svých se-ít . B hem pln ní úkol rozvíjeli fláci kompetence komunikativní, pracovní i kompetenci k u ení a e-ení problému.

Na za átku tém každého vyu ování se Mark snažil vést s fláky krátkou konverzaci o tom, jak se mají *How are you today?* *What did you do yesterday?* nebo opakoval látku z p ede-lé hodiny kladením otázek, nap . *What did we learn?* *What did you learn about the Aborigines, Peter?* Následovalo p edstavení tématu hodiny, a to bu p ímo, nebo vyu ující dával flák m r zné otázky, aby se k tématu

dostal, například u hodiny s tématem *global warming* kladl otázky typu: *“Carolina, do you believe that climate change is important?”* *“Why is it important?”*, u tématu *Medecins Sans Frontieres* byly položeny otázky: *“Where do independent organizations get money from?”* nebo *“Do you know another organization which gets money from the government?”*.

Po této úvodní aktivitě následovala bu práce s materiálem nakopírovaným z učebnice *New Opportunities Around the World* (2006), nebo z internetových zdrojů (viz Příloha 5), který žáci dostali od vyučujícího. V nichž případech vyučující prezentoval video vztahující se k probírané látce bu prostřednictvím interaktivní tabule například u tématu *Australia*, nebo internetové stránky *youtube* jako u tématu *Medecins Sans Frontieres* (viz seznam zdrojů). Poté, co se vyučitel vypořádal s hodinovým limitem, se vyučující se žáci vřídly rozloučili slovy *“Bye”, “Have a nice day/week.”*

Atmosféra ve třídě byla vřídly uvolněná, vyučující se snažil navodit příjemné klima. Problematickým jevem se ukázala být komunikace ze strany žáků. Přestože se učitel usilovně snažil přimět žáky k vlastní osobové aktivitě, nebylo to vřídly jednoduché. I sám vyučující přiznal, že právě na zlepšení komunikace svých žáků dlouhodobě pracuje. Jejich odpovědi na otázky nejčastěji charakteru byli většinou jednoslovné, pouze výjimečně studenti odpověděli souvislou větou. Myslím si, že pokud tímto způsobem probíhají všechny hodiny, musí to být pro vyučujícího velmi náročné, protože v podstatě vede téměř celou hodinu sám.

3.2.1 Popis práce u konkrétní hodiny: Austrálie

Ze všech hodin, které jsem na této škole zhlédla, jsem si k podrobnějšímu popisu vybrala lekci, která spadala do bloku s názvem *“Australia”* (viz Příloha 3 a 4). V této vybrané hodině se žáci mohli dozvědět bližší informace o populárních sportech, volnočasových aktivitách a hudbě v Austrálii.

Tematický okruh: regiony světa

časová dotace: 1 hodina

Téma hodiny: Austrálie

Učivo: osvojení si vědomostí o Austrálii, znalosti kulturní

Cíl: žáci si procvičí komunikaci a spolupráci se spolužáky a získané informace aplikují v praxi. Dále si rovněž rozšíří slovní zásobu.

Předpokládané jazykové znalosti: druhy sportů, hudební žánry, volnočasové aktivity

Materiály, pomůcky: učebnice a sešit

Průběh hodiny:

Vyučovací hodina probíhala v učebně vybavené interaktivní tabulí, která byla pro účely využití pro spuštění videa o Austrálii. Pan učitel fláky proivítal úsměvem se slovy *How are you students?* *Are you ready?* Poté následovalo opakování látky z minulé hodiny *What did we do last time?* *What did we learn about?* Jeden z flák odpověděl *Australia*, na efl vyučující položil další otázky *What about Australia?* *What did we learn?*. Kladením otázek, na které fláci odpovídali, vyučující zopakoval téma z předcházející hodiny a rovněž tak navázal na téma aktuální hodiny *Today we are going to learn about some other sports.* *What sports did we learn about?*, následnou konverzací o tom, jaké sporty mají studenti rádi, se je snažil motivovat k další aktivitě:

T: *What other sports did we learn about?*

P1: *Rugby.*

T: *Rugby, yeah. Have you seen a rugby game? Yeah?*

P1: *Watching television.*

T: *Really? Did you like it?*

P1: *Yes.*

Další část hodiny byla věnována práci s pracovními listy. Studenti měli nejprve za úkol okomentovat dva obrázky v učebnici, poté přešli k jednotlivým úkolům. *Below the pictures you have got a little chart.* *The first place is in the mountains.* *What is the mountains in Czech, Katka?* Studentka odpověděla „hory“. Vyučující se pomocí konverzace snažil dostat k významu slov, která byla v tabulce u pojmu *mountains* *hiking*, *climbing*. *What is hiking?* *How would you translate hiking?* *OK, show me.* *What is climbing, Mí-a?* Odpovědi flák byly krátké *with sticks?*, nebo fládné. V době, kdy studenti vyplňovali cvičení, učitel připravoval video na interaktivní tabuli. Po kontrole cvičení vyučující objasnil téma ukázky a vysvětlil, jaká cvičení mají fláci během ukázky ve svých materiálech vyplnit *OK, good. Right now we are gonna watch the next section of the DVD. There are two parts you are gonna answer after watching it. So I can play it twice like the last time. The first part you have to look at is the sports and then put the check mark before the sports you decide that they actually show you, OK?* *Are you ready?* Když fláci video zhlédli, vyplňovali cvičení si

společně s učitелеm zkontrolovali. Při kontrole vyučující kladl doplňující otázky, například: *How many gold medals has Czech had in the last Olympic games?* následovala krátká konverzace na toto téma:

P: *The last?*

T: *Did you win a gold medal in hockey again? At the last Olympics?*

P: *Championship.*

T: *No, in the last Olympics in ice-hockey. Louder.*

P: *Russia?*

T: *No, it was not Russia.*

P: *Canada.*

T: *Ah, OK Canada. You said Canada. OK, wow. Canada is the best hockey nation.*

P: *No, Czech.*

Na sport navazovalo téma hudby. Před vyplněním cvičení se vyučující opatrně snažil se fláky komunikovat, nejprve o osobnostech na obrázcích, poté o tom, jakou hudbu rádi poslouchají:

T: *What kind of music do you like, Vendula?*

P1: *Pop and rock.*

T: *Pop and rock, Who likes R'n'B? Who knows what R'n'B is?*

P2: *What is it, R'n'B?*

T: *R'n'B is rhythm and blues. It is like a..*

P: *Country?*

Následovala podobná cvičení jako u tématu sport, kdy fláci doplňovali úkoly na základě zhlédnutého videa (vyplnění tabulky, zařizování správných odpovědí apod.). Kontrola probíhala tímto způsobem:

T: *All right. Katka, What did they not mention?*

P: *Computer, television.*

T: *No.*

P: *Hitch-hiking.*

T: *Hitch-hiking. What is hitch-hiking? Anybody knows? Hitch-hiking is this (ukazuje stopování). They did not mention hitch-hiking. OK, Katka what*

else?

P: *Sun-bathing.*

T: *What is sun-bathing?*

P2: *Lying on the beach.*

T: *Yeah, lying on the beach.*

P: *Sun is shining.*

V poslední části hodiny vyučující polofil student m n kolik otázek postavených tak, aby vyjád il svůj názor o Austrálii:

T: *Mirka, if you went to Australia, what would you want to see and what would you want to do there?*

P1: *I would like to see Sydney.*

T: *Mhm, What in Sydney?*

P1: *It is a big city.*

T: *Would you like to see the Opera house? Sydney Opera?*

P1: *Yeah.*

T: *And what is the name of the bridge?*

P1: *I do not know.*

Na záv r u itel p ipomenul, že si mají fláci vyplněné kopie schovat, protože n které informace by mohly být v testu (viz Příloha . 6). Upozornil, že test bude pravd podobn p ítí týden, a rozlou il se slovy *Have a nice day.*

Hodina byla vedena svifn , systematicky a byla prokládána interakcí u itele se fláky. Celková aktivita flák nebyla p íli–velká, ale v zásad se zapojovali, p edev–ím tehdy, pokud je vyučující oslovil jménem. Ráda bych vyzdvihla energii nost u itele, dále pak to, že si vyučující hodinu dob e p ipravil a zapojil do ní videoprojekci, že studenti byli vyzývání k diskuzi, že ukázal velmi osobitý p ístup nap . p i vysv tlování slovní zásoby (gesta, mimika).

3.2.2 Jazyk poufivaný v hodinách

Vyučující mluvil v hodinách pouze anglicky, protože esky neumí. Když nastala situace, že fláci n jakému slovu nerozum li, snažil se ho namalovat na tabuli. Pro jednodu–í vysv tlení poufíval gesta, mimiku nebo objekty ve svém okolí. Pokud fláci

reagovali správně, tedy vyslovením slova v angličtině, vyzval je, aby výraz přeložili do češtiny. Následně se snažil výraz vyslovit esky sám, což fláky vždy dovedlo k úsměvu. V hodinách, je-li jsem měla možnost zhlédnout, nikdy nenastala situace, že by se fláci s užitkem nedorozuměli. Vždy dokázal anglický výraz vyslovit tak, že fláci pochopili, co chtěl vyjádřit.

3.2.3 Hodnocení

Jelikož se v TWP této části nenachází zmínka o CLILu, chybí zde také informace o hodnocení v těchto hodinách. Věle které kompetence v této oblasti byly ponechány využitím. Ten se podle svých slov při opravě testů více soustředí na obsah, který je pro něj důležitý než jazykové dovednosti. V dotazníku dále uvedl (viz kapitola 4.1), že v domosti flák testuje a hodnotí po každé probrané lekci, nebo dává známky za práci v hodinách a za prezentace. Při hodnocení využívá klasickou postupovou klasifikaci.

Rozdíly mezi fláky prvního stupně ZTMa gymnázia byly patrné. Zatímco fláci prvního stupně byli aktivní, a snažili se komunikovat, většina studentů gymnázia se od komunikace s využitím spíše distancovala. Reagovali pouze na osobní oslovení a jejich neúplné odpovědi nesplnily má očekávání. Za zmínku stojí také náplň hodin zeměpisu. Dle výše uvedeného přípisu konverzace by se mohlo zdát, že se ani nejedná o hodinu zeměpisu, protože se například namísto určení geografické polohy Austrálie i rozebírání přemyslu, zemědělství, těžby nerostných surovin nebo povrchu, vodstva a podnebí e-í to, jaké jsou oblíbené sporty i hudba v Austrálii. Pan učitel Mark si totiž hodiny připravoval s pomocí učebnice *New Opportunities Around the World Intermediate*, ve které jsou v kapitole o Austrálii cvičení zaměřená například na hudbu i sport v Austrálii (viz Příloha 3).

Na závěr mohu říci, že atmosféra byla vždy přátelská a že fláci měli možnost uplatnit své znalosti a schopnosti.

4. Analýza dotazník a rozhovor

První část této kapitoly představuje odpovědi učitelů na již dříve poslaný dotazník, který se skládá ze šesti otázek. Otázky v dotazníku zjišťovaly, zda byli vyučující na výuku CLILu připraveni, co si myslí o přínosu této metody pro své žáky, co jim naopak na této metodě vadí, co pokládají za největší náhly na CLILu a zda si myslí, že má metoda nějakou budoucnost na jejich škole. Odpovědi jsou založeny na jejich zkušenostech z vlastní praxe.

Druhá část kapitoly se zaměřuje na názory žáků, kteří absolvovali CLIL hodiny. Žáci odpovídali na tři položené otázky během přímého rozhovoru. Otázky se zaměřovaly na to, zda je hodiny bavily a jestli porozuměli všemu, co v hodinách probírali. Dále mě zajímal jejich názor na to, zda by v CLIL hodinách pokračovali, kdyby to byl pouze volitelný předmět.

4.1 Analýza dotazník pro učitele

- otázka číslo 1: **Jakým způsobem jste byl/a na tento typ výuky připraven/a?**

Oba dva respondenti odpověděli, že na CLIL výuku byli v podstatě připraveni málo. Paní Jana získala základní informace z pedagogické fakulty a veškeré materiály si vypracovávali ve škole sami. Panu Markovi bylo pouze řečeno, že bude učít geografii a dostal k tomu anglickou učebnici zeměpisu.

- otázka číslo 2: **Co Vám na této metodě vyhovuje? V čem vidíte přínos?**

Paní Jana vidí přínos v tom, že žáci mají další hodinu „angličtiny“ navíc a dodává, že si žáci rozšíří slovní zásobu a učí se přemýšlet v souvislostech v cizím jazyce. Panu Markovi se líbí, že může obohacovat hodiny zajímavými tématy, o kterých může se studenty diskutovat, a při kterých si témata neuvdomují, že komunikují v angličtině. Je to podle něj něco jiného než běžné se opakující a neprovozené procvičování anglické gramatiky a cvičení.

- **otázka číslo 3: Co Vám na této metodě vadí?**

Paní Jana na této metodě nevdává nic, podle ní si může metoda poufít každý, jak potřeby a upravit u každého takovým způsobem, aby ho učáci zvládli. Pan Mark má jisté výhrady. Na této metodě mu vadí, že vyžaduje extra plánování, a tím také zabere více času ve srovnání s běžnými hodinami angličtiny, kde u učitelů používají učebnici gramatiky.

- **otázka číslo 4: Co považujete na CLILu nejtěžší?**

Paní Jana pokládá za nejtěžší donutit učáky, aby chodili na hodiny CLILu připraveni, a aby se naučili především zadaná slovíčka, protože pokud to tak není, nemohou v hodinách pracovat efektivně. Panu Markovi dle něj kdy problém posoudit správnou úroveň materiálů, které do hodin vybírá.

- **otázka číslo 5: Co a jakým způsobem v hodinách CLILu hodnotíte?**

Paní Jana mě odkázala na hodnocení ve školní metodické příručce (viz 3.1.4) a pan Mark uvedl, jak jí bylo zmíněno výše, že ke zjištění způsobů vazby používá testy po každé probírané lekci, ale zároveň se snaží dávat známky i za práci v hodině a individuální i skupinové prezentace.

- **otázka číslo 6: Myslíte si, že má CLIL budoucnost na Vaší škole?**

Paní Jana si myslí, že CLIL má na ZŠ Maticí Těšínské budoucnost. Pan Mark se domnívá, že výuka, která má už sedmiletou tradici, bude probíhat na Biskupském gymnáziu J. N. Neumana i nadále. Má patrně na mysli bilingvní německo-polský (bilingvní) studijní obor, který na této škole trvá opravdu sedm let.

Z odpovědí vyplývá, že si u učitelů dokážou představit pokračování této metody na svých školách jako smysluplné zdokonalování jazykových schopností svých učáků, na druhou stranu je pro ně metoda určitou zátěží. Tato spočívá především v času stráveném nad přípravami.

4.2 Analýza rozhovor s fláky

Do výzkumu jsem zapojila fláky dnes již 6. ročníku ZTMMatices kolské a sexty Biskupského gymnázia J. N. Neumana, které jsem pozorovala v letech 2011 a 2012 a kteří byli v době pozorování ve 4. následně pak 5. třídě na ZTMMatices kolské a studenti Biskupského gymnázia J. N. Neumana v kvartě následně pak kvintě. Rozhovory byly tedy provedeny s průměrným časovým odstupem. Celkově se výzkumného zúčastnilo 31 flák, se kterými jsem mluvila osobně v prostorách jejich škol. Před uskutečněním rozhovoru jsem nejprve kontaktovala paní učitelku Janu ze ZTMMatices kolské, která mi slíbila, že o mé návštěvě informuje učitele, kteří budou v domluvenou hodinu využívat fláky, které jsem k rozhovoru potřebovala. Ze Biskupského gymnázia J. N. Neumana ho gymnázia jsem kontaktovala pana Michala, se kterým jsem byla již dříve v kontaktu ohledně T^{MP}, a který mi napsal, že by určitě nikomu nevadilo, kdybych do školy přišla a rozhovory s fláky uskutečnila.

Na ZTMMatices kolské se výzkumného zúčastnilo 20 flák z dvou tříd. Jedinou podmínkou pro účast na rozhovoru bylo absolvování hodin využívaných metodou CLIL. Rozhovory se uskutečňovaly ve volné třídě, kde jsem zpovídala vždy čtyři fláky. První skupinu jsem si vybrala přímo ve třídě, dále se fláci stídali sami. Tento postup byl zvolen i pro výběr flák z druhé třídy. Na Biskupském gymnázium J. N. Neumana jsem spolupracovala pouze s 11 fláky, 4 spolupráci odmítli, respektive vůbec nereagovali na mou otázku, zda by jim nevadilo, že bych jim položila tyto otázky týkající se výuky zeměpisu v angličtině, a bezeslova odešli. Rozhovory se uskutečnily ve třídě, ve které se fláci zrovna nacházeli, přičemž ke mně vždy chodili po malých skupinkách.

Flákům jsem postupně položila tyto otázky. Zajímalo mě, zda je CLIL hodiny bavily, jestli vždy rozumějí věc, co vyučující řekl/a a jestli by v CLIL hodinách chtěli pokračovat i v případě, že by to byl pouze volitelný předmět. Po sdělení otázky, jsem vždy studentům nechala prostor pro jejich vyjádření. Zatímco fláky Biskupského gymnázia J. N. Neumana jsem nemusela k odpovědi vybízet a mluvili sami, fláci ZTMMatices kolské se k rozhovoru postavili různě. Někteří z nich se velice přehledně rozmluvili, jiní se trochu ostýchali, nicméně nakonec na mé otázky odpovědějí. Jelikož fláci měli dostatečný prostor k vyjádření svých dojmů a názorů, jejich odpovědi se netýkaly pouze metody CLIL. Především od fláků ZTMMatices kolské jsem se

dozvědla, jaké podmínky mají rádi, jaký sport je baví, jak zlobí paní učitelky, jak se rádi/nerádi učí a jaké mají sny.

Otázka . 1: Bavily vás CLIL hodiny?

V rámci dotazování studenti Biskupského gymnázia J. N. Neumana uvedli, že je hodiny zeměpisu v angličtině bavily a líbily se jim. Na otázku proč je hodiny bavily, na které odpovídali, že to byla dobrá zkušenost mluvit s rodilým mluvčím, že využíjí velmi dobrý styl výuky. *„Není to jen o gramatice, slovní zásobě, ale že jsme se mohli o ně bavit.“* V rámci se shodli na tom, že je hodiny bavily především díky osobnosti učitele, který byl energický a veselý.

Odpovědi žáků 6. třídy byly spíše kladné, pouze ve dvou případech se respondenti hodiny nelíbily vůbec, a to z toho důvodu, že je nebaví anglický jazyk, *„nebavili mě proto, že mě angličtina nebaví v becě, nebo nerozumím tomu, co po nich využíjí chtít.“* Dva žáci uvedli, že je na které hodiny bavily a na které nebavily, záleželo na tématu hodiny. Na které uvedli, že se jim hodiny CLILu líbily proto, že se naučili nová slovíčka, že hodiny byly jiné, a že si povídali v angličtině. Žáci, které hodiny CLILu bavily k této otázce například uvedli: *„mě to bavilo, protože chci cestovat do různých zemí, „naučili jsme se nová slovíčka, „naučili jsme se jinou slovní zásobu než v běžných hodinách angličtiny, „bylo to zpestření.“*

Tabulka . 5

	6. třída	sexta	celkem
ANO	18	11	29
NE	2	0	2

Otázka . 2: Rozumíte v něm, co využíjí učitel/a?

Tuto otázku jsem položila žákům proto, abych se dozvěděla, zda rozumíte němu, co se týká jazykové stránky. V rámci žáci sexty se vyjádřili, že v tichou rozumíte němu, co učitel vykládal. *„Mark se snažil mluvit pro nás.“* Dále se shodli na tom, že pokud něco nepochopili, využíjí se jim to pokoušel vysvětlit, než kdy se snažil mluvit česky. Těm v rámci žáci 6. třídy se vyjádřili, že využíjí v tichou rozumíte

„rozum li jsme, ale jde o to, že se musíte i učit, že jo. Žáci dále uvedli, že pokud se stalo, že němu neporozuměli, paní učitelka jim to vysvětlila v e-tině. „Když jsme nerozuměli, tak nám to paní učitelka ekla esky. Dva respondenti odpověděli, že v hodinách nerozuměli vůbec, nedokázali ovšem vysvětlit důvod neporozumění.

Tabulka . 6

	6. třída	sexta	celkem
ANO	18	11	29
NE	2	0	2

Otázka . 3: Chtěli byste pokračovat s výukou výtvarné výchovy/matematiky/zempisu metodou CLIL, i kdyby to byl pouze volitelný předmět?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda by žáci chodili na CLIL hodiny i v případě, že by to byl pouze volitelný předmět. Studenti ZTMMatice –kolské mají výtvarnou výchovu v angličtině povinnou až do 9. třídy, mohou si ale zvolit, zda budou pokračovat v matematice v angličtině. V tinařák, se kterými jsem mluvila, v matematice v angličtině pokračuje. Osm tříd chodí místo těchto hodin na doučování z českého jazyka a geometrie. Rozhodnutí, zda budou žáci pokračovat v CLIL matematice, bylo především na rodičích. Respondenti gymnázia se k této otázce vyjádřili kladně. Všichni by si zeměpis v angličtině vybrali i jako volitelný předmět.

Tabulka . 7

	6. třída	sexta	celkem
ANO	12	11	23
NE	8	0	8

Dále mě zajímalo, jaký jiný předmět by se žáci chtěli učit v angličtině. Studenti gymnázia se jednoznačně shodli na zeměpisu. U tříd základní školy převážně dříve, výpočetní technika a tělocvik. Na otázku, jestli si myslí, že se jejich úroveň angličtiny díky CLIL hodinám zlepšila, odpověděli žáci gymnázia jednoznačně, že „určit ano. Studenti Základní školy na otázku, jestli se zlepšili v angličtině díky hodinám CLILu, odpověděli: „no docela jo, „ono se to hodí, „já jsem byl v eku

a tam jsem měl kamaráda a to nebyl řecký a my jsme si povídali v angličtině, takže je to fajn, „když jdeme na basketbal, tak taky na sebe mluvíme anglicky- come here, „to já uvidím za chvíli, ať prostě tam budu chodit dýl.

Výsledky tohoto statistického rozhovoru vypovídají o tom, že velkou část žáků CLIL hodiny bavily, protože jim pomáhaly rozšířit si slovní zásobu nebo protože si mohli popovídat. Studenty gymnázia zeměpis v angličtině bavil, protože to bral jako dobrou zkušenost mluvit s rodilým mluvčím. Z výše zmíněných výsledků dále vyplývá, že se u žáků nemusí obávat výrazného nepochopení. Největší vliv na nepochopení na ZIM Matice moravské měla příprava studentů. Ti vždy dostali pracovní listy se slovíčky, která se museli do následující hodiny naučit. Kladnou odezvu, která se týká výberu CLILu jako volitelného předmětu, potvrdilo dvacet devět dotázaných.

Závěr

Záměrem této práce bylo zjistit, jak probíhají hodiny CLIL na dvou českých školách. Výzkumné záměrem bylo zaměřeno na popis průběhu CLIL hodin. Práce byla rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsem se snažila postihnout základní specifika metody CLIL, včetně objasnění jejích cílů, upřesnění metodologie, popsání výhod, nevýhod a hodnocení, dále pak zmapování metody CLIL v české republice. Praktická část se zabývala charakteristikou škol, které se do výzkumu zapojily, konkrétně ZŠ Matice školské a Biskupské gymnázium J. N. Neumana. Dále byla praktická část zaměřena na realizaci výzkumného záměru na těchto školách. To se zabývalo průběhem CLIL hodin ve 4. (5.) třídě ZŠ Matice školské a v kvartě (kvintě) Biskupského gymnázia J. N. Neumana. Obě školy byly analyzovány samostatně, přičemž struktura analýzy byla stejná. Nejprve jsem se zaměřila na popis průběhu hodin obecně, poté jsem si vybrala jednu konkrétní hodinu, kterou jsem podrobně popsala. Dále byla pozornost věnována tomu, jakou formou byla metoda CLIL realizována, jaký jazyk byl v hodinách používán a jak učitelé hodnotili v CLIL hodinách.

Pro upřesnění této metody jsem zvukový materiál ze tří vybraných hodin přeepsala do podoby transkriptu (viz Příloha 1).

Součástí výzkumu byl také dotazník pro učitele, kteří byli hlavními aktéry CLIL hodin, a se kterými jsem spolupracovala během pozorování. Otázky v dotazníku zjišťovaly, jakým způsobem byli na výuku CLILu připraveni, v čem vidí přínos, co jim naopak na této metodě vadí, co na ní považují za největší a zda si myslí, že má metoda nějakou budoucnost na jejich škole. Dále mě také zajímaly názory učitelů, kteří se účastnili CLIL výuky. Pro ně jsem si připravila tři otázky, které jsem jim při našem setkání položila. Otázky byly zaměřeny na zhodnocení metody CLIL, zda je hodiny bavily a jestli porozuměli všemu, co v hodinách probírali. Dále mě zajímalo, jestli by v hodinách CLIL pokračovali i v případě, že by to byl pouze volitelný předmět.

Téma CLIL je v českém pedagogickém prostředí prozatím ne zcela prozkoumanou oblastí. Nabízí se proto několik možností dalšího zkoumání například kompletní portrét metody CLIL na území české republiky a analýza dovedností CLIL učitelů.

Ve své praxi jsem se nyní setkala s možností zapojit se do projektu, v jehož rámci je možné využívat metodou CLIL na naší škole. Bohužel se zde setkávám

s problémem, o kterém píším v teoretické části, nedostatečnou kvalifikací CLIL učitelů. Jelikož nesplňuji kompetence v oblasti odborného neязыkového předmětu, sama CLIL hodiny využívat nemohu. V projektu mohu pracovat pouze ve spolupráci s jiným kolegou, který tyto kompetence splňuje. I přes možnost spolupráce pro mě bude příprava CLIL hodin představovat určitou zátěž vyplývající z nutnosti zdokonalovat se v určitém odborném předmětu.

Summary

The aim of this thesis, titled *Implementing Content and Language Integrated Learning in Czech schools*, is to introduce the main principles of this method and to describe the process of teaching CLIL lessons at two Czech schools. The thesis is divided into two parts: theoretical and practical.

The theoretical part deals with the forms, historical development and aims of CLIL. It also outlines the methodology, including information about foreign language, suitable subjects for CLIL, possibilities and difficulties of its implementation. The final chapter of the theoretical part deals with using CLIL in the Czech Republic. Chapter one pays attention to the CLIL method. It includes the definition of CLIL with its different forms, historical development and aims. Chapter two deals with the CLIL methodology - the differences and similarities of teaching foreign languages and CLIL, the usage of mother tongue in these lessons and the most widely used foreign languages in Europe and suitable subjects for CLIL, advantages and disadvantages of CLIL. My thesis also concentrates on the assessment. In the next chapter, my work deals with the implementation of the CLIL method in the Czech Republic. The main aim is to find out realizations of CLIL in curriculum and conditions of integration. It also concentrates on teachers and their problems with CLIL. Finally, I tried to find out available courses, materials and websites for teachers.

In order to carry out my research, I cooperated with two Czech schools. There were several goals in the practical part. The first one was to find out how CLIL lessons look like in these schools. I attended CLIL lessons in my free time so that I could observe and make some notes about them. Almost all lessons were audio-recorded. The next goal was to analyse these lessons in an objective way at the schools. The third goal was to choose and depict one of several lessons. The fourth aim was to get information from teachers and pupils about this method. I prepared a questionnaire for teachers who taught in the observed lessons. The questionnaire consisted of six questions about their experience with CLIL. The questions deal with preparation for CLIL lessons, advantages and drawbacks, difficulties of the CLIL method or evaluation. The last part of the research was an interview with pupils who took part in the CLIL lessons. I spoke with thirty-one students whose lessons I observed earlier. The interview consisted of three main questions. The first question dealt with enjoying CLIL lessons, their satisfaction with them. The second question focused on understanding of pupils in these

lessons when teachers speak English. The last research question dealt with continuing in CLIL lessons in case that CLIL would be only an optional subject. After analysing and processing the data from the interview, I compared it and presented it in a form of charts.

Working on my thesis gave me an opportunity to discover more about the CLIL method and its implementation at our Czech schools.

Seznam poufíté literatury

BENTLEY, K. *The TKT Course CLIL Module*. The United Kongdom : Cambridge University Press, 2010. ISBN 978-0-521-15733-9.

BIRETOVÁ, G., BINTEROVÁ, H. a kol. *Propojení cizího jazyka a vyu ovacího p edm tu na základní -kole*. eské Bud jovice : Základní -kola, Matice -kolské 3, 2012. ISBN 978-80-903427-4-3.

BISKUPSKÉ GYMNÁZIUM J. N. NEUMANA . *Školní vzd lávací program*.
Naposledy revidováno 2010-09-01.

BISKUPSKÉ GYMNÁZIUM J. N. NEUMANA. *Školní vzd lávací program-bilingva*.
Naposledy revidováno 2009-08-31.

Content and Language Integrated Learning (CLIL) at School in Europe. Eurydice.
Brussels : Eurydice, 2006. ISBN 92-79-00580-4.

COYLE, D., HOOD, P., MARSH, D. *CLIL: Content and Language Integrated Learning*. Cambridge : Cambridge University Press, 2010. ISBN 978-0-521-13021-9.

CRAEN, P. V. *Content and Language integrated learning, culture of education and learning theories* [online]. Naposledy revidováno 2006. [cit. 2011-04-16].
<http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/cont_lang_integ_learning-oth-enl-t06.pdf>.

DALTON-PUFFER, CH. *Discourse in Content and Language Integrated Learning (CLIL) Classrooms*. Amsterdam : John Benjamins Publishing Co, 2007. ISBN 9789027219817.

DELLER, SH., PRICE, CH. *Teaching Other Subjects Through English*. Oxford : Oxford University Press, 2007. ISBN 978-0-19-442578-0.

DVOŘÁKOVÁ, K. *CLIL a hodnocení výsledků – část 1. Stupně*. In *Propojení cizího jazyka a vyučovacího předmětu na základní škole*. České Budějovice : Základní škola, Matice moravská 3, 2012. ISBN 978-80-903427-4-3.

HÁNKOVÁ, D. *Clil: Projekt pro učitele neязыkových předmětů* [online]. Naposledy revidováno 2007. [cit. 2012-09-01].

<http://www.orbisscholae.cz/archiv/2007/2007_3_07.pdf>.

HLAVÁČKOVÁ, M. *CLIL a Rozvíjení jazykových dovedností v odborném předmětu* [online]. Naposledy revidováno 2011-09-09. [cit. 2012-07-12].

<<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/11237/clil-rozvijeni-jazykovych-dovednosti-v-odbornem-predmetu.html/>>.

HOFMANNOVÁ, M., NOTNÁ, J. *Czech Republic. In Widnows on CLIL: Content and Language Integrated Learning in the European Spotlight*. ed. 2007. European Platform for Dutch Education. ISBN 978-90-74220-74-3.

JAHOVÁ, P. *Co by mělo předcházet uvedení přístupu CLIL do školy* [online].

Naposledy revidováno 2011-02-28. [cit. 2011-05-28].

<<http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/10195/CO-BY-MELO-PREDCHAZET-UVEDENI-PRISTUPU-CLIL-DO-SKOLY.html/>>.

KEMPTON, G. *New Opportunities Around the World Intermediate (Video and Workbook)*. Pearson Education 2006. ISBN 1405829451.

KLEČKOVÁ, G. *Kompetence CLIL u učitele* [online]. Naposledy revidováno 2011-08-12. [cit. 2012-07-01]. <<http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/13093/KOMPETENCE-CLIL-UCITELE.html/>>.

Living In Emergency - Doctors Without Borders [trailer]. In *Youtube* [online]. 2010-04-15. [cit. 2012-10-28]. <<http://www.youtube.com/watch?v=mM3Na9a2mzw>>.

MACMILLANGLOBAL [online]. Naposledy revidováno 2010. [cit. 2012-11-26].

<<http://www.macmillanglobal.com/>>.

MAJLERS, A., MARSH, D. *Windows on CLIL: Content and Language Integrated Learning in the European Spotlight*. ed. 2007. European Platform for Dutch Education. ISBN 978-90-74220-74-3.

¹MARSH, H. *Using languages to learn and learning to use languages* [online]. [cit. 2011-07-1]. <<http://www.clilcompendium.com/1uk.pdf>>.

MARSH, D., LANGÉ, G. *Implementing Content and Language Integrated Learning: A Research-driven TIE-CLIL Foundation Course Reader*. 1st edition. Jyväskylä : University of Jyväskylä, 1999. ISBN 951-39-0519-5.

MEHISTO, P., FRIGOLS, M. J., MARSH, D. *Uncovering CLIL*. Oxford : Macmillan Education, 2008. ISBN 978-0-230-02719-0.

Národní plán výuky cizích jazyk [online]. Naposledy revidováno 2006-01-18. [cit. 2011-08-15]. <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/narodni-plan-vyuky-cizich-jazyku>>.

PROJECT D3 ó CLILmatrix. *Central Workshop 6/2005 (Graz, Austria, 3-5 November 2005)* [online]. Naposledy revidováno 2005. [cit. 2011-03-12]. <http://archive.ecml.at/mtp2/clilmatrix/pdf/wsrepD3E2005_6.pdf>.

NOVOTNÁ, J. CLIL - Neverbální prostředky komunikace a různé formy reprezentace [online]. Naposledy revidováno 2011-19-25. [cit. 2012-07-12]. <<http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/9749/CLIL---NEVERBALNI-PROSTREDKY-KOMUNIKACE-A-RUZNE-FORMY-REPREZENTACE.html>>.

SLADKOVSKÁ, K. *Bilingvní vzdávání* [online]. Naposledy revidováno 2011-02-16. [cit. 2012-07-20]. <http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/B/Bilingvn%C3%AD_vzd%C4%9B%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD>.

SLEZÁKOVÁ, I. *Integrovaná výuka p edm tu a cizího jazyka* [online]. Naposledy revidováno 2004. [cit. 2012-10-10]. <<http://svp.muni.cz/ukazat.php?docId=573>>.

TRMÍDOVÁ, T. *Integrovaná výuka cizího jazyka a obsahu- jak za út?* [online].
Naposledy revidováno 2010-07-13 [cit. 2012-07-11].
<<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/9249/integrovana-vyuka-ciziho-jazyka-a-obsahu-jak-zacit-.html/>>.

TRULISTA, M. *Metoda CLIL a její implementace ve výuce matematiky na základní škole*. In *Propojení cizího jazyka a vyučovacího programu na základní škole*. České Budějovice : Základní škola, Matice moravská 3, 2012. ISBN 978-80-903427-4-3.

VATNÍ EK, Z. *Hra na klavír s komunikací v cizím jazyce (anglicky nebo německy), díl 1, CLIL: základy*. I. díl., Brno : Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2008. ISBN 978-80-86928-44-9.

VÝZKUMNÝ ÚSTAV PEDAGOGICKÝ V PRAZE. *Content and Language Integrated Learning v ČR* [online]. Naposledy revidováno 2009. [cit. 2011-03-21].
<<http://www.msmt.cz/vzdelavani/content-and-language-integrated-learning-v-cr?highlightWords=clilf>>.

WOLFF, D. *CLIL in Europe* [online]. Naposledy revidováno 2007. [cit. 2011-07-20].
<<http://www.goethe.de/ges/spa/dos/ifs/ceu/en2751287.htm>>.

WOLFF, D. *Approaching CLIL*. In *Central Workshop 6/2005 (Graz, Austria, 3-5 November 2005)* [online]. Naposledy revidováno 2005. [cit. 2011-03-12].
<http://archive.ecml.at/mtp2/clilmatrix/pdf/wsrepD3E2005_6.pdf>.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA MATICE MORAVSKÉ. *Místní vzdělávací program* [online].
Naposledy revidováno 2012-02-13. [cit. 2012-07-21].
<<http://www.c-budejovice.cz/SiteCollectionDocuments/%C5%A0kolaIn%C3%ADvzd%C4%9B1%C3%A1vac%C3%ADprogramk192007-0318.pdf>>.

Seznam internetových zdrojů k podkapitolám

3.4, 3.5 a 3.6

Kurzy a semináře (3.4)

JAZYKY V ZAHRANI Í-CLIL [online]. Naposledy revidováno 2012-10-07. [cit. 2012-10-20]. <www.jazyky-v-zahranici.cz>.

E.S.L. JAZYKOVÉ POBYTY [online]. [cit. 2012-10-20]. <www.esl-jazykovky.cz/cz/teacher-training/typy-kurzu-clil.htm>.

CLIL CASCADE NETWORK [online]. Naposledy revidováno 2011-11-14 [cit. 2012-10-20]. <<http://www.ccn-clil.eu/index.php?name=News&nodeIDX=5623>>.

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ [online]. [cit. 2012-12-15]. <http://www.nidv.cz/cs/programova-nabidka/prihlaseni_do_vzdelavaciho_programu.ep/?action=search&fullText=clil>

Materiály (3.5)

MACMILLAN [online]. [cit. 2011-07-25]. <www.onestopclil.com/>.

ESKÁ VERZE MACMILLAN [online]. [cit. 2011-07-25]. <http://www.macmillan.cz/index-clil.htm#UIvkHmf_Jkg>.

BBC AND BRITISH COUNCIL [online]. Naposledy revidováno 2010-01-27. [cit. 2011-07-25]. <<http://www.teachingenglish.org.uk/lesson-plans/a-content-language-integrated-learning-lesson>>.

DISCOVERY EDUCATION [online]. Naposledy revidováno 2012. [cit. 2012-07-02]. <www.discoveryeducation.com/>.

FORUM FOR ACROSS THE CURRICULUM TEACHING [online]. Naposledy revidováno 2012-06-25. [cit. 2012-07-20]. < <http://www.factworld.info/>>.

CLIL TEACHER WEB GUIDE [online]. Naposledy revidováno 2007-11-14. [cit. 2011-07-26]. <<http://webguide.wordpress.com/>>.

ENGLISH PLUS [online]. Naposledy revidováno 2010. [cit. 2011-07-29]. <www.english-plus.cz>.

ENGLISH-TIME[online]. Naposledy revidováno 2009. [cit. 2011-07-29]. < <http://www.english-time.eu/>>.

Internetové zdroje (3.6)

MINISTERSTVO ^{TR}KOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY [online]. [cit. 2012-07-14]. < <http://www.msmt.cz> >.

METODICKÝ PORTÁL RVP [online]. [cit. 2012-08-11]. < <http://rvp.cz/>>.

BBC AND BRITISH COUNCIL [online]. Naposledy revidováno 2006-01-31. [cit. 2011-07-20]. <<http://www.teachingenglish.org.uk/articles/clil-a-lesson-framework>>.

CLIL COMPEDIUM [online]. Naposledy revidováno 2001. [cit. 2011-07-20]. <www.clilcompendium.com>.

CARLA (Centre for Advance Research on Language Acquisition) [online]. Naposledy revidováno 2009. [cit. 2011-07-20]. <www.carla.umn.edu/cobalt/>.

Seznam příloh

Příloha . 1: Ukázky transkript

Příloha . 2: Dotazníky pro učitele

Příloha . 3: Ukázka materiálu o Austrálii z učebnice *New Opportunities Around the World*

Příloha . 4: Pracovní list na téma Austrálie

Příloha . 5: Pracovní list z internetového zdroje Macmillanglobal na téma Weather

Příloha . 6: Ukázka testu na téma *Climate*

Příloha . 7: Pracovní list *firafa* pro využití výtvarné výchovy

Příloha . 8: Pracovní list *Matematická rozcvika: Na hada* pro využití matematiky

Příloha . 9: Práce žáků z výtvarné výchovy

Příloha . 10: Sebehodnocení žáků ve výtvarné výchově

Příloha . 1

Ukázky transkript

Třída: 4.

Předmět: výtvarná výchova

Téma hodiny: Birthday card

Jazyk: angličtina

Vyučující: Jana

Popis hodiny

Když zazvoní fláčí se postaví, aby pozdravili paní učitelku, která je mile pozdraví „Good morning children“, dle ní odpoví „Good morning teacher“. Paní učitelka pokyne se slovy „thank you, sit down“.

T: Good morning children.

P: Good morning teacher.

T: How are you today?

P: I am fine, thank you.

T: OK, sit down. Today, we are going to make birthday cards, birthday cards. What is it? The birthday card.

P: Narozeninové pění.

T: Excellent, excellent and on your birthday card there can be your friend.

P: Pro svého kamaráda?

T: Yes, and we are going to draw a head and a face and hair (ukazuje na částí obličeje, které říká) of your friend or of your mum.

P: Nakreslit obličej toho kamaráda.

T: Yes, yes, or your mum or dad or brother, sister, what you want, but you have to choose only one man, yes? One man, one person, yes?

P: Mhm.

T: OK, at first. Please put the skewer on the table (ukazuje) and now show me, show me your head, head, touch it, touch your head, touch your head, yes, it is your head. Touch your nose, touch your nose, touch your mouth, mouth, touch your eyes, eyes, touch your ears, yes, touch your neck, once more, head, nose, mouth, eyes, ears and now face, face, yes, face (dotýká se částí těla, které říká a fláčí to po ní opakují) and do you know the song „head and shoulders knees and toes, knees and toes“ (zpívá a ukazuje přitom na částí těla, které zazní) do you know it?

P: Yes.

T: Yes, so stand up (fláčí se postaví) and we will sing.

P: (zpívají a ukazují si přitom na částí těla, která v písničce zazní): Head and shoulders knees and toes, knees and toes. Head and shoulders knees and toes, knees and toes and eyes and ears and mouth and nose and head and shoulders knees and toes, knees and toes.

T: Excellent, bravo.

P: (fláčí si tleskají spolu s T)

T: And now children, please bring a tablecloth.

P: (jdou ke skříni v zadní části třídy, kde si vezmou ubrusy na výtvarnou výchovu, poté si ho připraví na lavici)

T: Are you ready? (mezitím zapne interaktivní tabuli, kde se objeví obrázek toho co budou dnes dělat).

P: Yes.

T: And now, water colours (bere si je do ruky a ukazuje vodovky), water colours.

P: (opět se naskřínou ke skříni, kde mají kufříky s výtvarnými potřebami a berou si je k lavicím).

T: Paint brush (ukazuje jaký), you can use flat.

P: (někdo ukazuje štětec, kterým by chtěl malovat).

T: Bigger and water cup for water.

P: (fláčí se naskřínou ke kohoutku)

T: Sit down, sit down. At first, this row, this row (ukazuje na řadu u okna) you can take water (první řada jde ke kohoutku), you need only a drop of water. Could you switch the lights on? (ukazuje na fláčku v zadní lavici).

P¹: (jde rozsvítit sv tla)
T: Thank you very much.
P²: Já nemám water colours.
T: Your neighbour has water colours, could you lend him?
P³: Yes.
T: And now sheet of paper, size A4, A4.
P: A4 [á ty i].
T: Yes, sheet of paper.
P: Sluflba tvrtky, sluflba.
P: (sluflba jde do sk ín a rozdává tvrtky spoluflák m)
T: Are you ready?
P: Yes.
T: Yes. OK. Take a paper, take it (bere se tvrtku do ruky) yes, and fold it in a half (a p ehne jí v p lce)
P: (fláci to opakují)
T: Fold it in a half, just like me (ukazuje) and now it is just like a book (otevívá a zavívá tvrtku). It is like a book, small book, a small book. Yes. And now, are you finished?
P: Yes.
T: Yes. Now look at this page, at the front page of this small book, yes (ukazuje p ední stranu „kníflkyö) and take a pencil.
P: (fláci si berou tuflky do ruky)
T: Yes, and draw contours of head and neck, yes.
P: Yes.
T: Contours of head and neck (ukazuje na obrázku na interaktivní tabuli) this is the contour (op t ukazuje na obrázku na interaktivní tabuli) and ears of course and you can choose your friend, your mum, your dad, your sister, brother, contours of head, neck and ears.
P: (malují)
T: (prochází mezi fláky) Beautiful. Look children (ukazuje obrázek spolufla ky, jak by to m lo vypadat) beautiful, it is a big, nice oval.
T: (prochází mezi fláky) It is small, bigger. (u jiného fláka) It is too small, bigger. (u dal-ího fláka) Nice. It could be bigger, bigger. (u jiného fláka) Excellent, please, children look (ukazuje na celou t ídu obrázek). Ears can be here (ukazuje, kde by m ly být u-i namalovány). No eyes, no nose, no, only a contour of head and neck, yes? It is too small, bigger, it is too small. Have you got a rubber? No eyes, no eyes, only contours of head, neck and ears, no eyes, no nose. Do not draw! Do not draw eyes, nose, mouth. Do not draw it. Have you got a rubber? Have you got a rubber? Have you got a rubber? Má-gumu? Tak to vygumuj. D lali jsme jenom obrys hlavy a krku.
T: Are you finished?
P: Yes.
T: Now, take a brush, take a brush (bere do ruky -t tec).
P: Tenhle?
T: Yes. Drop of water, kapi ku and take orange, orange or ochre, orange or ochre, yes? Do you understand? Do you understand? Rozumíte mi?
P: Ano, ano, orange and?
T: Ochre, ochre. Co by to mohlo být za barvu?
P: Oranflová?
T: We are going to colour the face, we are going to colour the face and neck. Ochre. What is ochre?
P: N co mezi flutou a oranflovou barvou.
T: A jak jí íkáme?
P: Okrová.
T: Okrová, ochre, n kdo jí na vodových barvách má.
P: Ale já ne.
T: You can choose orange or ochre, yes? And colour the face and neck. Yes? Do you understand?
P: Yes.
T: (jde k interaktivní tabuli a napí-e na ní: Do you understand?) Look at me. Can you see it? Can you see it? Can you read it? Vidíte to?
P: Ano.
T: Kdo by mi to dokázal p e íst? P ed chvilkou jsem to íkala.
P⁴: Do.
T: Do you.
P⁴: Do you understand?
T: Do you understand? A co to znamená?

P⁵: Rozumíte mi?

T: Excellent (pí-e na tabuli p eklad). OK. Colour the face and neck.

T: (chodí mezi fláky a komentuje jejich výtvoři) You can chose ochre, it is better colour for a face and your neck. Better. Je to lep-í, lep-í. More water, more water. Yes, water and více colour. Nice, nice. More water. More colour. OK you can colour it. More colour, more. Excellent. Nice.

T: If you are finished take a blue, take a blue. Children, children look at me, look at me, listen to me, listen to me. Halo, listen to me. If you are finished take a blue colour, blue colour and colour the background, colour the background, yes? (bere si tvrtku a -t tec, který namo í do modré barvy a ukáffe, jak to mají malovat).

P: Yes.

T: Take a blue colour and colour the background, yes?

T: (chodí mezi fláky a kontroluje je) Light blue, light blue, it is too dark. More water, more water (bere -t tec a namá í ho do vody a p edává flákovi). Yes. More water. Yes. You can use more colour it is too light. Yes, it is nice. More water, more water it is too dark. You can use more colour, it is too light. Nice, nice. Yes, yes. Nice. It is too dark. Nice. Use a bigger brush.

T: If you are finished, if you are finished, leave it to dry, leave it to dry and tidy your desk, tidy your desk. What did I say, tidy your desk, tidy.

P: Uklidit?

T: Yes, tidy your desk and leave it to dry, leave it to dry. A co znamená leave it to dry?

P: Neodcházej?

T: Leave it to dry.

P: fie si máme nechat na lavici ten obrázek.

T: No, leave it to dry. Nechat zaschnout.

P: Aha

T: Dry, dry je totifl suchý.

P: (fláci uklízejí)

T: (p ipravuje hru na interaktivní tabuli, kterou má v PC)

T: Tidy your desk, boy, yes, water cup, paint brushes and water colours.

T: Hey boys, what are you doing? Are you tiding your desk?

P^{6,7}: Yes.

T: Tak a jestli si rychle uklidíte, zahrajeme si takovou hru na iteraktivní tabuli, nefl nám uschnou papírky.

T: Tidy your desk, only water colours, water cup and brushes

T: Now please, look at the smart board. Look. I can do this (vezme slovo nose a p ilepí ho na nos muflského obli eje). I can take this word (slovo mouth) this and put it on the mouth. It is easy, yes? Hra spo ívá v tom, fle na interaktivní tabuli jsou dva obli eje mufle a fleny a okolo nich jsou poházená slova, která souvisí s obli ejem. Objevují se tam vfdy dvakrát. fláci chodí k tabuli a p í azují jednotlivé nápisy na tu ást obli eje, kam správn pat í.

P: (fláci chodí postupn k tabuli, tak jak jsou vyvoláni a p í azují slova, tam kam pat í)

T: Yes, what is it a face? Face?

P⁸: Obli ej.

P: Please, please (fláci se hlásí).

T: Sorry?

P: Mouth (flák to vysloví -patn).

T: Mouth, not mouse.

P: (smích)

T: What is mouse?

P: My-

T: Yes, mouse and mouth (ukazuje na ústa). Mouse is a small animal.

P: Please, please.

T: Take the word, excellent.

P⁹: Mouth (flák p í adí slovo õmouthõ na ústa).

T: Mouth, excellent.

P¹⁰: Nose (flák p í adí slovo õnoseõ na nos).

T: Nose.

P¹¹: Hair. (flák p í adí slovo õhairõ na vlasy).

T: Hair, excellent.

P¹²: Mouse.

T: Not mouse, mouth, repeat it.

P: Mouth, mouth, mouth.

T: OK.
P¹³: Nose (flák p i adí slovo õnoseõ na nos).
T: Nose. OK.
P¹⁴: Neck (flák p i adí slovo õneckõ na krk).
T: Neck.
P¹⁵: Head (flák p i adí slovo õheadõ na hlava).
T: Head. OK, head.
P¹⁵: Here (ukazuje kam to slovo má p idat).
T: Yes, and you (vyvolá posledního fláka).
P¹⁶: [eis].
T: Eyes, what is ace, what is ace? Co je ace, jak íkal on?
P:----
T: Ace, to je eso, jako karta t eba. And face.
P¹⁷: Face.
Hra skon íla a fláci pokra ují v malování.
T: Take drawing ink. It is my drawing ink. (ukazuje na svoje tu-e). It is mine. One ink for two children and a skewer, skewer. What is it? Skewer.
P: Tpejle.
T: Yes. And a stick of glue. What is it? Stick of glue.
P: Lepidlo.
T: Yes, stick of glue and scissors, scissors.
P: (v-ichni si vyndávají výtvarné pot eby, které pot ebují)
Zvoní
T: Now you have got a break. Yes, you have got a break, so you can go to the toilet. You can go eat, you can eat, walk. Break. Co íkám, co to znamená break?
P: P estávka.
T: P estávka.

T ída: 4.

P edm t: matematika

Téma hodiny: Matematická rozcví ka

Jazyk: angli tina

Vyu ující: studentka Pedagogické fakulty

Popis hodiny

Kdyfl zazvoní fláci se postaví, aby pozdravili paní u ítelku, která je mile pozdraví õGood morning childrenõ, d ti odpoví õGood morning teacherõ Paní u ítelka pokyne se slovy õthank you, sit downõ. Neř za nou procví ovat p írozená ísla, vede paní u ítelka s fláky krátký rozhovor.

T: Are you students? (ukazuje na fláky)

P: -----

T: Do you understand? Are you students as well? Are you pupils? I am a student. I am a student (ukazuje na sebe)Are you students? (ukazuje na fláky)

P: Yes.

T: Are you pupils?

P: Yes.

T: Yes, OK.

Po tomto krátkém rozhovoru p ejde paní u ítelka do e-tiny, aby se flák m p edstavila → „Tak a te bych je-t p e-la do e-tiny. Já jsem studentka pedagogické fakulty v eských Bud jovicíchõ Následuje matematická rozcví ka, která bude probíhat, ařl do konce hodiny.

T: OK, say numbers from zero to ten (vyvolá fláka sedícího v lavici).

P¹: ---- (flák nereaguje)

T: (za ne od nuly po ítat a u ísla dva zopakuje sv j pokyn) Zero, one, so say numbers from zero to ten.

P¹: (flák pokra uje) Two, three.

T: (p eru-í fláka a chce, aby za al znova od nuly) Once more, once more, zero.
P¹: Zero, one, two, three, four, five, six, seven, eight, nine, ten.
T: Yes, all right.
T: (vyvolá dal-ího fláka) Say numbers from eleven to twenty, from eleven to twenty.
P²: ----- (flák nereaguje).
T: Eleven, twelve, who can help? Eleven.
P²: Eleven, twelve, thirteen, (T íká spolu s flákem), [f :tin] → (T opraví) fourteen, (pokra uje flák) fifteen, sixteen, seventeen, eighteen, nineteen, twenty.
T: Yes. OK. Thank you. Say numbers from twenty-five to thirty-two (prochází mezi lavicemi a vyvolá dal-ího fláka, opakuje ísla, opakuje zadání), from twenty-five to thirty-two, twenty- five.
P³: Twenty-five, twenty-six, twenty-seven, twenty-eight, twenty-nine, ---- [tri:ty] → (T pom fle) thirty, (flák zopakuje) thirty, thirty- one, thirty-two (T íká s ním), thirty-three, thirty-four (T zastavuje).
T: That is all, thank you. Say numbers from forty-three to fifty-five, forty-three to fifty-five (vyvolá dal-ího fláka a pomáhá mu s prvnými íslicemi): forty-three, forty-four, forty-six, forty-seven.
P⁴: Forty-eight, forty-nine, fortyí ..(T opravuje a do íkává s flákem): fifty, fifty-one, fifty-two, fifty-three, fifty---- (T pom fle): fifty-four, ----- (T pom fle): fifty----- (T pom fle): five.
T: OK. So once more and all pupils say numbers from forty-five to fifty-five, so all, forty-five.
P: (celá t ída od íkává s T): forty-six, forty-seven, forty-eight, forty-nine, fifty, fifty-one, fifty-two, fifty-three, fifty-four, fifty-five.
T: OK. Say numbers from eighty to eighty-five (ukáfle na fláka).
P⁵: Eighty-one, eighty-two, eighty-three, ----- (T pom fle): eighty-four, eighty-five (flákyn mluví velice ti-e → T íká: õYes, please speak more loudly, yeahõ a p edvádí, jak by m la mluvit nahlas).
T: So say numbers from ninety-two to ninety-eight (vyvolá dal-ího fláka a pomáhá mu od íkavat ísla).
P⁶: Ninety-one.
T: (opravuje) ninety-two.
P⁶: Ninety-two, ninety-three, ninety-four, ninety-five, ninety-six, ninety-seven, ninety-eight, ninety-nine, twenty (T kroutí hlavou).
T: Ninety-nine.
P⁶: one---
T: One hundred.
P⁶: One hundred.
Následuje zm na procvi ování. íáci jsou vyvoláváni a chodí k tabuli zapsat ísla, která jim paní u itelka diktuje.
T: One hundred. Can you write one hundred? Can you write one hundred?
P⁶: (flák jde k tabuli)
T: Come to the blackboard and write one hundred, one hundred.
P⁶: (flák p emý-lí)
T: One hundred, so one hundred.
P⁶: (flák napí-e íslovku na tabuli)
Následuje zm na procvi ování, kdy fláci jsou vyvoláváni a chodí k tabuli, na kterou pí-í ísla, která jim zadá paní u itelka.
T: Write fifty, fifty.
P⁷: (flák zapí-e íslo na tabuli a je vyvolán dal-í flák)
T: Yes, thank you. Write forty-three, forty-three, forty-three. What is your name? (k tabuli je vyvolán dal-í flák)
P⁸: Steve.
T: Steve. Steve, come to the black board, please and write forty-three. Yes, all right. Thank you. (ukazuje na dal-ího fláka): Write eighteen. What is your name?
P⁹: Tomá-
T: Tomas come to the blackboard. Eighteen.
P⁶: (napí-e na tabuli íslovku 80)
T: Is it right children?
P: No.
T: Eighteen. Sit down, thank you. Eighteen. (vyvolá jiného fláka, který napí-e íslovku správn) Yes, this is eighteen (T ukáfle na íslovku na tabuli). Who is eighteen years old, here? Who is eighteen years old? I am not eighteen years old. I am twenty-four. OK, so this is eighty and it is eighteen, eighty,

eighteen (T ukazuje flák m na tabuli). OK. So now twenty-four, twenty-four (vyvolá fláka k tabuli). You can write it here (ukazuje na prázdné místo na tabuli, kam m flák napsat zadanou íslovku).

P⁷: (napí-e íslovku na tabuli)

T: Thanks. OK. Fifty-six. Fifty-six, fifty-six (dal-í flák jde k tabuli).

P⁸: Fifty-six (napí-e p i tom íslovku na tabuli).

T: Yes. So Write ninety-seven, ninety-seven. You (ukáfle na fláka v lavici). Come to the blackboard. Ninety-seven. What is your name?

P⁹: Marek.

T: OK. Marek, come to the blackboard and write ninety-seven, ninety seven.

P⁹: (pí-e na tabuli)

T: Ninety-seven. Can you say it in English?

P⁹: Ne.

T: Can you tell me once more or just once more, yeah. Once more. Ok. Is it right? (ukazuje na íslovku na tabuli)

P: Yes.

T: Yes, OK. So now one hundred and five (dal-í flák jde k tabuli), one-hundred five

P¹⁰: (flák napí-e íslovku na tabuli).

T: OK. Two hundred and six, two hundred and six. (jiný flák jde k tabuli).

P¹¹: (flák napí-e íslovku na tabuli).

T: OK and four hundred and fifty-five, four hundred and fifty-five (dal-í flák jde k tabuli).

P¹²: (flák napí-e íslovku na tabuli)

T: Yes. Now. Eight hundred and sixty-two. You (ukáfle na dal-ího fláka, aby -el k tabuli) Come to the blackboard, eight hundred and sixty-two. I do not know, so write eight hundred and sixty-two.

P¹³: (flák napí-e íslovku na tabuli)

T: OK. It is right. Now. Nine hundred and seventy-three, nine hundred and seventy, seventy-three (dal-í flák je vyvolán).

P¹⁴: Já

T: Nine hundred and seventy-three, nine hundred and seventy-three.

P¹⁴: (flák napí-e íslovku na tabuli)

T: Yes, eight hundred and eighty-eight, (jiný flák jde k tabuli), eight hundred and eighty-eight.

P¹⁵: (flák napí-e íslovku na tabuli)

T: OK, so now you (ukáfle na fláka).

P¹⁵: Já?

T: Yes, What is your name?

P¹⁵: Dominik.

T: Dominic. OK. So, three hundred and twenty-eight three hundred and twenty- eight

P¹⁵: (flák neví, jak íslovku zapsat)

T: Three, three, three hundred ---andô twenty---twenty----eight.

P¹⁵: (flák zapsal íslovku na tabuli)

T: Now. Five hundred and fifty-three (jiný flák je vyvolán), five hundred and fifty- three, five hundred and fifty-three.

P¹⁶: (flák za ne psát na tabuli a u ísla 50 se zastaví)

T: fifty (mezitím p ijde za paní u ítelkou jiný flák s tím, jestli si m flák dojít na záchod).

P: Can I go to the toilet, please?

T: Yes, you can go to the toilet.

P¹⁶: (napsal íslovku na tabuli)

T: Is it right? (ptá se t ídy), five hundred and fifty-three (ukazuje p ítom postupn na jednotlivé íslovky, které jsou na zapsány na tabuli- 558).

P: No.

T: Three (íslovka osm je na tabuli -patn). Can you write it? (ukazuje na jiného fláka, ten jde k tabuli a opraví íslovku). Five hundred and fifty-three. OK. And you (ukáfle na dal-ího fláka v lavici, aby -el k tabuli) one hundred and fifty-eight, one hundred and fifty-eight, one hundred and fifty-eight.

P¹⁷: One hundred and----

T: Fifty-eight, one hundred and fifty-eight, eight.

P¹⁷: (flák zapí-e íslovku na tabuli)

T: One hundred and fifteen (dal-í flák je vyvolán), one hundred and fifteen, one hundred and fifteen, one hundred and fifteen, one hundred and fifteen

P¹⁸: (flák napsal na tabuli íslovku 150)

T: Is it right?
P: No.
T: One hundred and fifteen, One hundred and fifteen. Correct it.
P¹⁸: (opraví íslovku na 115)
T: Can you read it? Can you read it? (T ukazuje na íslo na tabuli a ptá se fláka u tabule).
P¹⁸: One-[handered]---and fifteen.
T: One hundred and fifteen. Yes, that is right. And for example you. (ukáfle na dal-íh fláka, který jde k tabuli). One hundred and thirty, one hundred and thirty, one hundred and thirty.
P¹⁹: (napí-e íslo na tabuli 140)
T: Is it right? One hundred and thirty? This is one hundred and forty and we need one hundred and thirty, thirty. Can you correct it?
P¹⁹: (flák opraví chybu)
T: OK. Sit down. Thank you. Write one hundred and thirteen (ukáfle na dal-ího fláka, který jde k tabuli), one hundred and thirteen.
P²⁰: (flák napí-e íslovku na tabuli)
Následuje zm na procvi ování. Vyvolaný flák si myslí n jaké íslo, ekne ho nahlas a vybere svého spolufláka, který zapí-e toto íslo na tabuli.
T: Hm, thank you. So, think up a number and say it to class. (ukáfle na fláka v lavici). Think up a number and say it to class. For example I am saying one hundred and thirty and I want you to come to the blackboard and write it. Say a number.
P²¹: (flák jde k tabuli a napí-e 1000)
T: Yes. That is one thousand. But say it. What õsayö means in Czech? Say it.
P²²: Hovo it.
T: íci. Say it to the children a number. Can you translate it? Say it to children a number.
P²¹: ekni v-em n jaké íslo.
T: Ano, výborn . Say it to children a number.
P²¹: One hundred.
T: Ok. Who can go to the blackboard? Who? (flák ukáfle na svého spolufláka, který má jít k tabuli napsat e enou íslovku) Sit down, thank you.
P²²: (napí-e íslovku na tabuli)
T: OK, Is it right?
P: Yes.
T: Yes. So now you (ukáfle na dal-ího fláka v lavici). Say it.
P²³: Eighty-eight.
T: Eighty-eight and Who?
P²³: Petr.
T: OK. Eighty-eight.
P²⁴: (napí-e íslovku na tabuli 77)
T: Is it right?
P: No.
T: Once more, say it once more (ukazuje na flákyni, která ekla íslo 88).
P²³: Eighty-eight.
T: Eighty-eight. It is seventy-seven (upozor uje na to,jakou íslovku flák zapsal)
P²⁴: (zapí-e íslovku správn)
T: OK. Say a number (mluví na fláka, který zapsal íslovku na tabuli).
P²⁴: Sixty-two.
T: Sixty-two and who? Point somebody.
P²⁴: Kristýna.
T: Say it once more.
P²⁴: Sixty-two.
T: Sixty-two.
P²⁵: (zapí-e íslovku na tabuli)
T: Is it right?
P: Yes.
T: Yeah. OK. Jakub, Say a number. (osloví fláka sedícího v první lavici). Say a number. Say a number.
P²⁶: Forty-four.
T: Forty-four and who? Point to somebody.
P²⁶: (ukáfle na svého spolufláka, který jde k tabuli)
T: Say it once more. (kouká na fláka, který íkal íslo 44).

P²⁶: Forty-four.
T: forty- four.
P²⁷: (napíše číslovku na tabuli)
T: Is it right?
P: Yes.
T: Yes. You (ukáffe na jiného fláka ze třídy). Say a number.
P²⁸: Ninety-nine.
T: Ninety-nine (ukáffe na fláka, který má číslovku napsat).
P²⁹: (napíše na tabuli číslo 98)
T: Is it right?
P: No.
T: Once more, say it once more. (ukazuje na fláka, který říkal číslovku 99).
P²⁸: Ninety-nine.
T: Ninety-nine.
P²⁹: (flák číslovku opraví)
T: OK. Ninety-nine. I think that you can say for example one hundred and twenty-five. Yeah, OK, so say a number please (ukazuje na jiného fláka).
P³⁰: One hundred eighty-eight.
T: Once more.
P³⁰: One hundred eighty-eight (určí svého spolufláka, aby šel k tabuli).
T: One hundred and eighty-eight
P³¹: (napíše číslovku na tabuli)
T: Is it right?
P: Yes.
T: Yeah, OK. What is your name, please (ukazuje pítom na fláka v zadní lavici)?
P³²: Nela.
T: Nela, say a number for somebody, say a number for somebody.
P³³: Five hundred.
T: Say it once more, say it once more.
P³³: Five hundred (ukáffe na fláka, který má jít k tabuli).
T: Five hundred.
P³⁴: (zapíše číslovku na tabuli)
T: Is it right?
P³³: Yes.
T: Yeah. Five hundred. Sára, say a number.
P³⁵: Ninety- six.
T: Once more.
P³⁵: Ninety-six.
T: And chose anybody, here. Point one people.
P³⁵: Petru-ka.
T: Petru-ka. Say it once more for Petru-ka.
P³⁵: Ninety-six.
P³⁶: (zapíše číslovku na tabuli)
T: OK. Sit down. Petru-ka say a number. Say a number Petru-ka.
P³⁶: Seventy-one (ukáffe na dalšího fláka, aby šel číslovku zapsat).
P³⁷: (zapíše číslovku na tabuli)
T: Hm, OK. Say a number (mluví k flákovi, který právě dopsal na tabuli) and please use hundred, yes?
Hundred.
P³⁷: Eighty-one
T: Eighty-one, OK.
P: Please, please (fláci se hlásí, že chtějí jít zapsat číslo na tabuli).
P³⁷: Marek.
T: Marek, come to the blackboard and write it. Say it once more please. (dívá se na fláka, který číslovku zadával)
P³⁷: Eighty-one
T: (mezitím přijde za paní učitelkou flák, s tím, jestli může jít na záchod) In English, please.
P: ³⁹ -----
T: Can I go to the toilet, please? Yeah, Can I go to the toilet?
P³⁹: Can I go to the toilet, please?
T: Yes, OK.

P³⁸: (zapí-e íslovku na tabuli)
T: Yes. Can you translate the sentence: Can I go to the toilet? Translate it.
P: M flu si dojít na záchod?
T: Yes, so everybody knows this phrase, yeah? Can I go to the toilet? Ok. Whose turn is it? Whose turn is it? You (ukazuje na fláka, který napsal íslovku 81 na tabuli) Marek. Marek, say a number but with a hundred, yeah, for example three hundred and fifty-two, four hundred and sixty, yeah? No fifty-five or twenty- five.
P³⁸: Nine hundred ninety-nine (ukáfle p ítom na fláka, který má jít k tabuli).
T: Once more please.
P³⁸: Nine hundred ninety nine.
T: Nine hundred AND ninety-nine.
P³⁹: -----
T: Say it once more, repeat it, once more.
P.: Má-to íct je-t jednou.
P³⁸: Nine hundred ninety nine.
T: Nine hundred AND ninety-nine.
P³⁹: (zapí-e íslovku na tabuli).
T: Hm, OK, is it right? Yes, OK, so (vybídne rukou fláka, který práv psal na tabuli, aby ekl dal-í íslovku).
P³⁹: Nine hundred eight.
P: Please, please, prosím, prosím (fláci se hlásí).
P³⁹: Luká-i.
T: And say it once more, Hey in the Reebok T-shirt, say it once more.
P³⁹: Nine hundred twenty, ne, twenteen, sixteen.
T: Nine hundred and sixteen, OK, thank you, sit down.
P⁴⁰: (zapí-e íslovku na tabuli)
T: Read the numbers (ukazuje na ísla, která jsou zapsaná na tabuli).
P: (tou postupn s T ísla, která jim T ukazuje na tabuli).
T: OK. Read it, please (ukazuje na fláka v prost ední lavici).
P⁴¹: (te 3 ísla, která mu ukazuje T) fifty-six, four hundred and fifty-two one hundred and ninety- nine.
T: OK (vyvolá dal-ího fláka, aby íkal ísla, která ukazuje).
P⁴²: Ninety-nine, two hundred and fifty, nine hangred.
T: Nine hundred, I am hungry (ukazuje si p ítom na b icho, jako fle má hlad), I want to eat I want to drink but this is one hundred, one-hundred and five (ukazuje na íslovku na tabuli) OK (vyvolá dal-ího fláka).
P⁴³: One thousand.
T: One thousand. OK. You (ukáfle na dal-ího fláka). Say.
P⁴⁴: Four hundred and fifty---.
T: Fifty. Four hundred and fifty-five. You (vyvolá dal-ího fláka).
P⁴⁵: Four hundred and fifty-eight.
T: Hm.
P⁴⁵: Five hundr----.
T: Five hundred. You (vyvolá dal-ího fláka). What is your name?
P⁴⁶: Já?
T: You (ukazuje na fláka). What is your name?
P⁴⁶: Paul.
T: Yes. Pavel. Say (ukazuje na ísla).
P⁴⁶: Nine hundred ninety-nine.
T: Nine hundred AND ninety-nine.
P⁴⁶: Three hundred----ne.
T: Three hundred AND sixteen (ukazuje na dal-í íslo).
P⁴⁶/T: four hundred and fifty-eight.
T: Four hundred and fifty-eight. Now. Marek.
P⁴⁷: Já?
T: You Marek.
P⁴⁸: Eighty.
T: Once more.
P⁴⁸: Eighty.
T: Eighty. Yeah (vyvolá dal-ího fláka).
P⁴⁹: Two hungred--- six.

T: Two hundred and six, not hundred but hundred, one hundred and six.
P⁴⁹: Five hundred and.
T: Five hundred.
P⁴⁹: Five hundred.
T: And.
P⁴⁹: And fifty-three.
T: Fifty-three, five hundred and fifty three. Your neighbour. Your neighbour (jde k lavici, kde sedí chlapci, ke kterým mluví) is he (ukazuje na chlapce, který sedí vedle fláka, který mluvil). He is his neighbour. Say it in Czech. Translate the word neighbour. It is Mike and he is his neighbour. Dominik is his neighbour. Neighbour.
P: Spoluflák.
T: Soused, yes? So his neighbour is Dominik. So Dominik (jde zpátky k tabuli, aby ukázala číslo, které má Dominik íci).
P⁵⁰: One thousand.
T: One thousand, one thousand, yeah? No smiling here, no smiling. (n kdo se Dominikovi posmívá). OK. You (ukazuje na dal-ího fláka, aby p e etl, jaké číslo ukazuje na tabuli)
P⁵¹: Ninety-seven, forty-three.
T: Yes.
P⁵¹: One hundred and five.
T: You (dal-í flák je vyvolán).
P⁵²: One hundred.
T: One hundred.
P⁵²: Hundred.
T: Hundred, the sound [d], one hundred.
P⁵²: One-----.
T: One hundred and fifteen, once more.
P⁵²: One hundred fifteen.
T: One hundred and fifteen.
P⁵²: One hundred forty.
T: One hundred and forty and you (ukazuje na dal-ího fláka).
P⁵³: One hundred and eighty-eight.
T: One hundred and eighty-eight, yes (ukazuje na jiného fláka).
P⁵⁴: Eight hundred and eighty-eight.
Následuje poslední cvičení v hodině. Děti se vezmou kousek papíru a diktují si čísla (při diktování se stídají). Zadaná čísla si zapíší buď na kousek papíru nebo do sešitu.
T: OK. Thank you. Now prepare a sheet of paper or you can open your exercise books. Paper (ukazuje na papír).
P: Paper?
T: Paper. (ukazuje na papír) Sit down, sit down (děti shánjí u svých spolufláků papír).
P: Nemusí--to ma kat.
T: So, everybody has a sheet of paper, yeah? So write three hundred and fifty, three hundred and fifty.
P: Je-t jednou.
T: Once more, please. Three hundred and fifty, OK. Say a number (ukáffe na fláka v zadní lavici).
P⁵⁵: Six hundred and three.
T: Once more please.
P⁵⁵: Six hundred and ----.
T: Six hundred and three, you said. Say it once more, please. (chodí mezi fláky). Say it once more, please.
P⁵⁵: Six hundred and three.
T: Yes. Six hundred and three, six hundred and three. Say a number, please (ukáffe na dal-ího fláka).
P⁵⁶: Four hundred and fifty-five.
T: Fifty-five, say it once more.
P⁵⁶: Four hundred and fifty-five.
T: Hm. Four hundred and fifty-five, four hundred and fifty-five. Say a number (ukáffe na dal-ího fláka).
P⁵⁷: Five hundred--.
T: Five hundred.
P⁵⁷: Five hundred and twenty.
T: Yes. Five hundred and twenty. Say a number, please (dal-í flák je vyvolán).
P⁵⁸: Seven hundred and fifty-two.
T: Yes. Once more, loudly.

P⁵⁸: Seven hundred and fifty-two.

T: Yes, seven hundred and fifty-two. Say a number, please (vyvolá dal-ího fláka). Say a number.

P⁵⁹: One hundred and twenty-one.

T: Once more and for children.

P⁵⁹: One hundred and twenty-one.

T: Yes, one hundred and twenty one, one hundred and twenty one, one hundred and twenty one, one hundred and twenty one. Say a number. (je vyvolán jiný flák).

P⁶⁰: Forty-eight.

T: Once more.

P⁶⁰: Forty-eight.

T: Yes, forty-eight, forty-eight. Say (ukáfle na dal-ího fláka).

P⁶¹: Two hundred and twenty-two.

T: Yes.

P: Je-t jednou.

P: Je-t jednou.

T: Once more, say it once more. Say it once more. Kdo to fkal?

P⁶¹: Já.

T: Say it once more, once more.

P: Je-t jednou to má- íct.

P⁶¹: Two hundred and twenty-two.

T: Two hundred and twenty two and say it the last number (ukáfle na fláka).

P⁶²: Three thousand and two-hundred and fifty-five.

T: Three thousand and two hundred and fifty-five. OK. Can you read it once more all numbers? Can you read it once more? (vyvolá fláka) so read it. Six-----.

P⁶³: Hundred.

T: And.

P⁶³: Three.

T: Six hundred and three, six hundred and three.

P: No, No.

T: Six hundred and three.

P: No.

P⁶⁴: Three hundred and -----.

T: Three hundred and-----.

P⁶⁴: Three hundred and---fifty.

T: Three hundred and fifty. Hm. OK. Read (vyvolá dal-ího fláka).

P⁶⁵: Six hundred and three.

T: Six hundred and three. OK. Write on the blackboard this number. Six hundred and three, yeah? Write it on the blackboard. And write three hundred and fifty, yeah? Here (ukazuje, kam mám ísla napsat).

P⁶⁵: (napí-e ísla na tabuli)

T: So, third number is (ukáfle na fláka v lavici).

P⁶⁶: Five hundred and fifty-five.

T: OK. Come to the blackboard.

P⁶⁷: (napí-e íslo na tabuli)

T: Is it right? (ukazuje na ísla, která napsal flák p ed tím).

P: Yes.

T: Yes, OK (ukáfle na dal-ího fláka, aby ekl následující íslo).

P⁶⁸: Five hundred and twenty.

T: Yes, and say it once more.

P⁶⁸: Five hundred and twenty.

T: Yeah, Is it right, Marek? Is it right?

P: Yes.

P⁶⁹: No.

P: (smích)

T: Marek, read it, please. Read it, please.

P⁶⁹: Five hundred and twenty.

T: Five hundred and twenty, OK. Marek, say a number. Say the fifth number. Say the fifth number.

P⁶⁹: Seven hundred and fifty-two.

T: Is it right?

P: Yes.

T: Yeah, so write it on the blackboard.

P⁶⁹: (napíše číslo na tabuli)

P: No.

T: Say it again. Say it again.

P: Please, please, prosím, prosím (řádky se hlásí, řekněte jí napsat číslo správně).

T: (vyvolá jednoho žáka)

P⁷⁰: (opraví číslo na tabuli)

P: Yes.

T: Yes, that is right. (vyvolá dalšího žáka).

P⁷¹: One hundred and twenty-one (jde to zapsat na tabuli).

T: Is it right?

P: Yes.

T: Yes. OK, sit down.

Zvoní

T: Now, you (vyvolá dalšího žáka) quickly come to the blackboard and write it, please.

P⁷²: (napíše číslo na tabuli)

P: Yes.

T: That is all, so thank you very much and have a nice time, have a nice time. Bye bye.

P: Bye.

Téma: kvarta

Předmět: geografie

Téma hodiny: Austrálie

Jazyk: angličtina

Vyučující: Mark

Popis hodiny

Po zazvonění vejde do třídy dobře naladěný učitel s úsměvem na rtech a slovy: „How are you students, Are you ready? Are you ready? We are gonna work with DVD or CD-rom, I do not know at all. DVD. We are gonna work with DVD again.“

T: What did we do last time? What did we learn about?

P: Australia.

T: Australia and What about Australia? Hm? What did we learn?

P: History. Aborigines people.

T: Yes, the Aborigines, the Australian Aborigines. What did you learn about the Aborigines, Petr?

P¹: They came three million years ago.

T: From where.

P¹: From ocean India

T: From the NorthGood. What else did we learn?

P²: Australia is the oldest.

T: Yeah, Australia is the oldest continent.

P³: Australia has twenty-one million people.

T: Yes, Australia has twenty-one million people. Yes. That's the true. Did we learn anything else Věra?

P²: About sport?

T: Did we learn about sport? What sports did we learn about?

P³: Surfing.

T: We learnt about surfing, what else. That is all?

P: (smích)

T: All right. Today we are going to learn about some other sports. What other sports did we learn?

P¹: Rugby.

T: Rugby, yeah. Have you ever seen a rugby game? Yeah?

P¹: Watching television.

T: Really? Did you like it?

P¹: Yes.

T: Yeah, all right. What other sports can we see?

P⁴: Football.

T: Football, my football or your football or Australian's football? Because my football is like this

(ukazuje) you carry a ball, your football is like this (ukazuje kopnutí do mí e).

P: Both.

T: All right. Look at the pictures first, there are two pictures only. What is in the top picture?

P⁴: Cycling.

T: It is cycling.

P⁵: Swimming.

T: Hm?

P⁵: Swimming.

T: Well. It is not on the top of picture. On the top of picture is cycling. OK. The bottom picture is swimming. OK? These two sports you can do in Australia. OK. Below the pictures you have got a little chart. The first place is in the mountains. What is mountains in Czech, Katka?

P: Hory.

T: Hory, mountains, hory, yeah and in the mountains you can hike. What is hiking? How would you translate hiking? OK, show me.

P: With sticks?

T: With sticks? Always?

P: ---

T: You can take sticks if you want but hiking is just walking in the mountains, all right? OK and the second sport is climbing? What is climbing, Mí-a?

P⁶: -----

T: What parts of your body do you use for climbing? Do you use only your feet?

P: No, hands

T: Yeah, you climb with your hands. All right. OK. For the other five places you will write down a few sports. Write down a few sports which are connected with places- the pool, the sea, the beach, the stadium and the road.

fiáci pí-í do handout a T zapíná interaktivní tabuli.

T: OK. What sports do you have in a pool? Pavla. What sports do you have in a pool?

P⁷: Swimming.

T: Swimming.

P⁴: Polo.

T: Yeah, water-polo.

P⁷: Diving.

P⁴: Water-hockey.

T: I have never heard about water-hockey. Did you play water-hockey before?

P⁴: Water-hockey? No. Water-hockey in pool is..

T: Do you have a stick?

P⁴: Ball and you have stick.

T: You have a stick and long stick or short one.

P⁴: Short.

T: OK. Short stick and you play in water?

P⁴: Yes and go up for the earth and go down

T: That is crazy.

P: (smích)

P⁴: No, it is sport.

P: (smích)

T: OK, good. What sports do you do in the sea? What sports do you do under the sea, Veronika?

P⁸: Surfing.

T: Surfing, of course.

P: Diving.

T: What kind of diving?

P: Free diving.

T: Free diving, you mean from rocks?

P: No, free diving without machines.

T: OK, so snorkelling.

P: -----

T: What is free diving?

P: Deep.

T: Ok, water diving.

P: [jachting]

T: [j :tin], [j :tin] not [jachtin], but [j :tin]
P: [j :tin]
T: What else?
P: Swimming
T: Swimming, sure. Anything else?
P: Skiing.
T: Water skiing, yeah, water skiing. Sure.
P: Triathlon.
T: Martin?
P: Triathlon
T: Yeah, triathlon. What do you do on the beach?
P: Beach volleyball.
T: Beach volleyball.
P⁴: Beach football.
P: (smích)
T: OK, football on the beach.
P: (smích)
T: Do you know any other sports, Mirka?
P⁹: Beach aerobic
T: Beach aerobic. OK that is nice. Anything else on the beach?
P: Tennis.
T: Tennis? Beach tennis.
P: (smích)
T: OK. What kind of sports do you do on the stadium?
P: Rugby.
T: Rugby, yeah.
P: Football, my football.
T: Yeah, your football, my soccer. We call it soccer.
P: Athletics.
T: Athletics. Yeah, we need the stadium for athletics.
P: Cricket.
T: Yeah, cricket. We play it on the stadium.
P: Tennis.
T: Do we call the stadium for tennis?
P: ----
T: I guess it is tennis court.
P: Petanque.
T: I am sure there are people in the world who play petanque in the stadium. OK
P: (smích)
T: Road. What do you do on the road?
P: Cycling.
T: Cycling.
P: Car racing.
T: Car racing.
P: Running.
T: Running. Yeah, like jogging (ukazuje b hání), long distance running.
P: Yeah.
P: Skateboarding.
T: Skateboarding, sure.
P: Walking.
T: Walking? Yeah, OK. Speed walking like this? (ukazuje rychlou ch zi)
P: (smích)
T: OK, good. Right now we are gonna watch the next section of the DVD. There are two parts you are gonna answer after watching it. So I can play it twice again like the last time. The first part you have to look at is the sports and then put the check mark before the sports you decide that they actually show you, OK? Are you ready?ö. OK, I have to mention that the sound will be strange, because these speakers (ukazuje na repráky u interaktivní tabule) are not working so I am using these speakers (ukazuje malé repráky u počíta e). So it will sound strange. I am sorry. Ready? (Pou-tí první ukázk z DVD Australie na interaktivní tabuli.).
T: OK. Katka. Can you tell me which sports they NOT mentioned?

P¹⁰: Polo
T: Polo, you are right.
P¹⁰: Soccer.
T: Soccer.
P¹⁰: Australian rules football.
T: Yeah.
P: Cycling.
T: Well, they do not actually talk about cycling. Now. Any other questions? OK. What is the correction for number two, V rka?
P¹¹: In two thousand Olympics they won sixteen gold medals.
T: Yeah, sixteen gold medals, one six. How many gold medals has Czech had in the last Olympic games?
P: The last?
T: Did you win a gold medal in hockey again? At the last Olympics?
P: Championship.
T: No, in the last Olympics in ice-hockey. Louder.
P: Russia?
T: No, it was not Russia.
P: Canada.
T: Ah, OK Canada. You said Canada. OK, wow. Canada is the best hockey nation.
P: No, Czech.
T: Number three, Mí-a.
P¹²: Swimming is Australia's strongest Olympic sport.
T: Yes, swimming. You should say swimming, not diving. Number four, Pavla
P¹²: Ian Thorpe is the legend partly because of his foot?
T: Foot? I would say two feet. How bigger are his feet?
P: Seventeen.
T: OK size 17. This is different size than here. My shoes (ukazuje své boty), my foot is eight and a half. So Ian has twice biggest one. It is probably like animals. Big feet.
T: OK number five, Zuzka.
P¹⁴: The weather is very good in Australia.
T: Yeah, the weather is very good in Australia. They also said sunny. Number six, Katka
P¹⁵: Australians usually have a party with friends on a sunny afternoon.
T: Australian usually have a -----not party but -----What did they actually say?
P: Barbecue.
T: Barbecue or barbie, exactly. Number seven, Katka.
P¹⁶: Sydney and Melbourne have wonderful museums and art galleries.
T: Yeah. Sydney and Melbourne. And the last one, V rka.
P¹⁷: Kate and George talk about great Australian plays?
T: Where is a play? Play is in the divadlo, but they do not talk about plays, they talk about films.
T: Turn of your paper. There are two beautiful Canadian singers. Do you know them?
P: Avril Lavigne.
T: Avril Lavigne, Canadian and..
P: Nelly Furtado.
T: Nelly Furtado, she is also Canadian. All right. What kind of music do you like, Vendula?
P¹: Pop and rock.
T: Pop and rock, Who likes R'n'B? Who knows what R'n'B is?
P²: What is it R'n'B?
T: R'n'B is rhythm and blues. It is like a..
P: Country?
T: It is not country. No, rhythm and blues is like, hm, rhythm and blues is like---Rhythm and blues is almost like a pop, but it is without money and singing about rules? Hm,? Hip-hop. Who likes hip-hop?
P: -----
T: Nobody? Nobody likes hip-hop? I do not like hip-hop. Who likes funk? Do you like funk, Franta?
P¹⁹: I do not know what is it.
T: You do not know funk? Funk is a..
P⁴: It is punk?
T: No, it is not punk.
P: (smích)
T: No, Funk is early, early hip-hop, early, early hip-hop. Funk is good. And rap. Do you like rap V rka?
P²⁰: No.

T: No? What kind of music do you like?

P²⁰: I like songs.

T: Do you like songs, but no rap songs. All right.

P²⁰: All right.

P: (smích)

T: OK, you have got three exercises here. At the first one you have to think the activities that are mentioned. It is the same as in this word section (ukazuje druhou stranu papíru, kterou ufl d lali). At the second one you are going to listen five people talking about music that they like. And at the third one you have to answer five questions. What does Kate think Australian young people hate? How many under-fifteens preferred TV? Swimming, surfing and diving are examples of what type of culture? How many people go to Europe or the USA? And How many Australians live abroad? OK, you have got three question exercises so we play it twice OK? Are you ready, Honza?

P: Yes.

T: Are you sure? Please do not talk. OK. Are you ready, V rka?

P: Yes.

T: (pou-tí druhou ukázku z DVD)

T: All right. Katka. What did not they mention?

P: Computer, television.

T: No.

P: Hitch-hiking.

T: Hitch-hiking. What is hitch-hiking? Anybody knows? Hitch-hiking is this (ukazuje stopování). They did not mention hitch-hiking. OK, Katka what else?

P: Sun-bathing.

T: What is sun-bathing?

P²: Lying on the beach.

T: Yeah, lying on the beach.

P: Sun is shining.

T: OK. Go to number three. What kind of music John likes, V rka?

P²³: Rock and R'n'b.

T: Rock and R'n'B. That is right. Pavla, What kind of music Bill likes?

P²⁴: Pop and Rock.

T: What did he say first?

P⁴: Pop-rock.

T: It is pop-rock, yeah. What did he say first?

P: ----

T: He said traditional Irish music, which is folk music. Folk musi, it could be lidstvi.

P⁴: Lidová.

T: Lidová. OK. What about Melanie?

P: R'n'B, Hip-Hop.

T: She likes R'n'B and she likes Hip-Hop. And Lisa?

P: Hip-Hop.

T: She likes Hip-Hop, Pop and R'n'B and Jess? Jess likes R'n'B and Hip-Hop. OK?

Next question? What does Kate think Australian young people hate? Homework. How many under-fifteens preferred watching TV?

P²⁵: 99%

T: 99%, wow. Can you imagine? You live in a country with beaches everywhere and never go away because of television. Number three. Swimming, surfing and diving are examples of what type of culture, Vendula?

P²⁶: Beach culture.

T: Beach culture. That is right. Read the question number four, Katka.

P²⁶: How many people go to Europe or the USA?

T: Hm and what is the answer?

P²⁶: I do not know.

T: There is one possible answer. Who got the answer?

P: One million.

T: That is the answer for question number five. The answer for number four is a quarter of young people. 25% of young people go to Europe or USA. How far is it from Australia to England, Honza?

P²⁷: -----

T: It is really really really far. It is like 24 hours in an aeroplane. OK. How many Australians live abroad, Franta?

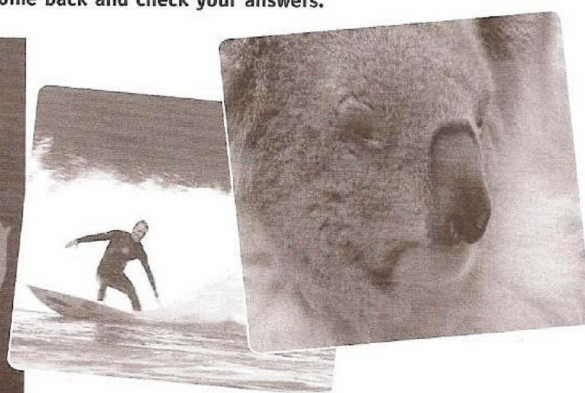
P²⁸: One million.
T: Nearly one million. Why a lot of Australians live abroad? It is the oldest country, there are lots of beaches, sports..Why?
P: Experience.
T: Pretty experience. That is true Zuzka.
P: May be they want to try hockey.
T: May be they want to try hockey. That is possible. Mirka, if you went to Australia, what would you want to see and what would you want to do there?
P¹: I would like to see Sydney.
T: Mhm, What in Sydney?
P¹: It is a big city.
T: Would you like to see the Opera house? Sydney Opera?
P¹: Yeah.
T: And what is the name of the bridge?
P¹: I do not know.
T: OK. What else do you want to see?
P²⁸: Kangaroo.
T: OK, Did you eat Kangaroo, two weeks ago? Did you try it? (to me: We had a kangaroo sví ková)
P⁴: Kangaroo is the best.
T: What? Where did you have kangaroo before?
P: (smích)
P⁴: One more.
T: Once before? You ate it once before. Where?
P⁴: In Croatia
T: In Croatia? You ate kangaroo.
P: (smích)
T: It is strange. Are you talking about Croatia in the Mediterranean sea?
P⁴: We bought it in Czech Republic and ate in Croatia.
P: (smích)
T: It is not crazy, it is not crazy. You bought kangaroo in the Czech Republic, not in Croatia? Do you know where your parents bought it?
P⁴: In supermarket.
T: Yeah. OK. All right. If you want to go to Australia where do you want to go first, Mí-a?
P²⁹: To the beach.
T: You go on the beach and what would you do on the beach.
P²⁹: Swimming.
T: You will go swimming. With the sharks?
P (smích)
T: OK and what would you do, Zuzka?
P³⁰: I would like to see Great Barrier Reef.
T: Great Barrier Reef.
P³⁰: Yeah.
T: Would you go snorkelling?
P³⁰: May be.
T: Did you try it?
P³⁰: Yes. See the kangaroos.
T: See some kangaroos, you just can go to supermarket.
P: (smích)
T: OK. Any questions for these photocopies?
P: -----
T: Keep the photocopies. Some of information will be in the test. Your next test will be probably next Friday. Not this Friday but next Friday. OK. All right. Have a nice day.

Australia

Preview

1 Read the text about Australia. It contains seven factual mistakes. Try to identify and correct the mistakes. When you finish the unit, come back and check your answers.

AUSTRALIA! LAND OF ADVENTURE

Australia is truly a land of adventure. This beautiful island in the South of the Atlantic Ocean is very large and full of interesting opportunities and dangerous creatures. Fly to Canberra and see the world famous opera house. Then travel to the coast to see the beautiful beaches. Australia is very famous for its diving so maybe hire yourself a board and try it out. Be careful though, there are many dangerous animals in the sea, such as the Stone Fish and sharks!

Travel to the outback and meet the Maoris with their interesting culture and strange hand paintings. If you are lucky you might see one play his pipe. You will also see Australia's most famous animals. For example, the cheetah, which is one of the fastest animals on the planet. Make sure you don't stand under a tree when the Australian squirrel is sitting there. You might get a big surprise!

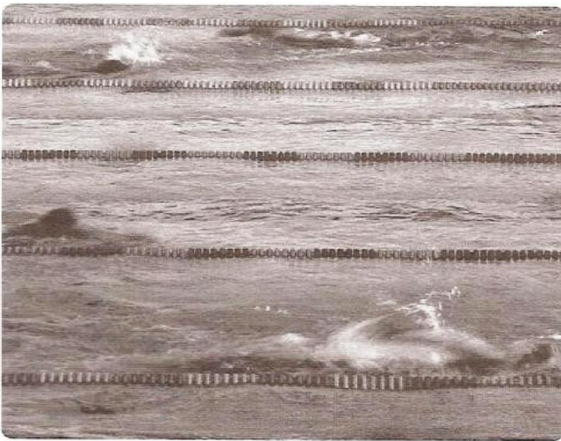
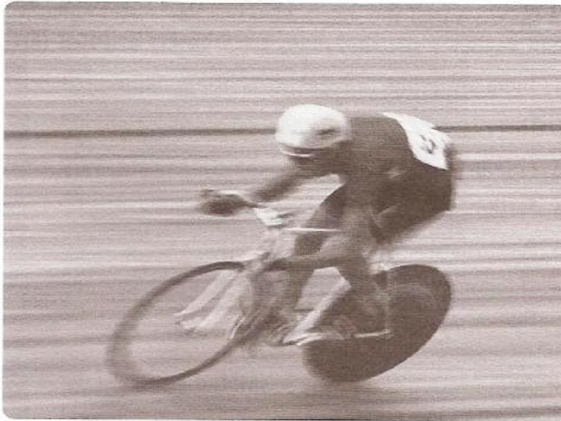
Australia offers people all these things and more. Come to Australia and taste the experience!

Correction

- 1 Pacific Ocean
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____

SPORT AND LEISURE

Before you watch

1 Write as many different sports as you can for each place in the table.

Mountains	<i>hiking, climbing</i>
Pool	
Sea	
Beach	
Stadium	
Road	

While you watch

2 **video** Watch the video as far as Youth and tick (✓) the sports that are mentioned.

☒ swimming	☐ Australian rules football
☐ cycling	☐ soccer
☐ surfing	☐ polo
☐ rugby	☐ cricket

3 **video** Watch the video again. Each sentence contains one mistake. Correct the mistakes.

- Australians ~~don't like~~ ^{love} sports.
- In 2000 Olympics they won 18 gold medals.
- Diving is Australia's strongest Olympic sport.
- Ian Thorpe is a legend partly because of his height.
- The weather is very changeable in Australia.
- Australians usually have a party with friends on a sunny afternoon.
- Canberra and Brisbane have wonderful museums and art galleries.
- Kate and George talk about great Australian plays.

EXTENSION

One of the most popular games in Australia is Australian rules football. Visit the websites below to find out more about the sport and answer the questions.

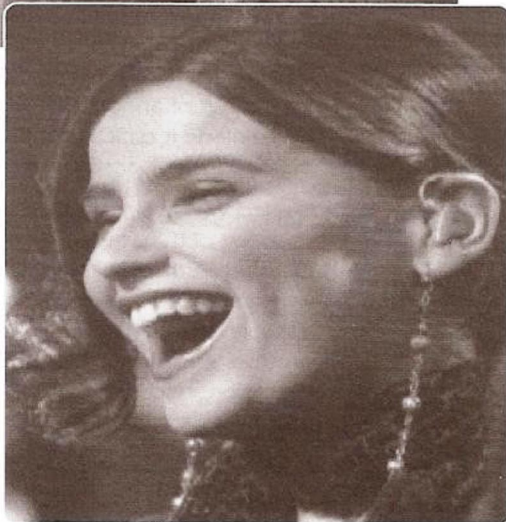
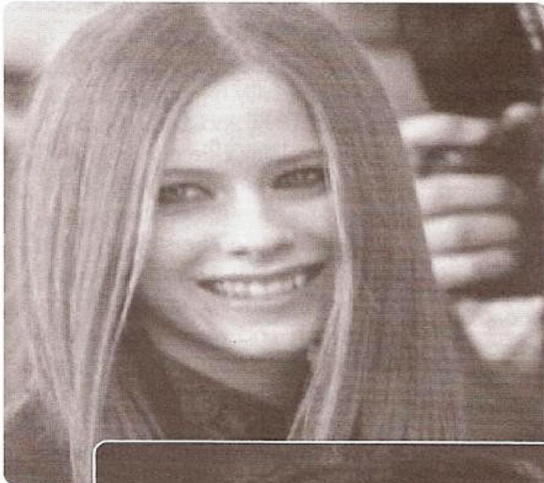
http://en.wikipedia.org/wiki/Australian_Rules_Football
<http://www.answers.com/topic/australian-rules-football>

- How do you play it?
- What do you need to play it?
- Which teams are the best teams?
- Who are the most famous players?

YOUTH

Before you watch

1 Write the name of a famous singer that you know for each type of music in the table. Add any other music types that you know.

	Group or Singer
Pop	
Rock	
R 'n' B	
Hip Hop	
Funk	
Rap	

While you watch

2 **video** Watch the video as far as South Africa and tick (✓) the activities that are mentioned.

☐ computers	☐ beach parties
☐ television	☐ volleyball
☐ hitch-hiking	☐ barbecues
☐ diving	☐ sunbathing

3 **video** Watch the video again and write in the names of the types of music that each person mentions.

- John Rock, _____
- Bill _____
- Melanie _____
- Lisa _____
- Jess _____

4 **video** Watch the video again and write the answers to the questions.

- 1 What does Kate think Australian young people hate?
homework
- 2 How many under-fifteens preferred watching TV?

- 3 Swimming, surfing and diving are examples of what type of culture?

- 4 How many people go to Europe or the USA?

- 5 How many Australians live abroad?

EXTENSION

Many Australians go abroad for a year when they finish school and do a trip around the world. Plan a trip that you would like to take. Where would you go? What would you need? Write notes and compare your ideas with other students.

P íloha . 4

Pracovní list na téma Austrálie

While you watch

1 video Watch the video as far as Fact File. Put subject areas in the order they are mentioned (1-6).

the gold rush Captain Cook
 Where is Australia? 1 What's a didgeridoo?
 prison ships a new life

2 video Watch the video again and write the answers to the questions.

1 How long have Aborigines been playing the didgeridoo?
for thousands of years

2 How many oceans are there around Australia?

3 When did explorers first land in Australia?

4 Where did Captain Cook land?

What did the British originally use Australia as?

When did the first transports arrive?

4 video Watch the video again and write the answers to the questions.

1 How many cities are mentioned?
four

2 Where are the tropical rainforests?

3 Where is the Great Barrier Reef?

4 How many types of unique Australian animals are mentioned?

5 What is Sydney Harbour Bridge made out of?

4 Complete the sentences.

myth clan wiped out discrimination settlers
starvation share ceremony

1 settlers are the first people to arrive in a new country and stay there.

2 Black people and white people are equal. There should be no _____.

3 Weddings and funerals are types of _____.

4 The story of the Loch Ness monster is not true. It's a _____.

5 Don't eat all the chocolate yourself. _____ it with me.

6 The disease was so dangerous, it _____ the population of two whole towns.

7 A _____ is a type of family or tribe.

8 Many people died of _____ when the harvest failed.

3 video Watch the video as far as Sport and Leisure and decide if the sentences are True (T) or False (F).

1 There are many different clans of Aborigines. T

2 There is only one Aboriginal language. _____

3 Aborigines paint their houses. _____

4 Settlers gave land to Aborigines. _____

5 Many Aborigines died of starvation. _____

6 The Australian government are trying to improve things. _____

6 **4 video** Watch the video again and write the answers to the questions.

1 What do the Aborigines believe in?
Dreamtime

2 How are myths passed from father to son?

3 When do Aborigines paint their bodies?

4 Why did settlers need the land?

5 Where did the settlers move the Aborigines to?

6 When did the Australian government start helping Aborigines?

7 What are Australians becoming more interested in?

P íloha . 5

Pracovní list z internetového zdroje Macmillanglobal na téma *Weather*

global

Weather forecasting

Weather forecasting as a science is only 150 years old, but who started weather forecasts and how are they different today?

- 1 Robert FitzRoy was an amateur forecaster who started the UK's Meteorological Office. His first forecast in August 1861 in the Times newspaper was short but accurate. The first TV forecast in the UK was in 1936, but the biggest change was in the 1950s when they started to use weathermen and women and magnetic sun and clouds to place on the map. Now we have satellite pictures of the weather all over the world. None of this would be possible without Robert Fitzroy.
- 2 But sometimes forecasters get it wrong. There is a very famous case in the UK, where on 15 October 1987 the forecaster predicted that a hurricane in the US would not affect the UK, but the south-east of England then had its worst storm for nearly 300 years.
- 2 Before meteorology, people used common knowledge to predict the weather. 'Red sky at night; shepherd's delight, red sky in the morning; shepherd's warning.' is a common saying. It is fairly accurate in the UK, because a red sky in the west, where the sun sets, means good weather, but a red sky in the morning means the sun is reflecting off the rainclouds. This means there will probably be rain, which is bad weather for shepherds.
- 4 Several European countries have a saying predicting summer weather. For example in England we say if it rains on St Swithun's Day (15 July) there'll be rain for the next 40 days, but if it doesn't rain then it'll be dry for the same time. Summer weather patterns start in the first half of July and usually continue for the next few weeks, so this is true about 75% of the time. In France they have a similar saying about rain on St. Gervais' day (19 July) and in Germany the weather on 'seven sleepers' day (7 July) predicts the weather for the following seven weeks.
- 7 Nowadays supercomputers receive millions of bits of information about the weather 24 hours a day, but it is still difficult to predict the weather because of the famous 'butterfly effect'. This means if there is a small change in the air movement in one part of the world, for example a butterfly flapping its wings in China, it might cause a storm in the US. So two and three-day forecasts are much more reliable than five-day forecasts: those extra few days are enough for the weather to develop in a completely different way.

1 Which paragraph in the text (2-6) talks about each of the following?

1 Predicting the weather in summer	paragraph <u>5</u>
2 When weather forecasting started	paragraph <u>2</u>
3 Weather forecasting now	paragraph <u>6</u>
4 What a red sky means in the UK	paragraph <u>4</u>
5 A big mistake in forecasting in the UK	paragraph <u>2</u>

2 Here are some numbers from the article. Match them with the correct information. Then read the article quickly to check your answers.

24 1936 150 75 5 1861 1987 300 40 7

- 1 Weather forecasting is 150 years old.
- 2 The first weather forecast in the UK was in 1861.
- 3 The first TV weather forecast in the UK was in 1936.
- 4 A forecaster predicted there would be no hurricane in the UK in autumn 1987, but he was wrong as some parts of England had the worst weather for 300 years.
- 5 There is a saying that if it rains on 15 July in the UK, it'll rain for the next 40 days. This is true 75% per cent of the time.
- 6 In Germany they say if it rains on 7 July, it'll rain for 7 weeks.
- 7 Now forecasters get information about the weather 24 hours a day.
- 8 5-day forecasts are not as reliable as two or three day predictions.

3 Match the meanings below to the following words from the text.

accurate amateur common knowledge delight hurricane meteorology

- 1 used about someone who does something because they enjoy it and not as their job (adj) amateur
- 2 the scientific study of weather (noun) meteorology
- 3 correct or true in every detail (adj) accurate
- 4 a violent storm with extremely strong winds and heavy rain (noun) hurricane
- 5 something that everyone knows (noun) common knowledge
- 6 a feeling of great happiness or pleasure (noun) delight

4 There are several phrases to talk about how sure we are that something will happen. Match the phrase to the percentage.

might probably won't will will probably won't

- 100% It will happen.
 75% It will probably happen.
 50% It might happen.
 25% It probably won't happen.
 0% It won't happen.

5 Now use some of the phrases above to complete the sentences below. You can use a phrase more than once and sometimes more than one phrase is possible.

- 1 It's impossible for five-day forecasts to say accurately that there will be rain.
- 2 In the UK we say that a red sky in the morning means there will be rain.
- 3 If it is dry on 15 July in England, there will be rain for forty days.
- 4 Summer weather patterns start in the first half of July in Europe, so the weather then probably will be the same for the next few weeks.
- 5 Because of the 'butterfly effect', a small change in the air movement in one part of the world might cause a storm thousands of miles away.

6 Now use the phrases from exercise 4 to make some predictions about your country or a country you know well. 5 autumn

7 Discuss these questions with your partner(s).

- What did you find interesting or surprising about weather forecasting?
- Is it important in your country to know what the weather will be like? Why / Why not?
- How accurate is the weather forecast in your country/another country you know well?
- Would you like to be a weather forecaster? Why / Why not?

Glossary

- butterfly effect** (noun) – the idea that a very small change in one part of a system can have a very big effect on another part of the system
- flap** (verb) – if a bird's wings flap, or if the bird flaps them, they move quickly up and down
- predict** (verb) – to say what you think will happen in the future
- reflecting** (noun) – if sunlight reflects off clouds, the sunlight shines back off the clouds
- reliable** (adj) – you can trust that reliable information is correct
- saying** (adj) – a well-known statement about what often happens in life
- shepherd** (noun) – a man who looks after sheep as a job
- weather forecast** (noun) – a report on possible / probable weather in the future
- wing** (noun) – one of the parts on a bird that move up and down when it flies. Birds have two wings.

P íloha . 6

Ukázka testu na téma *Climate*

/29

Climate Test

Write 3 characteristics (what are they like?) of the following climates as well as examples of where the climate can be found. (3 marks each)

Tropical Moist – Low Latitude

- near equator • between tropic of Cancer and tropic of Capricorn
- warm temperatures round year
- tropical monsoon – W Africa
- tropical savanna – central Africa
- tropical rain forest – Amazon basin – S America

Moist, Cold Winter Climates

- cold in winter • ^{hot} in summer • ^(it depends on) extreme in temperatures
- humid continental with hot summer
- humid continental with warm summer
- subarctic (see greatest differences between lowest and highest temperatures)

• Ukraine, Canada, Alaska

Dry Climate – Middle Latitude

- hot in summer • cold in winter • continental ^{steppe} = good for farming
- N America, Gobi desert (Mongolia) • continental desert
- continental steppe

What is convection rain? (3 marks)

Subsiding air expands and rises → cooler air flows in from the surrounding → rising air is getting cooler - water vapour suspense to form small droplets of water → cloud → bigger droplets (together) → rain

Name 3 greenhouse gases. (2)

ozone, methane, CO₂

What do greenhouse gases do in the atmosphere? (2)

they isolate heat energy which is trying to go through the atmosphere but big part of them can't because of them

Where do greenhouse gases come from? (2)

carbon - fossil fuels (coal, petrol), breathing

heating, driving cars

What affect will climate change have on the planet? (4)

- more hurricanes
- extinction of species
- ice caps melt
- sea level rise
- more floods and rainfall
- desertification

How can we reduce (make smaller) climate change? (4)

- ⇒ less fossil fuels
- ↳ less heating, less cars, less killing trees (because they turn CO₂ back to O₂)
- or we ^{just} could hold our breath for ^{few} seconds

Weather (3 Marks)

Match the meanings below to the following words from the text.

accurate amateur common knowledge delight hurricane meteorology

- used about someone who does something because they enjoy it and not as their job (adj) amateur
 - the scientific study of weather (noun) meteorology
 - correct or true in every detail (adj) accurate
 - a violent storm with extremely strong winds and heavy rain (noun) hurricane
 - something that everyone knows (noun) common knowledge
 - a feeling of great happiness or pleasure (noun) delight
- 4 There are several phrases to talk about how sure we are that something will happen. Match the phrase to the percentage.

Příloha . 7

Pracovní list *firafa* pro vyučující výtvarné výchovy

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příprava na vyučovací jednotku - firafa

Vyučovací předmět: Výtvarná výchova

Ročník: 5.

Tematický okruh: Výtvarné vyjádření skutečnosti

časová dotace: 90 minut

Téma: firafa

Učivo: Výrazové vlastnosti linie. Hra s barvou. Rozvíjení smyslové citlivosti, uplatnění subjektivity.

Cíl vyučovací jednotky: žáci zvládnou kresbu tužkou, uspořádání objektů do celku, vnímání proporcí, techniku malby akvarelovými barvami, dle potřeby používají vhodné nástroje.

Procvičované kompetence: komunikativní, pracovní

Očekávané výstupy vyučovacího předmětu: žáci si zdokonalí techniky kresby, pracují s linií. Zdokonalují si techniky malby.

Předpokládané jazykové znalosti:

barvy, zvířata, geometrické tvary, části těla

Nová slovní zásoba:

background / bækgraund/ - pozadí

contour / knt(r)/ - obrys

hill /h l/ - kopec

line /la n/ - čára, přímka

oval /v()l/ - ovál

spot /sp t/ - skvrna

to trace /tre s/- obkreslit

Pomůcky:

tvrdka A4, tužka, guma, tužička, papír, vodové barvy, nástroje

Popis vyučovací jednotky:

- Vyučující si s žáky povídá o tom, jaká exotická zvířata znají a která umí říct anglicky a nechá žáky hádat, jaké zvíře se dnes naučí kreslit.
- žáci si mohou zazpívat píseň The lion is the king of the jungle (Příloha 1). žáci si připraví pomůcky podle instrukcí vyučujícího.

- fláci si tuflkou nakreslí obrys flirafy ó vyu ující kreslí to samé k ídou na tabuli, obrys flirafy fláci vytvo í pomocí geometrických tvar š *Co budu dnes malovat nebo kreslitō* (Watt F., Milbourne A., Dickens R. 2007).
- fláci zvýrazní obrys tuflkou a v ygumují p ebyte né áry.
- flirafu a pozadí vybarví vodovými barvami, skvrny na fliraf fláci vytvo í zapou-t ním tmavé oranřové nebo hn é barvy do sv tlej-řho podkladu.
- Po zaschnutí obrysy flirafy a obrysy pozadí zvýrazní tu-í.

Obm na:

M ěme pouřít jiné techniky (kresba říxem, tu-í, pastelkou) nebo kreslit jiné zví e.

Ukázka mofné konverzace:

T ó teacher

P ó pupil

T: Children, take a pencil and a sheet of paper, size A4!

T: Look at the blackboard, please!

T: First, draw an oval, like this!

T: Then draw a small oval!

T: It is the head of the giraffe.

T: Now draw two lines, like this!

T: It is the neck of the giraffe.

T: Draw a big triangle, like this!

T: Draw a big oval!

T: Now you have got the body.

T: Now draw four legs!

T: Your giraffe is almost finished.

T: Now you have to trace the contour of the giraffe.

T: Prepare drawing ink and a skewer!

T: Trace the contour of the giraffe and draw eyes, ears and a tail!

T: Draw some background!

T: You can draw a hill and a tree.

T: Now take watercolours and a brush!

T: Take orange and colour the giraffe!

T: Now take brown and draw spots!

T: Your giraffe is finished.

D ti, vezm te si tuflku a papír A4!

Podívejte se na tabuli, prosím!

Nejd ív nakresli ovál, takhle!

Pak nakreslete malý ovál!

A to je hlava flirafy.

Te nakresli dv áry, takhle!

To je krk flirafy.

Nakresli velký trojúhelník, takhle!

Nakresli velký ovál!

Te máte t lo.

Te nakreslete ty i nohy!

Va-e flirafa je skoro hotová.

Te musíte obtáhnout obrys flirafy.

P ípravte si tu-a -peřli!

Obtáhn te obrys flirafy a nakreslete o í, u-i a ocas!

Nakreslete pozadí!

M ěte nakreslit kopec a strom.

Te si vezm te vodové barvy a -t tec!

Vezm te si oranřovou a vybarv te flirafu!

Vezm te si hn dou a namalujte skvrny!

Va-e flirafa je hotová.

P íloha 1

The lion is the king of the jungle,

The elephant is big and strong,

The crocodile is very dangerous,

The snake is very long.

The monkey likes to swing through the branches,

The camel likes to walk, walk, walk,

The hippo likes to sit in the mud all day,

The parrot likes to talk, talk, talk, talk, talk, talk,

Talk, talk, talk, talk, talk.

Příloha . 8

Pracovní list *Matematická rozcvika: Na hada* pro vyučující matematiky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Na hada

Vyučovací předmět: Matematika

Ročník: 4., 5.

Tématický okruh: Přirozená čísla

časová dotace: 10 a 15 minut

Učivo: Numerace v probíraném oboru přirozených čísel

Očekávané výstupy vyučovacího předmětu: žák dokáže zapsat vyslovené číslo v probíraném oboru přirozených čísel číslicí

Předpokládané znalosti:

- jazykové** žák umí správně vyslovit čísla v probíraném oboru přirozených čísel a správně porozumět vyslovenému číslu v anglickém jazyce
- matematické** žák umí si správně spojit vyslovené číslo s jeho psanou podobou

Nová slovní zásoba:

to dictate /d k t/ čí diktovat

to check /t ek/ čí zkontrolovat

neighbour / ne b (r)/ čí soused

Popis vyučovací jednotky: žáci si diktují čísla v angličtině (v diktování se střídají jeden za druhým). Zapisují daná čísla číslicí do sešitu. Kontrola probíhá ve dvojicích - žáci si sešity vymění a vzájemně si diktát kontrolují.

Příklad: žák diktuje číslo *three hundred and seventy-eight*. Věšichni do sešitu zapisují 378.

Variace: Se a nadiktovaná čísla od nejmenšího po největší (od největšího po nejmenší).

Jaká z nadiktovaných čísel jsou sudá (lichá)?

Příklad:

žák diktuje číslo *three hundred and seventy-eight*.

Věšichni do sešitu zapisují 378.

Ukázka možné konverzace:

T: teacher

P: pupil

T: Say a number from zero to one thousand!

P: Two hundred and sixty-four.

T: Now children write it down in your exercise-book!

T: A number, not a word!

T: Now, you! Say another number!

P: Seven hundred fifty.

T: Change your exercise-book with your neighbour and check it!

ekni číslo od 0 do 1000!

Dv st –edesát čtyři.

Te to zapiš do sešitu!

číslo, ne slovo!

Te ty! ekni jiné číslo!

750.

Vyměňte si sešity se sousedem a zkontrolujte si to!

Práce číslo 9

Práce flák z výtvarné výchovy

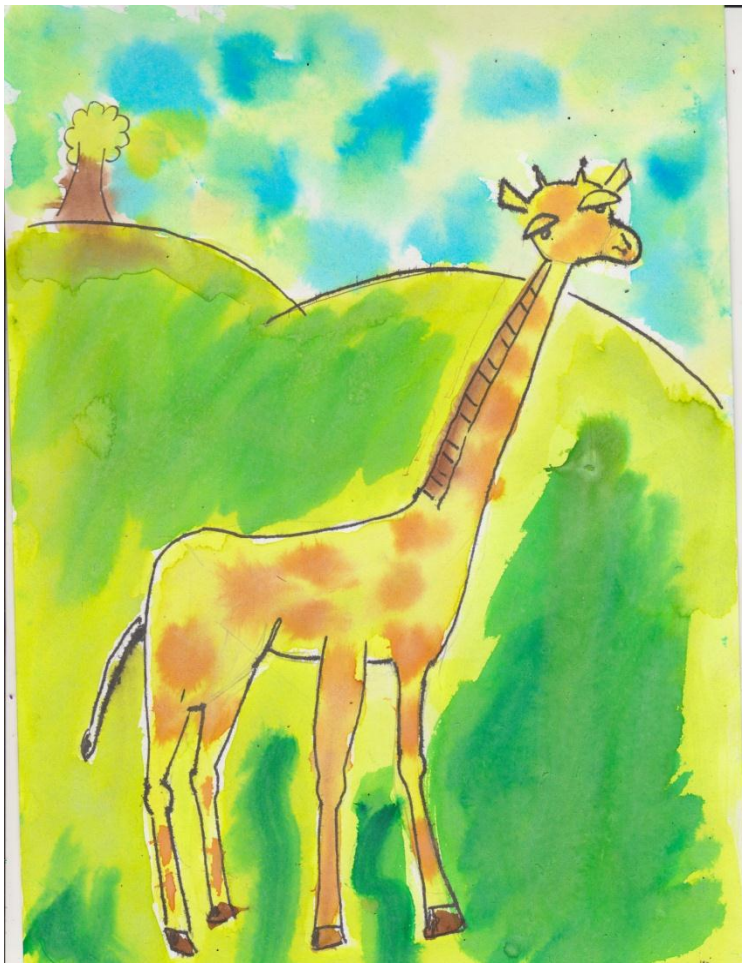
1) Narozeninové pání

2) Ryba se jménem

3) firafa

Příloha . 10

Sebehodnocení žák ve výtvarné výchově

SEBEHODNOCENÍ CLIL ZŠ Matice školské, 2010/2011

Výtvarná výchova

Jméno žáka:

Třída:

1. Pokus se zhodnotit, jak jsi zvládl/a hodiny výtvarné výchovy v angličtině .

	😊	😐	☹️
Hodiny výtvarné výchovy v angličtině mě bavily.			
V těchto hodinách jsem se naučil/a nové a zajímavé věci.			
Rozuměl/a jsem tomu, co mám v hodinách dělat, přestože to paní učitelka říkala a vysvětlovala anglicky.			
Když jsem nerozuměl/a, dokázal/a jsem se zeptat paní učitelky.			
Úkoly v těchto hodinách mi připadaly přiměřené.			
Zvládl/a jsem všechny úkoly v hodině .			
Myslím si, že je užitečné učit se jiné předměty v angličtině .			

2 . Označ hodiny/ aktivity, které ti v letošním roce připadaly zajímavé.

*** *** názvy aktivit z výtvarné výchovy

3 . Označ hodiny/ aktivity, které ti v letošním roce připadaly náročné nebo nezajímavé.

*** *** názvy aktivit z výtvarné výchovy

4. Odpověz na tyto otázky.

- Pokud si myslíš, že je užitečné se učit jiné předměty v angličtině, zkus napsat, v čem je takové učení dobré a prospěšné.
- Chceš-li by ses tímto způsobem učil i v dalších školních letech?
- Pokud ano, jaké další předměty by ses takto chtěl/a učit?